

A GYERMEK KORAI SZENTÁLDOZÁSA

SZERKESZTETTE: DR. PETRÓ JÓZSEF.

A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KIADÁSA 1937.

A GYERMEKEK KORAI SZENTÁLDOZÁSA

SZERKESZTETTE

DR PETRÓ JÓZSEF

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1937

Nihil obstat. *Dr. Aemilius Iudnovich*, censor dioecesanus. —
Nr. 6389/1937. Imprimatur. Agriae, die 23. m. Novembris a. 1937. *Ludovicus*, Archiepiscopus

Stephaneum nyomda r. t. Budapest. — A nyomdáért felelős : ifj. Kohl Ferenc.

A hazánkat oly kiváltságosan meg-
szentelő világossító nagy ünnepség, mely-
nek körpontja az Eucharisztia, előrevetve,
fénysugarával veszi körül a Isoltáros ihletett,
intő szózatát: „Uraltodjék tengertől tengerig,
a folyamtól a földkerekség végeig. . . . Hódol-
dóján előtté a föld minden királya s legyen
minden nemzedékéje . . . áldják őt min-
den napon.”

A nagy ünnepre lelkesen előkészülve
fogadjuk e szavakat napi imáinkba s áldo-
zatunkba is legyenek rajta, hogy a nagy szentség
isám, tartozó hódolat minél kiindoklőbb
megnyilatkozást nyerjen.

Am nem feledjük, hogy a legékezebb dics-
himnusz, a legaranyosabb külső felkészülés,
ünnepi fény és pompa csak akkor nyer igazi
értékkel, ha bennünk túr tolmácsa. Smiről
van itt szó? Hódolnunk kell a Megváltó
Krisztus előtt, aki éretünk, halálát
dózatot hozott, aki világ végeig boldo-
gítóan velünk kíván maradni s bennün-
ket örök életre vezet. Ez a szükre szók,
okfejtés is elégséges arra, hogy magunkat,

életünkkel az Úr adósainak tekintünk,
lelkünk minden neszes indulatát. Meki
ajáljuk, szorxa csak kiseta szívvel közeledni
menjünk, tévedéseink, gyarlóságaink miatt
Előtte töredelmesen vétekegjünk s üdvös-
ségünkre reánk áradló, kegyelmek halás
szívvel felhasználni toha et ne mulassuk.

Ilyen lelkiülettel merhetünk csak az Eu-
charistia elé lépni.

Ettől áthatva szervoztunk az úrók egy tisztelet-
re méltó csoportja arra a feladatra, hogy az Eu-
charistia lelkületben melyen gyölelexó tanács és
szívületét jórt szeretetét, beoltsták kezdve a
szerege toruaton mind azot lelkibe, kik az előtting
álto ünnepi áldásaitban részesülhetnek. Nagy
felkészültséggel megirt oktatásaitok vagy lezhez
mindenki s azok nyomán készüjten az ünnepi hudo-
lásra.

Emreacsámpilajoz
egri úrók

Uram Jézus!

Keresni jöttünk és üdvözíteni azt, ami elveszett.

Szent István királyunk idejében a karonülő kis csecsemők szívébe is betérhettél. Mi azért imádkozunk, hogy legalább a hétéves gyermekek részesüljenek szent látogatásod boldogító örömében.

Legelső szolgád e hazában szélesre kitarja a magyar hitélet kapuszármnyait. Hangos imáját meghallják népek és nemzetek. Napkeletről és napnyugatról zarándokseregek sokasága indul, s telepszik meg a Duna völgyében. Megreng sűrű lépteik alatt Árpádok szent földje. Színek és fajták, nyelvek és korok egygyé forrnak szent jelenléted lobogó hitében.

Mi, a Te papjaid, készíteni jöttünk a gyermekszívek hímes talaját a Te fogadásodra.

Te tudod, Uram, hogy nem evilági célokat szolgálunk, nem irodalmi sikereket keresünk cikkeinkkel. Forró vágyaink magasabbra törnek. Megvilágítani minden oldalról Szentegyházad tanítását. Elmélkedve ismételtetni főpásztoraink oktató szavait.

Megragadni a félénk gyermekek és aggódó szülők kezét, s megmutatni a szentély nyitott ajtaját. Továbbkialtani a kisdedek utánad való sóhajtozásait. Ezt akarjuk. Ezt kérjük.

Nem bírálgatunk, nem ócsárlunk senkit. Nem tartjuk magunkat különbeknek senkinél. Hiszen ami jó van ebben a könyvben, az a Te műved. Sikereinket lábad elé tesszük. Ima-szöttes jószándékunk takargassa hibáinkat.

Uram, miért van az, hogy szolgálód és szolgálód még sohasem bánták meg, ha korán vitték a kicsinyeket ölelő karjaidba? Miért van a korán áldoztató papok arcán annyi derű s szívükben annyi boldogság? Ez is a Te csodálatos Szíved ajándéka.

Áldd meg, Uram, szerény munkánkat! Szavaink találjanak utat a jó szívekbe. Add, hogy hűséges papjaid és apácáid, a hivatásszerető tanítók és tanítónők s főleg a szülők, akiknek Te gyermekeket ajándékoztál, e szentévben hűségesen teljesítsék parancsodat, s mielőbb hozzád engedjék, küldjék, sőt vigyék a gyermekeiket. Amen.

I. ELMÉLETI RÉSZ.

JÉZUS EUCHARISZTIKUS BESZÉDE SZENT JÁNOSNÁL.

Dr. Pataky Arnold

pápai prelátus, a Pázmány Péter tudományegyetem prorektora
(Budapest).

Szent János evangéliumának 6. fejezete elbeszéli az első csodálatos kenyérszaporítást, majd megörökíti számunkra azt a fölséges beszédet, amelyben az Úr Jézus e csodálatos kenyérszaporítás után a kafarnaumi zsinagógában az Eucharisziát megígérte. A kenyérszaporítással és ezt követőleg a Genezáret taván való járásával Jézus megmutatta a bámuló népsokaságnak és tanítványainak, hogy ő korlátlan ura a természet törvényeinek, és ha úgy akarja, ezeket a saját szent testére vonatkozólag is felfüggesztheti. Most már elérkezett az idő, hogy az Üdvözítő a lelkeket a legnagyobb csodára, az Oltáriszentség szerzésére előkészítse.

Jézus kafarnaumi beszéde két részből áll. Az első részben (25—47. v.) az Üdvözítő a benne való hitnek szükségességéről beszél. A zsidók csodajeleit kívánnak tőle és azt mondják, hogy Mózes égi kenyeret adott az ősöknek. Jézus ehhez a gondolathoz kapcsolja tanítását és rámutat arra, hogy nem Mózes adott a zsidóknak kenyeret az égből, hanem az Atya adja a világnak az igazi mennyei kenyeret, mely az égből szállott alá és életet ad a világnak. Jézus maga az élet kenyere; aki öhozza jó, az nem fog éhezni, és aki őbenne hisz, az sohasem fog szomjazni; az ilyennek örök élete lesz, és a Fiú feltámasztja őt az utolsó napon. Ezek a gondolatok

nagyszerű bevezetésül szolgálnak a beszédnek második részéhez (48–58. v.), amely teljesen az Eucharisziáról szól.

A dolog fontossága miatt szószerint közöljük e résznek pontos fordítását az eredeti görög szövegből.

⁴⁸⁾ Én vagyok az élet kenyere. ⁴⁹⁾ Atyáitok a mannat ették a pusztában és meghaltak; ⁵⁰⁾ ez a mennyből leszálló kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon. ⁵¹⁾ Én vagyok az élő kenyér, mely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, örökké élni fog, és a kenyér, amelyet én adni fogok, az én testem¹ a világ életéért. ⁵²⁾ Vitatkoztak tehát a zsidók egymás között, mondván: Hogyan adhatja ez nekünk a testét eledelül? ⁵³⁾ Mondotta tehát nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek, ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő véré, nincsen élet tibennetek. ⁵⁴⁾ Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van, és én majd feltámasztom őt az utolsó napon; ⁵⁵⁾ ugyanis az én testem igazi étel és az én vérem igazi ital.² ⁵⁶⁾ Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, én bennem marad és én őbenne. ⁵⁷⁾ Amint az élő Atya küldött engem és én az Atyáért élek, úgy az is, aki engem eszik, értem fog élni.³ ⁵⁸⁾ Ez az a kenyér, mely az égből szállott alá. Nem úgy, mint ettek az atyák és meghaltak; aki ezt a kenyeret eszi, örökké élni fog.»

Míg a szinoptikus evangéliumok megható egyszerűséggel,

¹ Szószerint: húsom. Így a továbbiakban is.

² A latin Vulgáta-fordítás és az ennek nyomán készült fordítások e szavakat így adják vissza: «Mert az én testem bizonyos étel, és az én vérem bizonyos ital». A görög szöveg egy árnyalattal még erősebben kidomborítja az Úr Jézus szándékát, hogy szent testét lelkünknek eledelül szánta.

³ A görög *dia* határozószónak kettős jelentése van: *által* és *-ért*. Az új magyar szentírásfordítás e szócskát az első jelentésben veszi: «Amint... én élek az Atya által, úgy aki eszik engem, az is él én általam». A latin fordítás a második jelentést követi («propter Patrem», «propter me»). Mindkét fordítás dogmatikailag helyes értelmet ad.

világosan és kézzelfogható módon leírják az Oltáriszentség szerzését az utolsó vacsora alkalmával (Mát. 26, 26—28; Márk 14, 22—24; Luk. 22, 19—20.), Szent Pál pedig Kor. I. 11, 23—32-ben félre nem érthető módon beszél Jézus Krisztus valóságos jelenlétéről az Oltáriszentségben, reámutatva a belső kapcsolatra az eucharisztikus áldozat és a kereszt véres áldozata között, hogy híveit a méltatlan áldozás szörnyű bűnétől elrettentse, addig János, a szeretett tanítvány, valósággal feltárja előttünk a Szentséges Szívnek isteni szándékait, amelyek az Üdvözítőt arra készítették, hogy a világnak a legcsodálatosabb ajándékot, az Eucharisziát megadja.

Mindenekelőtt kétségtelen, hogy Jézus a kafarnaumi beszéd második részében már nem csupán az őbenne való hitről, hanem szent testének valóságos evéséről és szent vérének valóságos ivásáról beszél. Már a beszéd első részében is (35. v.) önmagát az élet kenyérének mondja, de itt még nem szól ennek a kenyérnek az evéséről, sőt a 40. és a 47. vers világosan a Fiúban való *hit*nek szükséges voltát emeli ki. A 48—58. versben azonban más a helyzet. A görög szöveg ugyanazt az igét (eszthió) használja, amikor a manna evéséről és Jézus testének, illetve az őáltala adandó kenyérnek az evéséről szól, sőt az 54., 56—58. versben olvasható *trógó* ige még erősebben kidomborítja a fizikai evés fogalmát. A görög *pinó* igenek sincsen más jelentése, mint: «inni». Képletes értelmezésről már azért sem lehet szó, mert a héber és az arámi nyelv ugyan ismeri ezt a metaforát «valakinek a húsát enni», de ennek jelentése: «valakit üldözni, rágalmazni» és *sohasem* az, hogy «valakiben hinni». Ez a jelentés azonban sehogy sem illik a szövegösszefüggésbe. «Valakinek a vérért inni» pedig a keleti nyelvekben egészen ismeretlen szókép volna. A képletes értelmezést nem kívánja meg a 64. vers sem: Jézus ott csak szavainak olyan magyarázata ellen tiltakozik, mintha az ő testét az emberevők módjára kellene magunkhoz venni.

Több régi katolikus magyarázó, mint Alexandriai Kelemen,¹ Origenes,² Eusebius³ is azt hiszi, hogy mivel a beszéd első részében Jézus magát az égi kenyérnek mondja, melyhez a hit által kell közelednünk, a beszéd második részében is meg kell tartanunk a szavaknak ugyanezt a jelentését. Sőt ehhez hasonlót mond Szent Ágoston is:⁴ Jézus testét enni annyit jelent, mint az ő szenvedése és keresztre feszített szent teste fölött áhitattal elmélkedni.

Szent János evangéliumához írt kommentárjában azonban maga Szent Ágoston is az Eucharisziára és ennek evésére magyarázza Jézus szavait, és ezzel a többi szentatya sorába áll, akik Antiochiai Szent Ignác († 107.) óta egyhangúlag az Eucharisziát és a szentáldozást, illetve ennek hatásait látják Jézus szavaiban.

Jézus tehát a kenyér színe alatt a saját szent testét akarta nekünk eledelül adni, és pedig azért, hogy ne haljunk meg, hogy örök életünk legyen, sőt hogy ő a szentáldozás által a feltámadás csíráját is beleoltsa testünkbe. Jézus testének evése és vérének ivása nélkül nem lehet bennünk élet, míg az eucharisztikus kenyér élvezete által Jézusban maradunk, és Jézus bennünk marad. Az Eucharisziával való táplálkozás a mi életünknek is újabb célt ad: amint Jézus csak a mennyei Atyáért élt, úgy a vele egyesülő keresztény is csak Jézusért, az ő dicsőségéért fog élni.

Érdemes e gondolatoknál elidőzni, — ezeket nem tehetjük elég gyakran és elég bensősegesen elmélkedésünk tárgyává...

Az Úr Jézus annyira értékeli az embert, hogy a saját szent testét, vérének is üdvösségünk eszközévé, táplálékunkká akarta tenni. «Se nascens dedit socium, convescens in edulium»... Az Isten már a keresztségben lelkünkbe öntötte a természetfölötti életet a megszentelő malaszt és a természetfölötti erények által, Szent

¹ Paed. I. 6.

² Tom. V. 17; XX. 41; főleg VI. 43.

³ De Eccles. Theol. III. 12.

⁴ De doctrina Christiana III. 16.

Péter szava szerint az isteni természetnek részeseivé tett minket.¹ Szent János ezt úgy fejezi ki, hogy az Isten magva van bennünk.² A földi kegyelmi élet pedig Szent Pál tanítása szerint a másvilágon szükségszerű kifejlődést és betetőzést nyer az örök boldogságban. Az Úr Jézus ezt a kegyelmi életet akarja bennünk egyre jobban növelni és megerősíteni az Eucharisztia, a szentáldozás által. Jézus szavai világosan megmutatják, hogy a megszentelő malaszt életét az Eucharisztia nélkül állandóan fenntartani nem lehet; viszont aki az Eucharisziát magához veszi, annak már itt a földön örök élete van (54. v.), oly értelemben, hogy az Oltáriszentség buzgó vétele biztosítja számunkra a kegyelmi élet állandóságát és ezzel a végső állhatatosságot. *A szentáldozás tehát minden keresztényt kötelező parancs*, mert az Eucharisztia vétele nélkül nincsen állandó kegyelmi élet! Viszont az Eucharisztia élvezete kihat a testünkre is. Nem szünteti meg a fizikai halál törvényét, amelytől az Úr Jézus sajátmagát sem akarta mentesíteni, de megszenteli testünket, csökkenti rossz hajlamainkat, testünkbe beleoltja a feltámadás csíráját, és így, mint már Antiochiai Szent Ignác mondotta, az Eucharisztia számunkra «a halhatatlanságnak orvossága»³ lesz. Hogyan is maradhatna végleg a romlás áldozata az a test, amelyet minden szentáldozásban Jézus teste szentelt meg?!...

Az utolsó vacsora után mondott nagy búcsúbeszédében Jézus gyönyörűen kifejtette azt a nagyszerű igazságot, hogy a megszentelő malaszt állapotában levő ember a teljes Szentháromságnak élő temploma,⁴ valamint azt is, hogy nekünk őbenne kell maradnunk és ő mibennünk marad, mert csak így hozhatunk bő termést a kegyelem rendjében. Nála nélkül semmit sem tehetünk.⁵

¹ Péter. II. 1, 4.

² Ján. I. 39. «Az Isten magva» szintén a megszentelő malasztot jelenti.

³ Ef. 20, 2.

⁴ Ján. 14, 23.

⁵ U. o. 15, 4–5.

Az eucharisztikus beszéd csodálatosan reávilágít e szavakra: *annak, hogy állandóan a Szentháromság temploma lehessünk, hogy Jézussal a legbensőbb egyesülésben maradhassunk, hogy erényről-erényre haladhassunk, az Eucharisztia az eszköze . . .*

És végül: az Eucharisztia valami csodálatos kapcsolatot terem az Úr Jézus és az emberi lélek között. A szentáldozás a legbensőbb fizikai egyesülést hozza létre az Isten és az ember között; ennek szükségszerű következménye a szeretetnek, az önmagát Jézusért teljesen feláldozni kész odaadásnak az állandó növekedése. Az eucharisztikus egyesülés Jézussal: ime ez a forrása minden életszentségnek, a hősiek erényeknek, a vértanúsáig menő önfeláldozásnak . . .

A CSECSEMŐK ÁLDOZTATÁSA A RÉGI KERESZTÉNYEKNÉL.

Dr. Petró József

pápai kamarás, teol. tanár, lelkiigazgató (Eger).

Manapság, mikor egyes helyeken a hétéves gyermeket is csak aggodalommal engedik a szentáldozáshoz, furcsán hangzik, hogy régente már a párnapos csecsemőket is megáldoztatták.

Szálljunk csak vissza — mondjuk — ezer évvel és lépünk be nagyszombat reggelén pl. a fuldai székesegyházba. Régente húsvét *éjjelén* végezték a keresztelési szertartásokat. Ebben az időben, vagyis a X. században azonban már nagyszombat *reggelén* keresztelik a gyermekeket.

A püspök, miután a keresztvizet megszentelte, s a gondosan előkészített keresztelendőket megkeresztelte, ünnepélyes menetben az oltárhoz vonul. Az oltár körül állanak fel a keresztszülők és az édesanyák, karjaikon újkeresztény gyermeikkel. A püspök fehér ruhát nyújt át minden gyermeknek, és meghagyja a szülőknek, hogy a gyermekek ezt a szent ruhát hét napon át viseljék. Majd krizmát hozat, és megbérmálja a gyermekeket.

Azután hozzáfog a szentmise bemutatásához. Felhangzik a miséző ajkán a húsvéti Alleluja, mely sokáig visszhangzik a boldog anyai szívekben. Hiszen a keresztség által a Szentlélek választotta ki lakásul kis gyermekeik szívét.

Mikor a szentmisében a püspök megáldozott, a szent Vért

nem veszi egészen magához, hanem a kehellyel a gyermekekhez lép. Közelérve a kisdedekhez, belenyújtja egy ujját a szent Vérbe és nagy vigyázatossággal s áhitattal egy-egy cseppet hullat a kis csöpp-ségek nyelvére. Közben e szavakat mondja: «Az Úr Jézus Vére örizzen meg téged az örök életre. Amen.» Ezután visszatér az oltár-hoz, és befejezi a szentmisét.

Majd rövid ima következik, mely után az édesanyák elsietnek kisdéd gyermekeikkel, hogy mielőbb megszoptathassák őket. Idáig ezt nem tehették, mert törvény van arra, hogy a gyermekeknek a szentáldozás előtt semmiféle táplálékban sem szabad részesülniök (Martène. De antiqu. eccl. rit. I. 68.).

Ime a régi keresztény gyermekek első találkozása a szentségi Úr Jézussal — keresztelésük napján.

Mikor ezt olvassuk, sok kérdés vetődik fel bennünk. Mikor keletkezett és mikor szűnt meg a csecsemők áldoztatása? Mi volt az oka annak, hogy az Egyház régente a csecsemők áldoztatását megengedte, sőt kívánta, s viszont mi a magyarázata annak, hogy később ezt a régi szokást teljesen megszüntette? S általában véve nem tiszteletlenség-e az Úr Jézussal szemben, ha élő Testét és Vérért értelmetlen gyermekeknek adják, akik tulajdonképen még csak állati életet élnek? Szabad-e most is csecsemőket áldoztatni?

Ezekre a kérdésekre, úgy gondoljuk, válaszolnunk kell, mielőtt e könyv többi értekezésében a gyermekek szentáldozásának gyakorlatát minden oldalról alaposan szemügyre vennők. Természetesen itt nem tudományos fejtegetéseket adunk, — ezt megtettük «A szentmise történeté»-ben s liturgiátörténeti cikkeinkben —, hanem csak a fontosabb adatokat összegezzük a gyakorlati kérdések megvilágítása céljából.

Egy kis leányka áldozása.

A csecsemőáldoztatás történetéből kiemelünk egy jellemző példát. Ezt a történetet az őskeresztény egyház egyik legmarkán-

sabb főpapja, legegényebb írója, Szent Ciprián, karthágói püspök mondja el, aki székvárosának főterén 258 szept. 14-én halt vértanúhalált. Maga is szemtanúja volt annak, amit elbeszél (De lapsis c. 25.).

A keresztényüldözés idején egy családban a szülők elmenekültek, s kis leányuk a dajka gondozására maradt. A dajka a csecsemőt elvitte az előljáróshoz, hol azt pogány áldozati ételekkel megetették. Húst még nem tudott enni, azért borba mártott kenyeret adtak neki. A szülők visszatérte után a mit sem sejtő édesanya elvitte gyermekét a keresztény istentiszteletre. A gyermek már a szent szertartások folyamán szokatlanul nagy nyugtalanságot mutatott. Sírt, hánykolódott. Mikor azután a szentáldozásra került a sor, s már mindenki megáldozott, a szérpap kehellyel kezében hozzálépett, hogy a szent Vérral őt is megáldoztassa. A gyermek azonban mindenképen kifejezte, hogy nem méltó a szentáldozásra. Fejét elfordította, ajkát keményen összezárta, a kelyhet eltolta magától. Mikor a szérpaprak mégis sikerült valamit a szent Vérből szájába önteni, a csecsemő a szent Vért pogány áldozati étellel megfertőzött gyomrából kihányta. Szent Ciprián a gyermek viselkedésében csodát lát, mellyel az Úr az Oltáriszentség nagy méltóságát akarja kifejezni. Ezért a történet elbeszélését így végzi: «Ily nagy az Úr hatalma, ily nagy a méltósága».

Mi ebből a történetből csak azt a részletet ragadjuk ki, hogy — íme! — a III. század közepén a sok mártírvérrel megszentelt, megdicsőített afrikai egyházban a karonülő csecsemőket is megáldoztatták. Sőt annyira szükségesnek, üdvösségesnek tartották a szentáldozást, hogy — mint láttuk — a kis leánykát minden tiltakozása ellenére kényszerítették is a szent Vér befogadására.

A keresztelés utáni szentáldozás.

A csecsemőáldoztatás legrégibb és leggyakoribb alakja a kereszttség utáni szentáldozás volt. Ha keressük e szokás eredetét,

legelsősorban meg kell említenünk, hogy a régi egyház szép szokásait sok tekintetben sűrű homály fedi, mert az első századok írói — nem gondolván az utókor érdeklődésére — aránylag keveset jegyeztek fel vallásos életük egyes megnyilvánulásaiából. Így a mai napig is a történettudósok között vita tárgya az, mikori eredetű a csecsemőknek a keresztséggel kapcsolatos megáldoztatása. Egyesek az apostoli korból származtatják ezt a szokást, mások viszont rámutatnak arra, hogy az első három században bizony nem igen található erről kétségtelen bizonyosságú feljegyzés. Annyit megállapíthatunk, hogy *már az V. századtól kezdve a keresztségi csecsemőáldoztatás általánosan elterjedt gyakorlat volt.* Szent Ágoston pl. ebben a korban az eredeti bünt tagadó pelagiánus eretnekekkel szemben különösen is nagy ékesszólással sürgette a csecsemők megkeresztelését és megáldoztatását, hogy az eredeti büntől megszabaduljanak és korai haláluk esetén a szentáldozás kegyelmével felékesítve jelenjenek meg az égben.

Érdemes erről egyébként néhány adatot a későbbi korból is megemlítenünk, hogy lássuk, mennyire el volt terjedve évszázadokon keresztül a csecsemőáldoztatás a nyugati egyházban is. *Az V. századtól ugyanis egészen a XII. századig a szertartáshökök majdnem kivétel nélkül előírják a keresztség utáni csecsemőáldoztatást.*

Az V. század végén élt Marseille-ben Gennadius pap. Abban az időben tehát, amikor a felnőtteket és a csecsemőket egyforma szertartással keresztelték, s így a szentáldozásban a felnőttekkel együtt a csecsemőket is részesítették. Gennadius így ír: «Ha csecsemőket vagy szellemileg terhelteket kell keresztelni, akik t. i. a tanítást nem értik meg, akkor helyettük a keresztségi szertartás szerint azok válaszoljanak, akik őket keresztelésre hozták. Majd kézfeltétel és megkenés után *részesíteni kell őket az Oltárszentség titkaiban*» (Baumgärtler: Die Erstkommunion der Kinder. 78.).

A Nagy Szent Gergely-féle misekönyvben a nagyszombati szertatásoknál ezt a megjegyzést találjuk: «Ha püspök van jelen,

akkor az a keresztség után mindjárt a bérmlást és *a szentáldozást* is szolgáltatassa ki a gyermekeknek. Egyébként pedig *valamelyik pap nyujtsa nekik az Úr szent Testét* e szavakkal: A mi Urunk Jézus Krisztus Teste szolgáljon neked az örök életre». Ez a misekönyv még azt is megparancsolja, hogy húsvét hetében a gyermekek szülőkkel együtt jelen legyenek a szentmisén és mindennap meg is áldozzanak (Browe. Die Kinderkommunion. 2.).

Nagy Károly császár a püspökökhöz intézett körlevelében aziránt is érdeklődik, hogy «a megkereszteltek miért részesülnek az Úr Testében és Vérében.» A püspökök válaszából kitűnik, hogy a keresztségi szentáldozást Krisztustól eredő gyakorlatnak tartják, melyhez ragaszkodni kell. A megkereszteltek ugyanis «a szentáldozással lesznek tagjai annak, aki értük szenvedett és feltámadt» (P. L. 102. 984.).

Ha figyelemmel kísérjük évszázadról-évszázadra a csecsemő-áldoztatás szokását — az adatokat itt mellőzzük —, azt találjuk, hogy a XII. században a püspökök levelei és a szertartáskönyvek utasításai még egyértelműen megkívánják a csecsemők szent Vérrel való megáldoztatását. A szülők ekkor még két szín alatt áldoznak, de a püspökök hangsúlyozzák, hogy a gyermekek áldozása is ugyanolyan értékű, mert hiszen «a kehelyben az egész Krisztust veszik magukhoz» (P. L. 163. 1039.).

Sőt egyes helyeken túlzásba is mennek, mikor t. i. a szentáldozást az üdvösségre elengedhetetlenül szükséges eszköznek tartják és ezért nyomatékosan meghagyják, hogy a beteg csecsemőket meg kell áldoztatni. Így pl. Riculf soissons-i püspök 889-ben így ír papjaihoz : «Kellőképen gondoskodjatok arról, hogy *a megkereszteltek mindjárt részesüljenek az Oltáriszentségben.* Az ugyanis, ki mondotta: Aki újjá nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be a mennyek országába, mondotta ezt is: Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek. Ez nemde azt jelenti, hogy az Emberfia teste és vére

nélkül nem lehet az életet elnyerni» (P. L. 131. 18.). Bár ezt a fel-fogást, hogy t. i. az Oltáriszentség vétele az üdvösségre elenged-hetetlenül szükséges, az Egyház nem fogadja el, amint azt P. Müller a következő értekezésben részletesen kifejti, mégis az Oltáriszentség szükségességének ilyen erős hangsúlyozása mutatja, milyen fontos-nak tartották régente azt, hogy a gyermekek minél korábban ré-szesüljenek Krisztus szent testében.

Mily nagy jelentőségű és érdekes tény az is, hogy *a keleti szakadár egyház a mai napig kiszolgáltatja a keresztség után a cse-csemőknek a szentáldozást*. Hogy ezt a tényt kellőképen értékelni tudjuk, említsük meg, hogy *körülbelül 150 millió keleti keresztény van* s hogy ezek, bár a római pápa tekintélyét nem ismerik el, de viszont nagy szívóssággal ragaszkodnak a régi keresztény szokások-hoz. Tudnunk kell azt is, hogy *a náluk érvényesen konzekrált kenyérben épűgy jelen van az Úr Jézus*, mint a mi szentostyánkban.

Hogyan áldoztatták a csecsemőket?

A legáltalánosabb gyakorlat az volt, hogy a csecsemőket csak a szent Vérral áldoztatták meg, mégpedig vagy úgy, hogy a pap a szent Vérbe belemártotta egyik ujját, s arról egy cseppet a gyermek szájába ejtett, vagy pedig kis kanálkával csepegtetett néhány csep-pet a szent Vérből a gyermek nyelvére. A XII. században olyan gyakorlatot is találunk, hogy egy kis konzekrált Ostyát belemártottak a szent Vérbe s azt adták a csecsemőknek. II. Paszkál pápa († 1118) azonban helyteleníti ezt, és azt rendeli, hogy csak a szent Vérral áldoztassák meg azt a gyermeket, aki a szent Ostyát megnedvesítés nélkül lenyelni nem tudja.

A csecsemők áldoztatása mindenkor *igen sok nehézséggel járt*. Mindig félni kellett, hogy a szent Vér elcseppen vagy a kis gyermek szájából kifolyik. Könnyen megeshetett, hogy a csecsemők ki-köhögték vagy kihányták az Oltáriszentséget. Innen ered a régiék törekvése, hogy valamivel helyettesítsék a csecsemők áldoztatását.

Egyes helyeken a XIII. században megelégedtek azzal, hogy a megkereszteltekhez odavitték a szentségtartót, s megmutatták nekik az Oltáriszentséget, mintegy megáldották vele őket. Az örményeknél a XIV. században a csecsemők valóságos megáldoztatását már csak azzal pótolták, hogy a pap a konzekrált szentostyával, azután pedig a szent Vérbe mártott ujjával megérintette a gyermek ajkát. Máshol megnedvesítették a gyermek ajkát az úgynevezett ablutio-borral, vagyis azzal a borral, mellyel a pap a szentmisében az Oltáriszentséget érintő ujjait leöblítette. Még a XVI. században is általános szokás volt a német egyházmegyékben, amint a szertartáskönyvek tanúsítják, hogy ezzel az ablutio-borral megittatták a gyermekeket e szavak kíséretében: «E bornak vétele szolgáljon tested és lelked üdvösségére. Az Atyának és Fiúnak, stb.» Erről a szokásról Svájcban, Paderbornban és máshol még a XVIII. században is találunk említést.

Mikor szüntette meg az Egyház a csecsemőáldoztatást?

Említettük, hogy a keleti szakadár egyházban, pl. Oroszországban a mai napig érvényben van a csecsemők áldoztatása. Sőt a Rómával egyesült keleti szertartású keresztények között is vannak, pl. a bolgárok, akik a gyermekeket a keresztség után manapság is megáldoztatják.

A nyugati egyházban általában a XIII. század folyamán szűnik meg ez a szokás. Ebben az időben ugyanis mindinkább tért hódít az egy szín alatt való szentáldozás. Minthogy így a felnőttek sem részesültek a kehelyben, természetes, hogy a csecsemők áldoztatása is, mely legtöbbször szent Vérrel történt, magától elmaradt. A csecsemőáldoztatás megszüntetéséhez hozzájárult az 1215-i IV. lateráni zsinat rendelete is, mely már *bizonyos dhítatot* kíván a gyermekektől a szentáldozás előtt. Ekkor tehát már csak olyan gyermekek áldozhattak, akik eszük használatára eljutottak, vagyis akik már imádkozni tudtak.

A XV. században a husziták ismét behozták a felnőttek két szín alatt való áldozását és a csecsemők áldoztatását a prágai templomokban. Egy évszázadon keresztül folyt a vitatkozás e gyakorlat jogossága felett, melyet 1431-ben a bázeli zsinat is elítélt. A huszizmussal együtt a csecsemőáldoztatás Csehországban is megszűnt.

Az új egyházi törvénykönyv a csecsemőáldoztatást kifejezetten megtiltja, mikor meghagyja, hogy olyan gyermekeknek ne nyujtsák az Oltáriszentséget, akik még a szentséget fel nem ismerik, s utána vágyakozni nem tudnak (can. 854. l.).

Tanulságok.

Ha az Egyház gyakorlati okokból meg is szüntette a csecsemők áldoztatását, mégis maga az, hogy annyi századon keresztül nemcsak tűrte, de hivatalos szertartáskönyvei által elő is írta az értelem használatával még nem bíró csecsemők áldoztatását, mutatja az Egyház hitét az Oltáriszentség vételének hatására vonatkozólag. A csecsemő nem tud gondolkodni. Nem tudja megérteni, mi történik vele, mikor a szent színek alatt a szentségi élő Jézust magához veszi. Nem képes valamiképpen is előkészülni a nagy Vendég fogadására. Sőt a szokatlan táplálék megijeszti, felizgatja. Emiatt sír, ellenkezik, s talán a szentáldozás után csak az anyai édes táplálék csillapítja le. És az Egyház a csecsemőket mégis évszázadokon keresztül rendszeresen megáldoztatta. Tette ezt azért, mert a gyermeket többre tartja, mint a gyémántokkal díszített szentségtartót és az aranyos áldoztatókelyhet. *A gyermek halhatatlan lelke öntudatlan állapotában is képes befogadni a megszentelő kegyelemnek minden gazdagságát.* Különösen a haldokló gyermek megáldoztatására volt a régi Egyháznak nagy gondja, mert a keresztények élő hittel hitték, hogy a szentségi kegyelem nagyban fokozza majd a kisedet égi menyegzős ruhájának fényét. Viszont az orosz egyház azzal indokolja még ma is a csecsemőáldoztatást, hogy az Oltáriszentség Krisztus akaratából — táplálék. Ha pedig az, akkor a cse-

csemő lelkének épúgy szüksége van rá, mint a testének az édesanya tejére. A csecsemőáldoztatás régi gyakorlatából az Egyháznak az a hite világlik ki, hogy *a szentségi Úr Jézus vágyódik az emberek lelkébe* és viszont *az embereknek pedig szükségük van* mielőbb erre az isteni látogatásra. Ezért egészen következetes eljárás volt az, hogy mihelyt a csecsemő képessé lett a keresztség által a szentségek felvételére, rögtön részesítették az égi eledelben. Ma sem elvi akadályok, hanem csak a gyakorlati megoldás nehézségei kényszerítik az Egyházat, hogy a csecsemőktől a szentáldozást megtagadja, őket attól határozottan eltiltsa. Ma már az Egyház az értelem valamelyes használatán kívül néhány — az egyik kezünk ujjain megszámlálható — igazság gyermeki módon való ismeretét is megkívánja az első áldozótól. De viszont a csecsemőáldoztatás régi szokása arra int bennünket, hogy nem szabad túlságosan aggodalmaskodnunk amiatt, hogy megfelelő képzettséggel veszi-e magához a hétéves gyermek azt a szentségi Úr Jézust, akit az Egyház rendszeresen nyújtott évszázadokon keresztül az értelem minden használatát nélkülöző néhány napos csecsemőknek. Erre vonatkozólag jól mondotta egy magyar plébános, hogy I. osztályos tanítványai jóval többet tudnak a hitigazságokból, mint egyik-másik öreg ember, akinek a meggyóntatása és megáldoztatása körül pedig a megfelelő vallási tudást illetőleg senkinek sincsenek aggodalmai.

A csecsemőáldoztatás tényéből leszűrhetjük még azt a tanulságot is, hogy a szentáldozásra vonatkozó kérdések eldöntésénél *legelsősorban az Úr Jézus valóságos jelenlétét kell figyelembe vennünk* s azokat a szentségi kegyelmeket és áldásokat, amelyek az Úr Jézus jelenlétéből minden pedagógiától függetlenül a lélekre kiáradnak. A felvilágosodás korából, közelebbről a jozefinizmusból ered az a felfogás, mely a szentáldozásban nem lát mást, mint kitűnő pedagógiai eszközt, olyanfélét, mint pl. az emlékképek osztogatása, hazafias ünnepélyek rendezése, stb. Ez a felfogás tulajdonképpen burkolt hitetlenség, mely többre tartja a pedagógiai módszereket

s a külső tapasztalatokat, mint az Úr Jézust magát és azokat a kegyelmi erőket, melyek magából a szentségből (ex opere operato) minden emberi mesterkedés nélkül áradnak át a gyermek lelkébe. A XIX. század egészen ennek a jozefinista pedagógiának hatása alatt állott, mely következetesen arra törekedett, hogy minél inkább kitolja az első szentáldozás idejét, s minél több külsőség alkalmazásával feledtesse a szentáldozásnál a belső lényegét, melyben maga sem hitt. Ez az irányzat pedagógiai szabályokból és követelményekből bástyafalat épített Jézus és a gyermek közé, s a szentáldozás halogatásával azt akarta elérni, hogy a szentáldozás jó hatása inkább az ügyes pedagógiának, mint a szentségi Jézusba vetett hitnek legyen tulajdonítható. Nem más ez, mint a tudományos neveléstan tógájába öltöztetett praktikus hitetlenség, vagy legalábbis háttérbeszorítása a szentségben jelenlevő isteni Pedagógusnak.

Ehhez a jozefinista, külsőségre hajló irányzathoz társult a janzenizmus, azoknak a követelményeknek evangéliumellenes felfokozása, amelyek teljesítése nélkül nem lehet a szentáldozáshoz járulni. A janzenizmus káros hatása bizonyos mértékben még a mi korunkban is érezhető, mert hiszen manapság is vannak egyébként igen jószándékú emberek, akik nem vesznek igazában tudomást az Egyház idevonatkozó tanításáról és az Úr Jézus szaváról: «Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket», és nem tudnak szívből örülni annak, ha minél hamarább vihetik a gyermekeket a szentáldozáshoz. A janzenizmus számlájára irandó az a törekvés is, mely folyton új akadályokat gördít az Úr Jézushoz vágyakozó gyermekek elé, vagy pusztán külső fegyelmezési eszköznek használja fel a szentáldozást, s nem hisz abban, hogy a gyermeknek éppen azért kell adni ezt a mennyei eledelt, hogy lelkileg megerősödjék és megjavuljon.

Szép hazánkban, hála Istennek, lassankint kezdenek minden téren rombadőlni a jozefinizmus fellekvárai, s a magyar gyermekek százazreinek örömujjongása közt mindinkább szabad lesz az út a gyermekszerető szentségi Üdvözítőhöz.

AZ EGYHÁZ TANÍTÁSA

A GYERMEKEK ÁLDOZTATÁSÁRÓL.

Dr. Müller Lajos S. J.

papnevelőintézeti kormányzó, morális-tanár (Szeged).

Eszünkbe jut az a jelenet, amelyet három evangélista is elbeszél. Élénk előadásukon meglátszik az autopszia, a csodálkozás, lelkesedés. Az előző nap estéjén megy végbe az Úr legnépszerűbb szociális csodája: a kenyérszaporítás, amely olyan egyszerűen jelképezi az Eucharisziát, és ezzel kapcsolatban az apostoli kezek szerepét a földi és égi kenyér osztásában. Másnap reggel Kafarnaumban megteszi Urunk világraszóló fontosságú kijelentéseit és ígérteit az égből adandó kenyérről, amely ő maga lesz a világ életéért, odaadatott, eucharisztikus állapotban. E kettő közé, mint keretbe illeszkedik a tengeri jelenet. Már jó késő este van, amikor Jézus határozott parancsára a tanítványok nélküle a hajócskába szállnak, hogy a kb. átellenben levő Kafarnaumba vitorlázzanak. A tenger viharos, és a kedvezőtlen szelek gátolják az előbbrejutást. Már reggel három óra felé jár, és alig tettek meg egy órányi utat. Jézus most utánuk indul a vízen járva, ragyogó alakját a lába alatt elsímuló vízbe tükrözve. A tanítványok a távolban rémet, kísértet sejteneke benne, és miközben segélyért kiáltanak, hajuk szinte az égnek mered.

Mire megszólal az Úr: «Bátorság! Én vagyok, ne féljetek!» (Mt. 14, 27.)

A többenél bizakodóbb, bátrabb és hevesebben szerető Pétert, leendő helytartóját, az Úr ugyancsak a vízen magához engedi jönni. Péter beszáll a hajócskába, amely hamarosan a kafarnaumi partokhoz siklik.

Igy kapcsolódik be az Eucharisztia az emberiségnek küszködő sorsába, így ad annak kereteket. Az isteni táplálékkal eltelt, jólakott ember küzdve-küzd, és bízva-bízik a háborgó élettengeren, birkózva a hullámokkal, amelyek pályája elé szüntelen torlaszokat emelnek. S ha már-már csügged, azt sugallja neki titokzatos kísérrője, az eucharisztikus Jézus: «Bátorság! Én vagyok, ne féljetek!» Aztán megint csak bízik a kafarnaumi ígéretekben.

És amennyire többé-kevésbbé bensőséges volt az emberiség viszonya az Eucharisziával, oly magasan vagy mélyen állott lelki életének szintje. A keresztény őskor az Eucharisziával a legszorosabb kapcsolatban áll. Mint az előző fejezetben láttuk, még csecsemőit is áldoztatta, s az Eucharisziát a híveknek szinte állandó lakóházává tette. De teremt is vértanukat millió számra. Amint elhűl és lazul a középkorban az Eucharisziával való kapcsolat, egyben a hit és erkölcsi élet is a mélypontjához közeledik.

Szomorú bizonyossága ennek a IV. lateráni zsinat törvénye, 1215-ben, amely azzal pirít rá a hívek nagy átlagára, hogy büntetésekkel fenyegetőzve kényszeríti azokat *a legalább évi egyszeri szentáldozásra*.

Mikor aztán beteljesedett milliókon és milliókon az Úr Jézus szomorú megállapítása: «Ha nem eszitek az Emberfia testét, nem leszen élet tibennetek» (Ján. 6, 54.), akkor be kellett következnie az óriási katasztrófának a XVI. század nagy aposztáziájának, a reformációnak. A trienti zsinat tehát ugyancsak a halálos beteg emberiség ütőerére tapintott, mikor az Atyák, akik gyakorlatban maguk is csak hében-korban miséztek, s a ritka gyakori áldozókon ugyancsak elcsodálkoztak, mégis kifejezik az Egyház forró óhaját, hogy a hívek megint, valahányszor szentmisén résztvesznek, egy-

ben a pappal együtt áldozzanak is. Itt már a Szentlélek beszélt helyettük. Ámde még hosszú századoknak kellett elmúlniuk, míg ez az ige csakugyan testet is öltött. X. Piusnak 1905 december hó 20-án keltezett, «Sacra Tridentina Synodus» kezdetű, a gyakori, sőt mindennapi áldozást sürgető dekrétuma, s ugyanennek a pápának 1910 augusztus 8-án kelt «Quam singulari» kezdetű, a gyermekek áldoztatásáról szóló határozta végre megadta a döntő lökést Krisztus és az Egyház hő óhajának beteljesedésére. Ezzel a szentáldozás ősrégi törvénye a legprecízebb, mondhatjuk, végleges szövegezéshez jutott. Az 1918 pönkösdjén érvényre jutott Codex Juris Canonici az eddigi törvényeket, nevezetesen a «Quam singulari» dekrétumot csaknem a régi szövegezésben megismétli szóról-szóra, és amennyiben szükséges volna, újra megerősíti.

Ha tehát a gyermekek áldozására vonatkozólag az egyházi igazi tant ismertetni akarjuk, a Quam singulari dekrétum ismertetését nemcsak hogy nem nélkülözhetjük, hanem alapul kell vennünk.

Mielőtt azonban az egyházi törvény ismertetésébe kapnánk, egyes alapvető kérdésekre, tanokra rá kell mutatnunk.

Az Eucharisztia szükségessége.

Szinte döntő fontosságú, de mégis eléggé vitatott kérdést kell itt megpendítenünk. Vajjon milyen címen és mennyire szükséges a szentáldozás a kegyelmi élet és így az üdvösség szempontjából?

Ettől függ ugyanis, hogy milyen és mennyi joga van az Egyháznak ezt a kérdést rendeletekkel megoldani, szabályozni.

A régi írók *Szent Tamásra* (3. P. q. 73. a. 3; 79. a. 1.) és a trienti kátéra (De Euch. Sacr. n. 51. 52.) támaszkodva hirdetik, hogy a szentáldozás az eszköz használatára eljutott keresztényeknek nemcsak a törvény erejénél fogva kötelező, hanem mint eszköz, legalább vágyban, szükséges is az üdvösségre. Szóval a szentáldozás

nem azért szükséges, mivel parancsolva van, hanem azért van parancsolva, mert szükséges.

Szent Tamásnak ezt a véleményét nagyon értjük, ha egész ideális szisztémáját a szentségekre vonatkozólag tekintetbe vesszük. Szerinte ugyanis minden szentség, elkezdve a keresztségtől, az Eucharisztia célját szolgálja, s benne jut el teljes befejezésre. A trienti káté is bizonynyal erre céloz.

Az újabb szerzők azonban szinte egyhangúlag az Eucharisziának csupán *morális* szükségességét vallják az eszköz használatát elért emberre.

Az Eucharisztia ugyanis a kegyelmi élet fenntartásának és gyarapításának Istentől rendelt *normális* eszköze és feltétele. «Ha nem eszitek az Emberfia testét . . . nem leszen élet tibennetek!» (Ján. 6. 54.)

Ily értelemben tehát a trienti kátéval valóban a vágyban, szándékban való szükségességet meg kell állapítanunk. Ennek viszont semmi értelme sem volna, ha az ember nem áldoznék mindjárt, amint teheti.

A felett azonban minden vita elnémul, vajjon a szentáldozásra isteni, pozitív parancs kötelez-e. Erre ugyanis teljesen világos szövegünk van a Szentírásnak fennidézett helyén (Ján. 6. 54.). Ez az isteni parancs tehát — hacsak erőszakkal csürni-csavarni nem akarjuk — világosan kötelezi közelebbről a keresztyént, távolabbról minden élő embert, hogy amint kegyelmi élete már veszélyben forog, az Eucharisziához, mint erkölcsileg szükséges eszközhöz nyúljon, s magában így a megszentelő malasztot fenntartsa és erősítsen. Aki ugyanis a kegyelmi életet komolyan veszi, az a megőrzésére rendelt rendes és leghathatósabb eszközt nem nélkülözheti. A kérdés most már csak az, hogy az az állapot, midőn a kegyelmi állapot már veszélyeztetve van, mikor következik be. Az Egyháznak itt már voltaképen más szerep nem jut, mint hogy az isteni törvény helyes értelmét magyarázza, azt

hangsúlyozza, s a maga részéről is egyházfegyelmi okokból előírja.

Az Egyház ennek a feladatának, mint majd kifejtjük, mindenha meg is felelt. Itt azonban mindjárt egy nehézséggel, ellenvetéssel kell szembeszállnunk. Miért *csak most* teszi ezt az Egyház, s miért engedett magával az isteni törvénnyel szemben is bizonyos szokást kifejlődni, amelynek némelyek — persze jogtalanul és nagyon tévesen — szinte törvényerőt tulajdonítanak.

Itt csak röviden mutatunk arra, amire még úgyis vissza kell térnünk, hogy az Egyház nem csak a jelen törvény ellenkezőjét nem tanította, hanem éppen ellenkezőleg a szentáldozás szükségességét időről-időre a jelen értelemben hangsúlyozta is. Anynyit azonban el kell ismernünk, hogy eretnekségek, főleg a janzenizmus hatása alatt, de meg az emberi gyengeség folytán, amely szinte állandóan az emelkedés és hanyatlás hullámvonalára kényszerít, olykor bizony ez az égető kérdés elhomályosult, mondhatnók lekerült a napirendről. Korunk viszonyai azonban, amelyek az emberiségnek, főleg az ifjúságnak hitét és erkölcsösségét oly szörnyű veszélybe sodorják, a szentáldozás szükségességének ügyét újra, inkább mint valaha, aktuálissá tették.

Ki tudja, még mi elé megyünk? Nem következik-e be ismét a kereszténységre a vértanuk kora? Az Egyháznak a Szentlélek Istentől megvilágosított szeme előre lát a homályos jövőbe, és mint mindig, megjelöli az orvosságot, hatékony eszközöket a lélekmentésre és a szentek kiképzésére, akikre a mai világnak nagyobb szüksége van, mint volt valaha. Ez a nagy cél lebegett X. Pius előtt, amikor a *Quam singulari* dekrétumot kiadta.

A «Quam singulari» dekrétum jogi hatálya.

Minthogy a továbbiakban állandóan történik hivatkozás a «*Quam singulari*» dekrétumra, célszerűnek látszik annak jogi hatályát már eleve tisztáznunk.

A «*Quam singulari*» rendeletet voltaképpen a *Congregatio de disciplina Sacramentorum* adta ki az 1910. év júliusában. Ezt a dekrétumot azonban X. Pius, az Eucharisztiaának ez a gondviselés-szerű nagy pápája, teljesen magáévá tette, és pápai dekrétum hatályával látta el.

A pápai jóváhagyásoknak ugyanis, mint a kanonisták tanítják, két formája van. Egyik a közönséges, a másik a különös, a «*forma specifica*».

Ennek az utóbbinak jele az, mikor a szövegben ezek a szavak szerepelnek: «*non obstante quacunq[ue] lege seu consuetudine in contrarium*», vagyis a dekrétum érvényét semmiféle ellenkező törvény, vagy szokás nem érintheti. A dekrétum általános érvényét pedig azok a pápai szavak biztosítják, amelyek annak kihirdetését egyenesen elrendelik. A dekrétum végén ezt olvassuk: «X. Pius pápa mindent jóváhagyott és megprancsolta, hogy ez a dekrétum kiadassék és kihirdetessék».

A dekrétum tehát kétségkívül az egész Egyházra nézve szigorúan kötelező törvény erejével bír, és pedig minden katolikusra vonatkozólag, bármely szertartású legyen is. Ez ugyanis minden esetben áll, valahányszor a pápa, az Egyház *hit és erkölcs* dolgában nyilatkozik, avagy *a pozitív vagy természet-törvényt magyarázza*. Már pedig a szentáldozás alanyára vonatkozó magyarázat és az erre alapított rendelkezés kétségkívül a felsoroltak közé tartozik.

Hogy pedig a dekrétum rendelkezései súlyos bűn alatt kötelezők, az a dolog természetéből, a rendelkezés anyagából és alakjából bizonyosan megállapítható.

A szentáldozás alanya.

Isteni jögon a szentáldozás alanya minden megkeresztelt ember. Az egyházjog ezt azokra korlátozza, akik eszük használatát elérték, vagyis a jót a rossztól megkülönböztetni tudják s még aznap nem áldoztak.

Ez utóbbi szabály alól csak azok alkotnak kivételt, akik engedéllyel többször miséznek, vagy pedig, akik áldozás után még aznap életveszélybe jutnak.

Az Egyház tehát, bár legkevésbé sem tagadja, hogy a megkeresztelt gyermekek eszük nyílása előtt is érvényesen és haszonnal áldozhatnak, azokat a szentáldozásra mégsem kötelezte, sőt a Codex őket az áldozástól határozottan eltiltja.

Hogy a kisded is érvényesen áldozhatik, az dogmatikailag bizonyos.

Hiszen a szent keresztség megadja erre a képességet, Krisztus pedig, mint a keresztségnél, pótolja a szándékot.

Az Egyház azonban a kisdedek áldozását *szükségesnek* sohasem hirdette. Megadja ennek okát a trienti szent zsinat, mentve az ősegyház szent Atyáit, akik az ellenkező praxist követték, *mert ők sem tartották a szentáldozást a gyermek üdvösségére elengedhetetlennek*. A szentáldozás ugyanis csupán a kegyelmi élet fenntartására szükséges (erkölcsileg). Ámde ezt a gyermek esze használata előtt el nem veheti. Miért is meghozza a törvényt (Sess. XXI. Cap. LV.): «A szent zsinat tanítja, hogy eszük használatát nélkülöző kisdedeket semmiféle szükség sem kötelezi a szentségi áldozásra».

A IV. kánonban pedig leszögezi: «Ha valaki azt állítja, hogy a gyermekeknek, akik eszük használatát még nem el érték (*antequam ad annos discretionis pervenerit*), a szentáldozás szükséges, átok alatt legyen».

Attól azonban a katolikus Egyház soha sem tágított s nem szűnik meg törvényeiben ugyanezt hangsúlyozni, hogy *mihelyt* a megkeresztelt ember azt a kort elérte, hogy a jót a rossztól megkülönböztetni tudja, reánézve a szentáldozás kötelessége isteni, illetőleg — az ezt magyarázó — egyházi joga beállott.

Az «*annus discretionis*», mint az áldozás kötelessége beálltának terminusa, a lateráni törvény óta minden idevonatkozó tör-

vényben következetesen és változatlanul hangsúlyozva van. Nevezetesen a «Quam singulari» dekrétumban s az azt követő Codexben, amely a 859. kánon 1. §-ban szóról-szóra közli a lateráni törvényt. Ettől a kortól kezdve tehát, midőn t. i. az ember esze használatát elérte, az évi legalább egyszer, t. i. húsvétjáji áldozás, a mindkét nembeli keresztényre súlyos bűn terhe alatt kötelező.

A gyermekeknek áldoztatása eszük használata előtt, az azt eltiltó kódexi törvény előtt a nyugati egyházban — eltérőleg a keletitől — már századokkal előbb abban maradt, amint azt az előző cikk kifejti.

A gyermekek kora, amidőn a szentáldozáshoz bocsájtandók és a tőlük megkívánt tudás.

Semmi kétség sincs abban, hogy a gyermek, mihelyt az «annos discretionis»-t, vagyis azt a kort elérte, amidőn a jót a rossztól már megkülönböztetni tudja, isteni és egyházi jog szerint az Eucharisztia köteles alanyává vált, és az egyszeri, húsvéti áldozásra kötelezve van. A lateráni törvény, a «Quam singulari» dekrétum, valamint a Codex J. C. erre nézve semmi kétséget sem hagy. Ebben tehát vitának helye nincs, s nincs is katolikus kanonista vagy moralista, aki ebben a pontban eltérő véleményt merne vallani.

Ámde az a kérdés, vajjon mikor éri el a gyermek azt a kort, amelyben a törvény betűi reá már alkalmazhatók, illetőleg szükségképen alkalmazandók, a «Quam singulari» dekrétum kiadása előtt, századokon át nem volt tisztázott. Az Egyház álláspontjával ellentétes szokás ugyanis oly zsarnoki hatalmat fejtett ki, hogy — mondhatnók — még a napot is elhomályosította, s még sok lángelmét és szentet is félrevezetett. Ezen annál kevésbbé csodálkozhatunk, mert hiszen még ma is a «Quam singulari» dekrétum megjelenése után 27 esztendővel e tekintetben csodálatraméltó, szinte elképesztő elfogultsággal találkozunk.

Bizonyára nem lesz érdektelen és haszon nélküli, ha ebben kiválóbb régi és új moralisták és egyházi írók tanítását felsoroljuk.

De Lugo Ferenc S. J. (1580—1652) *De Sacramento Eucharistiae* című művében megismertet bennünket a korabeli írók véleményével. Egész kis korszék ad. Az áldozni köteles gyermekek koráról tárgyalva már ő elítéli azok nézetét, akik az annos discretionis-t, a jót a rossztól megkülönböztetni tudó életkort, a 12—14 évre teszik. Hivatkozik — és méltán — a tapasztalásra, amely ezt a vélekedést túlon-túl megcáfolja. *Soto* a 12 éves gyermekeket kötelezi az első szentáldozásra. Megcáfolják ezt azonban *Suarez* és *Vasquez* és pedig azzal az érdekes megokolással, hogy a gyermek az Egyház törvénye szerint már 12 éves kora előtt a hústól való megtartóztatásra is köteles, miért ne volna akkor kötelezve az áldozásra?

Cajetanus a 10-ik évben állapítja meg a szentáldozás kötelességének beálltát és vádolja, ócsárolja a szülőket, akik még a 10 évet elért gyermekeiket sem viszik az Úr asztalához. Mások, *De Lugo* szerint bölcsebben, azt állítják, hogy az áldozás kötelezettségének korát fix terminussal nem lehet megállapítani, ámde megjegyzi, hogy nézetet vallók is más életkort követelnek a szentáldozáshoz, mint a szentgyónáshoz. A megokolás pedig az, hogy amint a gyermek vétkezni tud, — ipso facto — gyónni is tartozik.

De miért nem áldozni is?

Erre a következő feletetet kapjuk. Az Eucharisziához több, nagyobb felkészültség kell, mint a gyónáshoz. T. i. szükséges, hogy a gyermek az Oltáriszentséget a közönséges kenyértől megkülönböztetni tudja (?), s képes legyen az abban rejlő Fenséget méltó módon tisztelni. Ez a kor szerintük úgy kb. a 10. és 14. év között szokott bekövetkezni. Így ismerteti *De Lugo* korának fel fogását a gyermek áldozási kötelezettségét illetőleg (*De Eucharistia Disp. XIII. sec. IV. n. 33.*).

De aztán kifejti erre vonatkozólag a saját véleményét: «Be-

vallom tehát, hogy a gyermekek isteni parancs folytán nincsenek kötelezve áldozni, csupán csak akkor, amikor már az Eucharisziát meg tudják a közönséges eledeltől különböztetni. Állítom, hogy ez az állapot már akkor bekövetkezik, amikor a gyermek vétkezni is tud, avagy valamivel utóbb. Miért is ekkor már beáll a kötelességük is a szentáldozásra. Nevezetesen a halálveszély esetén. Máskülönb, hogy mikor áldozzanak, az Egyház határozza meg, amely nem nyomban kötelezi a gyermeket, hanem teret ad a gyóntató atya belátásának (consilium). Miért is ezekből arra következtetek, hogy a terminus nem mindenkor egyforma. Lehet az Eucharisziát már abban az évben adni, amikor szigorúan véve a gyermekben már megvan arra a képesség, hogy az Eucharisziát a közönséges kenyértől meg tudja különböztetni, el is tolható a következő évre, midőn a gyermek már nagyobb tisztelettel készülhet arra. A kegyes Egyház ugyanis, éspedig méltán, nem akarja annyira szorítani a dolgot, hogy nyomban kötelezzen, mikor a lehetőség már elérkezett.» (U. o.)

Suarez ugyanezt a véleményt vallja. A gyermek nem nyomban köteles áldozni, mihelyt a jót a rossztól megkülönböztetni tudja. (Disp. 70. sec. 1.)

Szent Tamás, a teológia fejedelme így nyilatkozik: «Amikor a gyermekek elkezdik *valamelyest* eszüket használni (aliquem usum rationis habere), hogy ájtatosan tudják ezt a szentséget fogadni, adható nekik» (S. Th. III. q. 89. a. 9. ad 3.).

Ledesma, akire maga a «*Quam singulari*» dekrétum is hivatkozik, így tanít: «Mint valamennyinek közös véleményét állítom, hogy mindenkinek, aki esze használatát bírja, adandó az Eucharisztia, akármily korán jut is el a gyermek arra, jóllehet a gyermek csak homályosan (confuse) ismeri is azt, amit cselekszik» (In S. Th. q. 80. a. 9. ad 6.).

Vasquez még határozottabban beszél: «Ha már egyszer a gyermek esze használatára eljutott, nyomban *isteni jogon* kötelezve

van (az áldozásra), olyannyira, hogy az Egyház ez alól *nem is adhat neki felmentést*» (Disp. 214. c. 4. n. 43.).

Henriquez szerint «a gyermeket, aki esze használatát annyira elérte, hogy az égi táplálékot a közönségestől megkülönböztetni tudja, évenként egyszer meg kell áldoztatni» (Summ. lib. 8. c. 42. n. 3.).

Sanchez méltán megkérdi tőle: «És ugyan miért *csak egyszer*? Vajjon akkor nagyobb tisztelettel áldozik, ha csak egyszer áldozik?»

Ezt a sorozatot bezárjuk a nagytekintélyű jogáspapának, XIV. Benedeknek szavaival: «A legtöbb tudós nem kellő alap nélkül (non inprobabiliter) tanítja, hogy minden gyermek, midőn már vétkezni képes (doli capax) amint kötelezve van a gyónás parancsát teljesíteni, éppen úgy tartozik a húsvéti áldozás törvényének is megfelelni, amint ezt a lateráni törvény «Omnis utriusque sexus fideles...» elrendeli. III. Incének szóbanforgó rendelete ugyanis mind a két parancsot összeköti s nem tesz különbséget a kettő közt, hanem mind a kettővel terheli a mindkét nembeli hívek összességét, miután elérték eszük használatát» (De Sacrosancto Missae sacrificio, lib. VII. c. 12. n. 2.)

Az újabbkori moralisták.

D'Annibale így ír: «Az Eucharisztia alanya a mindkét nembeli valamennyi hívő, miután esze használatát elérte, vagyis azt a kort, midőn már ezt a mennyei kenyeret a földi kenyértől meg tudja különböztetni s a benne rejlő Fenséget tisztelni képes, tehát valójában, aki *a kisednél valamivel idősebb.*» (Ideoque verius etiam vix infante majores», *Moralis* III. n. 369.)

Lehmkuhl *Moralis*ában pedig ezt olvashatjuk: «Az észhasználat korát kissé tágabban lehet értelmezni eme Szentségre (az Eucharisziára) vonatkozólag, kivéve az életveszély idejét. Úgyhogy néhány év (?) eltolódás a plébános ítélete szerint engedhető, mielőtt az első áldozás *súlyos bűn* terhe alatt kötelezővé válik.» (Pars II. lib. I. tr. IV. a. 111.)

A kitűnő moralistán mintha a maga körül tapasztalt s szinte dühöngő német praxis hatása volna érezhető. Egyébként ő is a *súlyos bűn* alatti kötelezettséget hangsúlyozza csupán.

Genicot ezt tanítja: «Az észhasználatnak, amely manapság a szentáldozáshoz szükséges, nem kell tökéletesnek lennie. Elég, ha a gyermek különbséget tud tenni a lelki és testi táplálék közt. Adható tehát az Eucharisztia azoknak, akik a megkülönböztető képesség és ájtatosság jeleit adják. (I. n. 190.)

*Gury—Ferrer*esnél ezt olvassuk: «Megjegyzendő azonban, hogy a gyermekeknél sokszor az *ártatlanság pótolja a kisebb tudást*. Miért is óhajtandó, hogy az észhasználat elérése után ne nagyon halasszák el az első áldozást, úgyhogy hamarabb bocsássuk őket a szent asztalhoz, mielőtt az aktuális bűn lelküket elcsúfítja.» (II. n. 320.)

Ballerini-Palmieri a gyermek korai áldozása mellett a fogadalom és jegyességhez megkövetelt korról érvel. «Ki ne látná be, hogy ahhoz a valamelyes ájtatossági érzéshez (aliquem devotionis sensum), amelyet *Szent Tamás* a szentáldozás méltó vételéhez megkíván, sokkal kisebb discretio szükséges, mint amennyi a penitencia szentségének érvényes felvételére, vagy a fogadalommal s jegyességgel járó kötelezettség felfogásához. (Tr. X. c. IV. n. 197.) Tehát, ha valaki észnyílás után érvényes fogadalmat tehet, jegyességet köthet, miért ne áldozhatnék is?»

*Noldin*nak, a hazánkban is közhasználatban levő *Moralis*-a, ezt mondja: «Amaz *isten*i parancs, hogy az Eucharisziát az életben néhányszor fogadni kell, akkor válik kötelezővé, amikor a gyermek már rászorul arra, hogy ezzel a táplálékkal természetfeletti, lelki életét fenntartsa, vagyis, amikor már képes arra, hogy ezt a természetfeletti életet súlyos bűn által elveszítsen. Mert az ok, amiért a kisdedek az Eucharisziában nem részesülnek, éppen az, hogy arra még nem szorulnak rá, nem lévén abban a helyzetben, hogy ezt az életet elveszítsék.

Amennyiben ez a parancs *egynazi* parancs is, és idejét az Egyház évenként egyszer, a húsvéti időre szabja meg, annyiban ez a kötelezettség a betöltött 7-ik évvel veszi kezdetét, ha a gyermek ekkor már tudja esztét használni. (III. n. 139.)

Bár a kitűnő auktornak ezzel a fogalmazásával egyet nem értünk, de annyit tanulunk belőle, hogy ő is az első szentáldozás idejét a 7. év körül állapítja meg.

Vermeersch Artúr az újabb kor egyik legnagyobb kanonista-moralistája szabatosabban fejezi ki magát. Ő is a betöltött 7. év körül keresi a szentáldozás kötelezettségének beálltát, ámde szerinte minthogy itt isteni törvényről van szó, akárcsak a szentgyónásnál, pontos időt megjelölni nem lehet.

«A 7. év tehát csakis a vélelemre (praesumptio-ra) nyújthat támaszpontot. A betöltött 7 év csak kedvez annak a vélelemnek, feltevésnek, hogy a gyermek esze használatára eljutott. Kétség esetén tehát e mellett kell döntení. De amennyiben bizonyítható, hogy a gyermek már 7 éves kora előtt esztét használja, ami manapság a mi vidékünkön, éppen nem ritkaság, akkor nemcsak a lehetőség s szabadság, hanem a *kötelezettség* is beáll, hogy őt a szentáldozáshoz bocsássuk.» (Vermeersch III. 391.)

Ugyanezt a nézetet vallja *Merkelbach O. P.* is: «Aki 7 éves kora előtt elérte esze használatát, vagyis az elégséges diszkréciót, kötelezve van a szentáldozásra legalább egyszer az év folyamán. (Summa Th. Mor. III. n. 295.)

A főképen latin Amerikában közhasználatban levő *Ubach* Morálisában így ír: «Jóllehet általában azt feltételezzük, hogy a gyermek 7-ik éve előtt esze használatát el nem érte, ha azonban ellenkezőjének adná jelét, nagyon is adható neki már előbb is a szentáldozás, feltéve, hogy az egyéb kellékek is megvannak, amelyekről alább szólunk». (Moralis II. n. 581.)

Közismert dolog, hogy a mai kultúrélet a gyermek esztét sokkal hamarabb felébreszti, mint az csak 50 vagy 100 évvel ezelőtt történt.

Gennari bíboros méltán állítja: «Manapság három, négy, legfeljebb öt éves gyermekek már nagyon ítélnék és nagyon jól megkülönböztetik a közönséges kenyeret az Oltáriszentségtől. Azt mondják, az értelem általában hét éves korban mutatkozik. Egyeseknél lehetséges, de sokaknál előbb és csak kivételesen később. Ez a kor tehát elegendő a szentáldozáshoz» (Gennari, idézve Jorio által a «Quam Singulari» dekrétum magyarázatában.)

Helyesen fűzi a bíboros szavaihoz a most már szintén bíboros *Domenico Jorio* : «Aki manapság gyermekekkel foglalkozik, főleg városi gyermekekkel, az teljesen aláírja Gennari szavait. Mert gyakori a példa arra, hogy fiúk és lányok már zsenge korban megkülönböztetik a személyeket és tárgyakat, mindennek az okát kérdik, elmondják, ami velük történt, kifejezik kívánságait, felismerik, ha valami rosszat tettek, és bocsánatot kérnek. Kell-e több ahhoz, hogy a gyermekeknél az ész használatát megállapítsuk? Amiből következik, hogy a szükséges tanítást előrebocsájtva — kötelességük a szentáldozásra vonatkozó vonatkozó parancsot teljesíteni, amit már nemcsak ismernek, de ami után vágyódnak is.» (U. o.)

Az elmondottak konklúziójaképpen idézzük *Oietti* véleményét: «A gyermekek a lateráni zsinat végzése óta kötelezve vannak a húsvéti szentáldozásra, midőn eszük használatát elérték. Miért is mindazok, akik talán a buzgalom ürügye alatt úgy vélekednek, hogy a szentáldozást náluk az élemedettebb korra kell elhalasztani, az igazság színe alatt tévednek és nyíltan ellentmondanak az Egyház parancsának és érzületének.» (Idézve Cappello-nál: *De aetate admittendorum ad primam communionem eucharisticam. Romae, 1911.*)

A hivatalos Egyház tanítása.

A moralisták véleménye után halljuk most már, legalább rövid kivonatanban, a hivatalos Egyház szavát.

I. Első nagyjelentőségű, közismert dokumentumot a *IV.*

lateráni zsinat (1215) XXI. kánonjában bírjuk, amelynek rövid kivonata napjainkig az Egyház parancsai közt szerepel. «Valamennyi mindkét nembeli hívő, miután esze használatát elérte, minden bűnét legalább egyszer egyedül (vagyis nem közös gyónásban) tulajdon papjának hűségesen meggyónja . . . és legalább húsvét táján megáldozzék, ha csak valamely észszerű okból tulajdon papja tanácsára egy időre attól tartózkodni jónak nem látszik» . . .

2. A trienti szent zsinat e parancs által támasztott kötelesség tagadóit egyházi átokkal sújtja. (Sess. XIII. c. 8. can. 9.)

3. *A Római Káté* szerint: «Hogy pedig mily korban nyujtandók a gyermeknek a szent titkok, arra nézve senki jobban nem határozhat, mint a gyermek *atyja* és a pap, akinél a gyermek meggyónja bűneit. Ezekre tartozik kikutatni, s a gyermeknél kitapasztalni, vajjon bír-e már e csodálatos szentség valamelyes ismeretével és tudja-e azt lelki ízeleléssel (*utrum gustum habeat*), vagyis áhítattal venni». (Pars II. de S. Sacr. Euch. n. 63.)

A XIII. Benedek pápa alatt tartott római zsinat pedig így határoz:

«A kötelezettség az Eucharisztia vételére akkor kezdődik, miután a fiúk és leányok eszük használatát elérték, vagyis abba a korba jutottak, amidőn már alkalmasak, hogy ezt a szentségi ételt, amely nem egyéb, mint Krisztus Jézus valóságos teste, a közönséges, profán kenyértől tudják megkülönböztetni, s ahhoz kellő tisztelettel és buzgósággal képesek járulni».

4. *A «Quam singulari» dekrétumot*, amelyet a Congregatio de Sacramentis 1910 augusztus 8-án adott ki, s amelyet X. Pius, mint láttuk, *különös formában* hagyott jóvá, tett magáévá s az egész Egyházra kötelezővé, röviden a következő 8 pontot tartalmazza (v. ö. Denzinger—Bannwart: *Enchiridion Symbolorum* 2134—2144).

a) A megkülönböztetés kora (*aetas discretionis*), amikor t. i. a gyermek *mind a gyónásra, mind a szentáldozásra* kötelezve van,

az, amikor a gyermek elkezd gondolkozni, okoskodni (*ratiocinari*), ami 7 év körül *szokott* bekövetkezni.

b) Az első szentgyónáshoz és szentáldozáshoz nem szükséges a keresztyén tannak teljes és tökéletes ismerete, de a gyermek köteles az egész káténak tehetségéhez mért utólagos megtanulására.

c) A tudás, amelyet a gyermektől meg kell követelni, hogy a szentáldozásra megfelelő módon elkészüljön, arra terjed, hogy azokat a keresztyén tanokat felfogásához mérten ismerje, amelyeknek tudása és hívése az üdvösségre, *mint eszköz szükségesei*. (Ezek pedig a moralisták szerint a következők: bizonyosan szükséges mindenkinek, aki esze használatát elérte, *kifejezetten* tudni és hinni, hogy van Isten, aki jutalmaz és büntet (Zsid. 11. 6), továbbá a gyakorlatban feltétlenül szükséges tudni és hinni a Szentháromság és Megtestesülés titkának lényegét, vagyis, hogy egy Isten van három személyben és a második ezek közül értünk emberré lett, s minket szenvedve, meghalva megváltott).

Ezenkívül szükséges, hogy a gyermek az Eucharisziát a közönséges kenyértől megkülönböztetni és korához mért áhítattal fogadni tudja.

d) A gyónás és áldozás parancsa, amely a gyermeket terheli, főleg azokra hárul, akik a gyermeknek gondját viselik, így tehát atyjára, a gyóntatóra, nevelőkre, tanítókra és a plébánosra. A Római Káté szerint is az atyához és gyóntatóhoz tartozik (tehát nem a plébánoshoz, akinek csak ellenőrző joga van) a gyermeket az első szentáldozáshoz bocsájtani.

e) A plébánosok évenként egyszer vagy többször rendezzenek a gyermekek számára *közös* áldozást, s ahhoz ne csupán az első áldozókat bocsássák, hanem azokat is, akik mint mondtuk, szüleik, vagy gyóntatójuk beleegyezésével (*privátim*) már áldoztak. A közösen áldozók (mindkét csoport) néhány napi előzetes előkészítésben részesüljenek.

f) Ajánlva van azoknak, akik már egyszer áldoztak, a gyakori,

sőt mindennapi szentáldozás. Továbbá szívökre köti a dekrétum az illetékeseknek (a mi hazánkban nem aktuális), hogy a gyermekeket a szentáldozás után is küldjék a hitoktatásra.

g) Az a szokás, hogy a gyermekeket még eszük használata után sem engedik áldozni, sőt fel sem oldozzák, mindenképpen helytelen, a helyi Főpásztorok még büntetéssel is írtsák azt ki.

h) Ócsárlandó az a szokás, hogy az eszük használatát elért gyermekektől megtagadják a szent útravalót és gyermekek szeretésével temetik el őket. Azokkal szemben, akik ezzel a szokással nem szakítanak, a Főpásztorok szigorúan járjanak el.

Minthogy nem ritkán találkozunk azzal a téves nézettel, hogy az *Egyház új törvénykönyve* a «Quam singulari» által felállított elvektől eltért, azért állítsuk mindjárt szembe ezzel a dekrétummal a *Codexnek 854-ik kánonját*, amely a gyermekek áldozási ügyét rendezi.

A Codex rendeleteit öt pontban összegezhetjük.

a) Nem bocsájtandók a szentáldozáshoz azok a gyermekek, akik fejletlen koruknál fogva ennek a szentségnek ismeretével nem bírnak s azt nem tudnák még lelki vágyódással (gustus), vagyis *korukhoz mért áhitattal* fogadni.

b) A halálveszélyen kívül bővebb ismeret és gondosabb készület szükséges, hogy t. i. legalább azokat a hittitkokat ismerjék, amelyeknek hívése, mint eszköz szükséges az üdvösségre, s hogy korukhoz mért ájtatossággal tudjanak ehhez a szentséghez járulni.

d) A gyermek *gyóntatója, atyja*, illetőleg ennek helyettesei ítéljék meg, vajjon megvan-e már a gyermekben ez a feltétel.

e) A plebánosokra a Codex kettős kötelességet hárít. 1. Ügyeljenek arra, hogy a gyermekek *eszük használata előtt*, vagy *kellő előkészület nélkül* ne járuljanak az Úr asztalához. Evégből joguk van, ha *megokoltan* kételkednek erről, vizsga által meg is győződni. 2. Gondjuk legyen viszont, hogy azok a gyermekek, akik eszük használatát már elérték s *kellőleg* felkészültek, az Oltáriszentség-

ben részesüljenek. Láthatjuk tehát, hogy a kettős törvény nemcsak ellentétben nincs egymással, hanem az utóbbi keletű Codex a «*Quam singulari*» decretumnak még szavait és kifejezéseit is jobbra megtartotta. Egy azonban kiérzik a kettőnek összehasonlításából. A «*Quam singulari*» decretumot a Szentszék a siralmas visszaélések kiirtására hozta meg, a Codex viszont számol a végletekre annyira hajló emberi természettel s óvja az illetékeseket, hogy a gyermekeket minden megkülönböztetés nélkül, mint nyájat az oltárhoz tereljék.

Azért is a Codex jobban hangsúlyozza a «*Quam singulari*» által már előírt feltételeket . . . Átveszi a Római Káténak azt a rendelkezését, amely eltiltja a gyermeket a szent asztaltól, míg csak az isteni eledelnek ismeretére s némi megizlelésére el nem jutnak.

Másrészt megkívánja tőlük a legelemibb hitigazságok ismeretét s a *korukhoz mért* előkészületet.

Felmerülhet még a kérdés, vajjon miként lehet a gyóntatóra, szülőre, illetőleg ezek helyettesére háruló kötelességet, hogy a gyermek dispoziciója felett ítéljenek és őt a szentáldozáshoz bocsássák, a plébánosi jogokkal összeegyeztetni. Ezt a nehézséget Vermeersch a következőképen véli megoldhatónak.

«Az egyes gyermekek dispoziójáról a szülő, illetőleg gyóntató ítélhetnek, s nem kötelesek ebben a plébános tanácsát kikérni s a gyermek áldoztatását neki bejelenteni.

Valami általános felügyeleti jog azonban a plébánost feltétlenül megilleti. Ügyeljen tehát, hogy a gyermekek közül kik áldoznak és kik nem áldoznak. Ha aztán *pozitív* kétsége van, hogy egyes gyermek még nem érte el a kellő kort s nem nyújtja a kellő feltételeket, ám ezt vizsgálja meg. Másrészt ellenőrizze, vajjon áldoznak-e már azok a gyermekek, akiket az isteni és egyházi jog erre már kötelez. Mind a két szempontból tekintélyével felléphet a szülővel szemben, ámde a jog sem a gyóntatóra, sem a szülőre szoros kötelességet nem hárít, hogy ebben a plébánosnak engedel-

meskedjenek. Arra azonban a 854-ik kánon semmi esetre sem ad jogot a plébánosoknak, hogy a szentáldozáshoz először járuló gyermekeket *általános vizsgának* vessék alá.» Így Vermeersch. (Moralis. III. 391).

A kitűnő szerző aztán még hozzáteszi, hogy nem teheti meg a plébános, hogy a gyermeket, aki nyilvánosan és tisztelettel járul a szent asztalhoz, azon a címen vissza kergesse, mert korában, vagy tudásában *kétkedik*. Mert elvégre a gyermek sem nem nyilvános bűnös, sem nem becstelen (infamis), akikkel t. i. a plébános jog szerint így eljárhatna. Továbbá az ilyen eljárás, amely nyilvánosan megszégyenít, főleg, ha az a türelmetlenség külső megnyilatkozásával kapcsolatos, hosszantartó és talán jóvá nem tehető nyomokat hagy hátra. Megfélemlíti és elriasztja a szent asztaltól nemcsak azt a gyermeket, akivel ez megtörtént, hanem a többieket is, akik az eltiltásnak tanúi voltak. Azt azonban alapos kétség esetén megteheti a plébános, hogy a gyermekhez szelíden és kedvesen kérdést intéz, s ha látja, hogy a gyermek csakugyan a megkívánt kor előtt tévedt talán a szent asztalhoz, azt onnan eltávolítsa..» (U. o.)

Elismerjük, volt idő, mikor a szokásjog az első szentáldozáshoz való bocsátást a plébánosi jogok közé sorolta. Sőt *Gasparri* szerint ezt, mint plébánosi kizárólagos jogot, a Congregatio de Propaganda Fide a smyrnai érsekhez intézett iratában 1839-ben kifejezetten el is ismerte. Ámde ezt a jogot, ha volt is, a «*Quam singulari*» dekrétum és a Codex nyilván megszüntette. Wernz, a nagy kanonista, ugyancsak azt állítja, hogy az első áldozáshoz való bocsátás az egyházi közjog szerint biztosan nem tartozik a plébános kizárólagos jogai közé. (II. Pars, II. n. 831)

Ezekben előadtuk Egyházunk tévmentes tanát és törvényét, amelyet az idők folyamán mind jobban kifejezett és meghatározott. Csodálkozva látjuk Péter sziklájának rendületlen szilárdságát. Az idők, vélekedések, szokások és felfogások ostromával

szemben mindig következetes maradt önmagához, a hit letéteményéhez. És ettől nem tágított semmilyen nagy tekintélyű szentek és tudósok kedvéért sem és nem tágít a jövőben sem.

Mikor Borromei Szent Károly maga terjesztette fel a VI. milanói zsinat határozatát, amelyben az első szentáldozás idejét a 10-ik életévre kívánja megállapítani (ami akkor merész újítás volt a szokásos 14 évvel szemben), a Szentszék visszautasítja ezt az álláspontot és hirdeti ezzel szemben az ő eredeti tanát s törvényét, amelyet értekezésünkben bőven kifejtettünk.

Mi sem tehetünk tehát bölcsebbet, mint azt, hogy ízig-vérig, mindenben az Egyház álláspontjára helyezkedünk és minden megcsontosodott és makacs vélekedés ellenére is elfogadjuk az igazságot.

Erre kényszerít bennünket a józan ész, a hit, az egyházas szellem, s a szeretet a gyermekeket annyira kedvelő édes Üdvözítő iránt.

JORIO KARDINÁLISNAK, A SZENTSÉGEK SZENT KONGREGÁCIÓJA JELENLEGI PREFEKTUSÁNAK CIKKE AZ OSSERVATORE ROMANO-BAN.

Dr. Vízzy Miklós

prépost-kanonok, h. érseki irodaigazgató (Eger).

Jorio kardinális, a Szentségek szent Kongregációjának prefektusa, a «*Quam singulari*» dekrétum megjelenésének 25. évfordulója alkalmából nagyjelentőségű cikket írt az *Osservatore Romano* 1935 június 14-i számában a gyermekek első szentáldozásához megkívánt *életkorról és hitbeli ismeretekről*. Mivel ez a közérdekű és sok félreértés eloszlatására kiválóan alkalmas közlemény magyar fordításban még nem jelent meg, az eucharisztikus szentév egyik legszebb célkitűzését: az Úr Jézus kedveltjeinek, a gyermekeknek eucharisztikus nevelését kívánjuk előmozdítani közzétételével.

* * *

«Erre az esztendőre esik a boldogemlékű X. Pius pápa születésének centennáriuma; ennél az évfordulónál azonban azt sem szabad elfelejtenünk a katolikus híveknek, hogy ugyanerre az évre esik egyik legjelentősebb és gondviselészerű rendelkezésének: a «*Quam singulari*» dekrétum megjelenésének huszonötödik évfordulója. (Kiadta a Szentségek szent Kongregációja 1910 aug. 8-án.)

Anélkül, hogy alkalmi dicshimnuszokat akarnánk itt zengeni, csak annyit mondunk, szilárd hitünk — egykor a történelem is ugyanezt fogja mondani —, hogy ez a dekrétum a szentéletű pápa tiarájának egyik legfénylőbb és legmaradandóbb értékű drágaköve.

Ennek a legmagasabb atyai rendelkezésnek ereje az Egyház ősi dicsősége sfegyelmét és gyakorlatát állította vissza, és újította fel abban a kérdésben, hogy a gyermekek mikor bocsáthatók és bocsátandók az első szentáldozáshoz.

Az említett dekrétum visszavezet a IV. lateráni zsinat fel-fogásához (cap. 21.), amelyet megerősített a tridenti zsinat (Sess. XIII. Can. De SS. Euchar., Can. 9.), amikor a zsinati atyák ki-mondották, hogy az értelem használatának kezdete az az időpont, amelytől kezdve mindenki jogosult, és legalább egyszer, húsvét táján, köteles is az Oltáriszentséghez járulni.

Ezekhez a régi tiszteletreméltó határozatokhoz tért vissza X. Pius pápa a «*Quam singulari*» dekrétumban, s egyben élesebb világításba állította, és erősebb törvényerővel ruházta fel azokat. Az első szentáldozás korát a *hetedik* életév körül állapította meg, úgy, hogy időpontját az értelem használatához kötötte, s így egyes gyermekek később vagy *korábban* járulhatnak az Úr asztalához. Tény az, hogy akadhat gyermek, akinél az értelem használata 8., 9., vagy akár a 10. évnél kezdődik, a hely és személy különleges körülményei szerint; amint hogy megtörténik, és megfelelő körülmények között *gyakran* elő is fordul, hogy a gyermek *a hat vagy öt éves korban* elkezd ítélni, sőt néha már *négy éves* korában is. Ezért a gyermek első szentáldozásához megkívánt életkor a «*Quam singulari*» dekrétum szerint az értelem használatának a *kezdeté*. Ekkor már nemcsak *lehet*, hanem mindenképen *kell* is a szentáldozáshoz bocsátani a gyermeket, amint minden hívó tartozik húsvét táján az isteni és egyházi törvénynek eleget tenni.

E rendkívüli fontosságú dekrétumnak, amelynek 25 éves jubileumát ünnepeljük, egyszerű futólagos átolvasásából is nyilvánvaló, hogy az értelem használatának *kezdetéről* van szó, s *nem az értelem kifejllettségéről*, még kevésbé annak teljességéről, éppen úgy, mint ahogy a hajnalpirkadást a nap kezdetének szokás nevezni.

Ez a legfőbb pontja a dekrétumnak, de ez egyúttal az a pont

is, amelyet sokan nem vettek kellőképpen figyelembe. Igen gyakran lehet ugyanis mind a papság, mind a hívek részéről panaszokat hallani, amelyek azt mutatják, hogy a dekrétumot *még 25 év letelte után sem értik meg teljesen*, nem tartják meg annak rendelkezéseit.

A kritikus megjegyzések, melyek több-kevesebb nyíltsággal a szentéletű pápa bölcs rendelkezésével kapcsolatban elhangzanak, legtöbb esetben éppen azokat illetnék meg, akik a dekrétumról ki nem elégítő, felületes, sőt téves felfogást alkotnak maguknak (sőt fájdalom, olykor másokban is keltenek) a keresztény gyermek-nevelés *kiszámíthatatlan kárára*.

A kiváló dekrétumnak másik nem kevésbé fontos pontja az első áldozáshoz *föltétlenül* megkívánt hittani ismeretekkel foglalkozik.

Ennél a pontnál is mind a szülők, mind a nevelők részéről éppolyan alaptalan félelemmel találkozunk, mint az első pontnál. És ez a jóhiszemű félelem nem egyszer hatalmasabb bennük még a Szentszék tekintélyénél is.

A dekrétum világosan és határozottan kimondja, hogy a szükséges és elegendő tudnivalók a hit főigazságainak az elsőáldozó értelméhez mért tudása. Az egyházjog a Codexben erre vonatkozólag ezt mondja: «*ipsi (pueri) fidei saltem mysteria necessaria necessitate medii ad salutem pro suo captu percipiant et devote pro suae aetatis modulo ad sanctissimam Eucharistiam accedant*». (Can. 854. §. 3.).

Pontosan szólva tehát: a gyermeknek tudnia kell a következőket:

1. Csak egy Isten van, és ez három személyű.
2. Isten megjutalmazza a jót, és megbünteti a gonoszt.
3. A Szentháromság második személye, az Úr Jézus Krisztus Szűz Máriától született, a keresztfán meghalt érettünk, eltemették és föltámadt, s ezzel megváltott minket.
4. Továbbá tudjon gyónni, és legyen némi fogalma a bértám-

lásról, mindenek előtt pedig hinnie kell, hogy Jézus, Isten egy-
szülött Fia, a mi Megváltónk és Bíránk a legméltóságosabb Oltári-
szentségben jelen van.

Nem szükséges tehát hatalmas köteteket és terjengős kate-
kizmusokat használni. Az első áldozáshoz valóban nem kell részle-
tesebb katechétikai oktatás, mint amit a fentiek megkívánnak. Ez
azonban nem jelenti azt, hogy az első szentáldozás után meg kell
elégednünk azzal, amit a gyermekek már tudnak. A pápa, aki
maga is adott ki katekizmust, azt akarta, hogy a tulajdonképeni és
alapos hitoktatás *az első szentáldozás után* történjék. Ez a hitoktatás
azután nem ismer korhatárt, mert a keresztény tanítás mérhetetlen
kincseket és életbölcseiséget rejt magában, megállnia tehát semmi
szín alatt sem szabad, mert erre az életbölcseiségre nekünk szűk-
ségünk van.

Mihelyt a dekrétumnak e két lényeges pontját tisztáztuk,
értelmét vesztí minden panasz: hogy a gyermekek még nem fogják
föl a szentáldozást, hogy nem tudnak eleget, hogy szórakozottak
stb. . . . A túlszigorú kritikusokat saját érveikkel cáfoljuk meg:
hisz általában véve a hívek között, még a felnőttek között is kevesen
vannak, akik annyira otthonosak lennének az Eucharisztia tanában,
mint egy Aquinói Szent Tamás vagy más kiváló hittudósok.

Miért kellene tehát tudományos előkészítést és dogmatikai
tudást kívánni a gyermek egyszerű felfogóképességétől, mikor
a gyermek hite olyan jámbor, tiszta, szilárd, buzgó és átható, hogy
a nagyokat is megszegyeníti. Bárcsak a felnőtteknek is mindig
ilyen hite lenne, amire oly nagy szükségük van! A kicsinyektől
csak azt kívánhatjuk, hogy szívük élénken előkészüljön, és figyelmük
odairányuljon; így ők ártatlanságukkal közelebb jutnak az Úr
Jézushoz, mint a tudományukkal.

Vigyük tehát a dekrétum parancsára a gyermekeket kellő
időben az első szentáldozáshoz; első szentáldozás után részesítsük
őket a teljes hitoktatásban; buzdítsuk a gyakori szentáldozásra. Így

majd igazi keresztényeket nevelünk, akik áldozatokra is készek, hogy Krisztushoz való hűségüknek bizonyosságát adják.

Az egyházjogi törvénykönyv semmit sem változtatott a «Quam singulari» dekrétumon; sőt kánonjai teljesen megerősítik azt. Elég erre nézve csak az előbb említett kánont elolvasni.

Legyen szabad ehhez fűzni egy kedves megemlékezést. Az elhunyt *Gasparri Péter* bíboros, aki életének nagyrészét az egyház-jog tanulmányozásában töltötte el, s aki az Eucharisziáról is mester-művet írt, szerencsekívánatait fejezte ki, mikor a «Quam singulari» dekrétumhoz írt monografiánkat kiadtuk, amelyet már a katolikus világ legtöbb nyelvére lefordítottak, s ez alkalommal helyeselte azt a magyarázatot, amelyet a dekrétum két legfőbb pontjáról adtunk.¹

Még egy kérdést lehetne felvetni, mielőtt rövid értekezésünket befejeznők. Mi a plébánosok teendője a gyermekek első szentáldozása körül?

Azt feleljük, hogy a 854. kánon 5. §-a értelmében kötelességük a gyóntatóval és a szülőkkel együtt ügyelni arra, hogy a gyermekek, mihelyt értelmük használatának kezdetéhez eljutnak, és akár ők, akár helyettük mások őket a dekrétumban jelzett hit-igazságokra megtanították (1330. canon), járuljanak a szentáldozáshoz. Tapintatosan meg is vizsgálhatják a gyermekeket, de csak azért, hogy meggyőződjenek, vajjon a gyermekek a dekrétum követelményeinek megfelelnek-e? Kizárólagos joguk azonban nincsen ahhoz, hogy a gyermekeket az első szentáldozáshoz bocsássák, mert ez nem plébánosi jog.

Ami a gyermekek belső előkészületét illeti, erre nézve az egyházjog a döntést a gyóntatóra és az első áldozó gyermek szüleire bízza. A plébánosoknak alkalmazkodniuk kell a dekrétum előírásaihoz, és minden tőlük telhetőt meg kell tenniök, hogy plébániá-

¹ Magyarul: A «Quam singulari» dekrétum az első áldozók koráról. Magyarázza Mons. Dominico Jorio. Szent István-Társulat 1929.

juk körében a gyermekek kellő időben járuljanak az első szentáldozáshoz.»

* * *

E nagyjelentőségű közlemény mellett említsük még meg XI. Pius pápa *Őszentsége* nyilatkozatát, aki a német Heiser plébánost, a korai szentáldozás lelkes apostolát, 1929-ben külön kihallgatáson fogadta, s ez alkalommal említette, hogy ismeri a korai szentáldozással kapcsolatban felhozott nehézségeket, de ezeket egyszerűen le kell győzni. Éppen ezek a nehézségek is amellett bizonyítanak, hogy a gyermekek szentáldozása Isten előtt kedves. Minden, ami Istentől ered, az embereknél nehézségekbe ütközik.¹

Mindezekből világosan látjuk, hogy a *«legilletékesebb hely»*, ahová az eucharisztikus nevelés szálai a világ minden részéből összefutnak, mennyire szívén viseli az Úr Jézus Szíve leghőbb vágyának minél tökéletesebb kielégítését: *«Engedjétek hozzám a kisdedeket!» Roma locuta . . .*

Ne vállalkozunk tehát az akadémikuskodó tanítványok szerepére, hanem ismerjük fel mi is az Anyaszentegyház tanításában az Úr Jézus szentséges Szívének vágyakozását, s tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy azt másokkal is megismertessük; szülő és nevelő is arra törekedjék, hogy a *keresztségi ártatlanság ragyogásával vihessük kicsinyeinket az eucharisztikus Jézus áldó karjai közé.*

Ezt az ártatlanságot védi, őrzi oly aggódó gonddal és szeretettel az Anyaszentegyház. S mert nem állapítható meg pontosan, mikor következhetik be a keresztségi kegyelem elvesztésének veszélye, azért tartja azt az elvet, hogy a leghathatósabb segítséget, az Úr Jézust az Oltáriszentségben, *inkább egy évvel korábban nyújt-suk a gyermekeknek, mint a kelletténél egy nappal később.*

Ha valóságos *szívügyünknek* tekintjük ezt a fonséges feladatot,

¹ L. H. A. Heiser, *Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche*. III. 5.

és áldozatos szeretettel vesszük gondozásba a kicsinyeket, tapasztalni fogjuk, — amint erről e sorok írója már évtizedes gyakorlat alapján tanuskodhatik —, hogy a fennálló vagy sokszor csak képzelt akadályok hamar eltűnnek, s a lelkipásztori örömök egyik leggazdagabb forrására találunk az Egyház szellemében végzett eucharisztikus gyermeknevelésben. Mily gazdag aratás és vigasztaló beszámolás lesz majd egykor, ha a lelkipásztor a keresztségi ártatlanságban tündöklő lelkek hálatelt seregével léphet az Úr Jézus elé: Uram, akiket reám bíztlál, nekem adtál, a te szeretettedben, kegyelmedben megőriztem! . . .

A MAGYAR PÜSPÖKI KAR TANÍTÁSA AZ 1937-IKI TANTERV ÉS UTASÍTÁSBAN.

Csávossy Elemér S. J.

v. tartományfőnök, lelkiigazgató (Szeged).

A magyar püspöki kar 1937-ben kiadott «Tanterv és Utasítás» című rendelkezéseiben a gyermekek első áldozását illetőleg egészen a Codex és a Quam singulari dekrétum álláspontjára helyezkedik.

Már ebből a tényből is világos, mennyire tévednek azok a magyarázók, akik X. Pius pápa dekrétumában csak *kísérletet* akarnak látni, hogy hogyan valósítható meg esetleg a gyermekek korai szentáldozása és nem látnak benne *kötelező rendelkezést*, mely tekintve a szentáldozás isteni parancsától, mint legfőbb pápai intézkedés magában véve is lelkiismeretben kötelez.

A püspöki kar rendelkezéséből világos továbbá, hogy már senki sem hivatkozhatik joggal arra, hogy a püspökök, mint a pápai rendeletek hivatott végrehajtói, nem nyilatkoztak még a gyermekek első áldozása kérdésében. Aki tehát a gyermekek áldozását illetőleg még mindig a nehézségekre, akadályokra mutat rá, és ezért halogatja a pápai rendeletek végrehajtását, az hanyagságát vagy engedetlenségét már nem palástolhatja el a püspöki tekintély mögé rejtőzéssel, hanem tudatában kell lennie annak, hogy ezzel a hanyagsággal vagy engedetlenséggel egyidőben mind a szentáldozás isteni parancsa, mind a Szentszék rendelkezése, mind a püspöki kar utasítása ellen vét.

Világos a püspöki kar utasításából az is, hogy senki se hivatkozhatik többé a dolog nem-tudására, mert minden hitoktató és plébános köteles mind a pápai rendelkezésekről, mind a püspöki kar intézkedéseiről tudomást szerezni.

Világos végre az is, hogy ily félreérthetetlen rendelkezésekkel szemben senki saját tapasztalataira nem hivatkozhatik, melyek szerint a gyermekek a dekrétum által előírt korban még nem voltak képesek a szentáldozás mibenlétét kellőleg felfogni. Az efféle személyes tapasztalatokra való hivatkozás a Szentszék és a püspöki kar rendelkezésének megbírálsát és némileg megbélyegzését jelenti.

A feladat tehát csak egy lehet: a Szentszék és a püspöki kar szándékát megérteni és az akadályok okos leküzdésével haladéktalanul megvalósítani. Ez minden keresztény hívő, annál inkább minden egyházi személy és lelkipásztor szigorú kötelessége.

Halljuk most és értelmezzük az Utasítás-ban (26—28. l.) adott tanítást részleteiben.

A hét éven aluli gyermekek áldozása.

Kell-e ezeknek gyónni is?

«A szentségekhez való járulást a kánonjog következő rendelkezései szabályozzák: „Minden mindkét nemű hívő, miután a megkülönböztetés éveit, azaz az értelem használatát elérte, tartozik összes bűneit legalább egyszer egy évben őszintén meggyónni”. (906. k.) Továbbá: „Minden mindkét nemű hívő, miután a megkülönböztetés éveit, azaz az értelem használatát elérte, tartozik egyszer egy évben, legalább húsvétkor az Oltáriszentséget magához venni”. (859. k.) Arra nézve, hogy mikor éri el a gyermek az értelem használatát, a 88. kánon azt mondja: „Serdületlenül a hetedik életév betöltése után az értelem használatát kell feltételezni. (Impubes expleto septennio usum rationis habere praesumitur.)»

Ezeknek a kánonoknak értelmét jelen könyv egyik előbbi fejezete világosan kifejti; ezért az ott mondottakat ismételni feleslegesnek látszik. A kánonok szövege maga is egészen világos. Csak két dolgot szeretnénk ezekkel a kánonokkal kapcsolatban szólni

tenni. Felmerülhet ugyanis a kérdés, *szükséges-e minden esetben a gyermekek első szentáldozása előtt azok meggyóntatása?* Továbbá, *ha a gyermek értelmének használatát már a hetedik életév előtt elérte, köteles-e mindjárt a szentáldozáshoz járulni*, vagy bevárhatja-e az időpontot, melyben az egyházjog általában az értelem használatának bekövetkeztét már feltételezi, vagyis a betöltött hetedik évet? Az utóbbi kérdéssel kezdjük.

Minden *tisztán* egyházi törvény csak a betöltött hetedik életévtől kezdve kötelező, még ha kivételes esetben az értelem használata előbb állna is be; így p. o. az ünnepek megtartása, a böjt parancsa stb. Ahol azonban isteni parancsról van szó, ott a kötelezettség akkor kezdődik, amikor az értelem használata beáll. Ilyen a szentáldozás kötelezettsége az összes moralisták szerint. Ez a kötelezettség, «amennyiben isteni parancs, beáll, mihelyt a gyermekek a természetfeletti élet megőrzésére, lelki táplálékra szorulnak, vagyis amikor már halálos bűn által elveszíthetik azt.» Ez pedig akkor lehetséges, amikor már értelmük használatával rendelkeznek. (V. ö. Noldin, *De sacr.* 1935. p. 142.) Ily értelemben idézi maga X. Pius dekrétuma Vasquez-t: «Mihelyt a gyermek eszének használatát elérte, *isteni jog alapján* köteles a szentségekhez járulni, elannyira, hogy az Egyház őt e kötelezettség alól fel sem mentheti.» Ily értelemben mondja továbbá a pápa: «Beszámíthatóság korának mind a szentgyónásra, mind a szentáldozásra vonatkozólag az a kor tekintendő, mikor a gyermek eszével élni kezd, tehát úgy a hetedik év körül, esetleg azon fölül, vagy akár éppen azon alul is. Ettől kezdve áll rá a szentgyónás és szentáldozás parancsának kötelezettsége.» (*Quam singulari.*) «Világos dolog, mondja Jorio bíboros a dekrétumhoz fűzött magyarázatában, hogy ugyanaz a Codex a hangoztatott általános alapelvvel szemben kivételt tesz a gyermekek áldozására vonatkozólag, vagyis, hogy azoknak a hét év előtt is joguk és kötelességük a szentáldozáshoz járulni, ha a megkülönböztetés korát elérték, vagyis kezdenek eszükkel élni és a szükséges

tudással rendelkeznek.» (Jorio, A Quam singulari dekrétum. 35. sk. 1.)

Ha tehát a gyermek kivételesen a hetedik életév előtt éri el értelmének használatát, ami olykor már a 6-ik, sőt az 5-ik életévben is bekövetkezhetik, akkor a szentáldozás isteni parancsa rá nézve kötelezővé válik, és a szülők vagy lelkipásztorok vétkeznek, ha az ilyen gyermeket az első szentáldozástól visszatartják vagy annak elvégzését nem kellőkép szorgalmazzák.

Ebben az esetben a másik kérdés is felvetődik: köteles-e a gyermek ilyenkor meg is gyónni? Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy szigorúan véve csak az köteles gyónni, aki halálos bűnt követett el. Aki nem követett el halálos bűnt, még ha felnőtt is, szigorúan véve nem köteles gyónni, még egyszer sem az évben. Az egyházi parancs ugyanis csak abban a feltevésben állapítja meg ezt a kötelezettséget, hogy az ember halálos bűnbe esett. (V. ö. Veermersch, Mor. III. 562. 3.) Tehát az első áldozó gyermek sem köteles meggyónni, ha nincs halálos bűne. Esztelen dolog volna azon a címen visszatartani a gyermeket az első szentáldozástól, hogy még nem tud gyónni; mintha csak a bűn feltétele volna annak, hogy valaki a szentáldozáshoz járulhasson.

Találón mondja ismét Jorio bíboros: «Azt mondják: a gyermek nem köteles áldozni, ha nem köteles gyónni. Feleljük: az áldozás kötelessége különbözik a gyónás kötelességétől. Ha a gyermek esztét használni kezdi, és a katekizmusból a legszükségesebbet tudja, köteles áldozni. Gyónni az köteles, aki olyan szerencsétlen volt, hogy halálos bűnt követett el, amelytől a bűnbánat szentsége által még nem szabadult meg. A bocsánatos bűnök elég anyagot adnak a gyónáshoz, de nem szükséges azokat meggyónni. Innen van, hogy Gonzaga Szent Alajos angyali ártatlanságában gyónás nélkül járulhatott volna az első áldozáshoz és minden szentáldozáshoz. Így a mi esetünkben is. Nem követett el a gyermek halálos bűnt, és megfelelt a dekrétum által az első áldozáshoz kívánt fel-

tételeknek? Annál jobb! Nem köteles gyónni, és mindennap áldozhatik gyónás nélkül, gyóntatóatyja tanácsa szerint, anyagi ártatlanságával. Még csak az hiányzik e balgaság betetőzéséhez, hogy ezt mondják: az első áldozáshoz szükséges, hogy előbb halálos bűnt kövessünk el.» (46. sk. 1.)

Mindemellett általában nem kell a gyermeket gyónás nélkül az első szentáldozáshoz bocsátani, mert megvan benne a lehetőség kisebb bűnök elkövetésére, s ezek is elegendő anyagnak vehetők a feloldozáshoz, a gyermek viszont megszokja, hogy tiszta lélekkel járuljon a szentáldozáshoz; és tisztább fogalma is lesz a szentáldozás méltóságáról, ha tudja, hogy annak vételére szentgyónással szokás készülni. (Heiser, Die Kinderkommunion. I. 85. k.) A gyóntató-
atya hívja tehát magához az első áldozó kisgyermeket, és ha úgy találja, hogy nincs anyag a feloldozásra, bocsássa el áldásával; ha pedig van anyag, oldozza tel. De semmiesetre se tartsa őt vissza az első szentáldozástól azon a címen, hogy még nem tud gyónni, s hogy nincs bűne. Hála Istennek, ha a gyermek ily tiszta lélekkel veszi magához először az Urat! Jobb, ha Krisztus jön előbb a lelkébe, mint a sátán és a bűn.

Ez a törvény súlyos bűn terhe alatt kötelez-e?

«Ez időtől kezdve a gyermek köteles megtartani az Anyaszentegyház parancsolatait, tartozik pénteken böjtölni, vasár- és ünnepnapon szentmisét hallgatni, évenként meggyónni, húsvéti időben pedig a szentáldozáshoz járulni.»

Az Utasítás ebben a kijelentésben kötelezettség szempontjából egy színvonalra helyezi a gyermek húsvéti gyónását és áldozását a böjttel és a vasárnapok s ünnepek megtartásával. Ebből egészen világos, hogy a püspöki kar felfogása szerint a gyermek betöltött 7 éves korától kezdve halálos bűn terhe alatt köteles húsvéthor a szentáldozáshoz járulni. És amint vétkezik a szülő, ha gyermekét a böjt megtartásában akadályozza, vagy a szentmisehallgatástól visszatartja, úgy vétkezik akkor is, ha őt a húsvéti szentáldozástól

távoltartja, vagy nem engedi, hogy az Úr asztalához járuljon. De vétkezik a lelkipásztor, a plébános, a gyóntató is, ha a kellőleg felkészült gyermeket az első szentáldozáshoz nem bocsátja, vagy módot nem nyújt arra, hogy azt kellő oktatás után megtehesse. A Tanterv 1927-es kiadása azt állítja, hogy halálos bünt követnek el a szülők és papok, ha a 7 éves gyermeket nem bocsátják első áldozáshoz. Amikor az 1937-es kiadás a gyermek első áldozási kötelezettségét a böjt stb. kötelezettségével egyvonalba állítja, ugyanazt mondja. Hogy miért nem írja ki a mostani kiadás is határozottan, hogy halálos bünt követ el, aki saját hibájából oka annak, hogy a gyermekek 7 éves korukban nem áldoznak, annak megokolására talán azt lehet felhozni, hogy olykor minden igyekezet ellenére is a régi szokást egy csapásra nem lehet megváltoztatni, mert a kellő feltételek még hiányoznak. S ebben az esetben a szülő és a lelkipásztor, akik a maguk részéről minden lehetőt megtesznek a gyermekek korai áldozásának érdekében, nem követnek el halálos bünt. Ezeknek lelkiismeretét talán nem akarja ok nélkül felizgatni a püspöki kar. De mindenesetre nem akarja tagadni azt, hogy aki hanyagságból vagy elvből nem vezeti, vagy nem engedi a 7 éves gyermekeket az első szentáldozáshoz, tárgyilag véve súlyos bünt követ el. Erre vall a párhuzam a böjt és az ünnepek megszentelése parancsával. Aki komolyan nekilát az első áldozásra vonatkozó rendelet végrehajtásának, meglátja, hogy aránylag rövid időn belül a megvalósulás stádiumába fogja hozni az ügyet.

A csecsemők áldoztatása.

„A gyermekek szentáldozására vonatkozólag irányadók még a 854. kánon rendelkezései. E szerint :

a) „Gyermekeknek, akikben koruk gyengesége miatt nincs meg a szentség ismerete és vágya, nem szolgáltatandó ki az Oltáriszentség”. E tilalommal kifejezetten megszünteti az Egyház az évezredek régi szokást, mellyel a szent titkokat a csecsemőknek és kicsinyeknek kiszolgáltatták.”

Az Egyház három esetet különböztet meg a gyermekek áldozásánál: 1. amikor a gyermek még nem jutott el értelmének szabad használatára, s következésképpen még nincs meg benne e szentség ismerete és vágya, 2. amikor a gyermek már valamiképpen értelmének használatára jutott, és halálveszedelemben van, 3. amikor a gyermek értelmének használatával rendelkezik, de nem forog halálveszedelemben.

Az első esetre nézve megállapítja a kánon, hogy az ilyen gyermekeknek nem szolgáltatandó ki az Oltáriszentség. Az Utasítás a kánon szövegéhez azt a megjegyzést fűzi, hogy az Egyház ezzel azt az évezredes szokást megszüntette, mellyel a szentséget még a csecsemőknek és egész kicsinyeknek is kiszolgáltatták. Ezzel az Egyház nem azt akarja kifejezésre juttatni, hogy a csecsemők áldoztatása talán visszaélés számba ment, vagy hogy áldozásuk nem volt rájuk nézve hasznos és gyümölcsöző. Az egész kicsinyek áldozását csak az azzal járó nehézségek és könnyen bekövetkező tiszteletlenségek miatt tiltotta meg, amint ezt e könyv egyik előző fejezetében olvashattuk.

A csecsemők és kicsinyek áldozása megszívlelendő tény azok számára, akik mindig aggályoskodnak, vajjon a 7 éves gyermek kellőleg megérti-e a szentáldozás mivoltát. Sokkal jobb a korai, mint a késői áldozás által tévedni. A korai áldozással a gyermek voltaképp nem veszít semmit, de a későivel nagyon is sokat. Kétségetesen jobb a gyermeket megáldoztatni, mint visszatartani. Erre vonatkozik ismét Jorio bíboros szava: «Ha komoly okunk van azt gondolni, hogy a gyermek már eszével él, még ha az ellenkezője nincs is teljesen kizárva, nem vagyunk kötelesek őt a szentáldozáshoz bocsátani, de azt hisszük, megtehetjük ezen jogi alapelv szerint: *Favores sunt ampliandi, odiosa restringenda.*» (31. o.)

Halálveszélyben levő gyermekek áldoztatása.

«b) *Halálveszély esetén, hogy az Oltáriszentséget kisdeteknek kiszolgáltani szabad és kötelező legyen, elég, ha azok Krisztus testét a közönséges eledeltől megkülönböztetni és tisztelettel imádni tudják.*»

Nem szabad tehát engedni, hogy hat-hétéves gyermek a szentségek fölvétele nélkül haljon meg.»

A második eset a halálveszedelemben forgó gyermeket tekinti. Ebben az esetben sem szabad a szentséget kiszolgáltatni azoknak, akik értelmük használatára még egyáltalán nem jutottak el. Viszont a tudást és lelki felkészültséget illetőleg halálveszedelem esetén kevesebb kíváncsít meg, mint normális esetben. Az Utasítás szerint tehát hat-hétéves gyermeknek a szentséget halálveszedelem esetén okvetlenül ki kell szolgáltatni. Sőt kisebb gyermekeknek is ki kell szolgáltatnunk, ha bennük a kánon által megkövetelt feltételek megvannak. Az Utasításban a kánonhoz hozzáfűzött megjegyzés félreismerhetetlenül arra céloz, hogy a szülők és lelkipásztorok feladata és kötelessége a hat-hétéves gyermekeket, ha valami még hiányoznék felkészültségükhöz, kellő módon előkészíteni, hogy ily nagy kegyelemben részük legyen. A szülők kötelessége továbbá a lelkipásztort értesíteni és a beteg gyermekhez elhívni. Viszont a lelkipásztor kötelessége a híveket erről a kötelességről kellőleg kioktatni és a maga részéről mindent megtenni, hogy a gyermekek ne haljanak meg szentségek nélkül. Nagy és szép szerep jut főleg az édesanyának beteg gyermekének kellő előkészítésében. Szülők híjában sokat tehetnek buzgó nők is ilyen beteg gyermekeknek az első áldozásra való előkészítésében.

«Még ha oly fogyatékos is lenne vallási tudása, hogy a hit főigazságait sem ismeri, lelke üdvének biztosítására a szentségekhez bocsátandó. E szükséges lelki készültséget a szentáldozáshoz megszerzi azzal, hogy a lelkipálya biztosítja őt arról, hogy a szentostyában az Úr Jézus van jelen, aki különösen szereti a gyermekeket. S ha látja a gyermek, hogy a jelenlevők az Oltáriszentség előtt letérdelnek, s mély tiszteletet tanúsítanak, maga is tisztelettel telik el, s gyümölcsözően áldozik.»

Az Utasítás e szavai kifejezetten elejét akarják venni annak az aggodalomnak, hogy ha a gyermek a hitnek még főigazságait sem ismerné, esetleg nem szabad neki kiszolgáltatni a szentséget. Ezzel szemben határozottan és világosan megállapítja, hogy még

ez esetben is kiszolgáltatandó a szentség. Mikor az Egyház régebben még a csecsemőket is megáldoztatta, miért legyünk akkor túlaggályosak a haldokló gyermek megáldoztatásánál. De természetesen a kánon által előírt minimumot a haldokló gyermeknél is meg kell kívánnunk. Mily szép feladat erre a minimumra őt kellőképp előkészíteni. Az Utasítás egyúttal ennek az előkészítésnek módját is megadja, akár a lelkiatya, akár a szülő vagy más jámbor személy teljesíti a gyermeknél az irgalmasság és szeretet e kiváló lelki cselekedetét.

Mit kell megkívánnunk egészséges gyermekektől a szentáldozás előtt?

«c) *Halálveszély esetén kívül a keresztény tanításnak teljesebb ismeretét és a gondosabb kézületet kívánjuk méltán, olyat t. i., hogy felfogásukhoz mértén sajátítsák el legalább az üdvösségre az eszköz szükségével szükséges hittitkokat, és kicsi koruknak megfelelő áhitattal járuljanak a legszentebb Oltáriszentséghez.*»

Egészséges gyermekektől tehát többet kell megkívánnunk, mint haldoklóktól.»

Az Egyháznak ebből a rendelkezéséből látjuk, mennyire tévednek azok, akik a gyermeket hiányos vallási ismeretei miatt távol tartják az Oltáriszentségtől. Az Egyház követelményeit valóban a minimumra redukálja: az üdvösségre eszközszerűen szükséges igazságokra. Ezeket is csak a gyermek kicsi korának megfelelő módon kell ismernie, hiszen gyermekről, nem teológusról van szó. «De a gyermek nem érti meg — fogja nekünk mondani egy anya», így ismét Jorjo bíboros. «Azt feleljük: nem csoda, ha a gyermek nem érti meg a Szentháromság, a Megtestesülés, az Oltáriszentség titkát, minthogy sem maga, jó asszony, sem mi, sem a pápa nem érti meg azt. És ha egy-két évig várnak, vajjon akkor a gyermek meg fogja-e ezeket érteni? Biztos, hogy nem. Elég a hit, elég az ártatlanság. És gondolja meg ez az anya, ha megmarad makacsságában és nem engedi meg gyermeke első áldozását, hacsak a

tudatlanság nem szolgál mentségül, egy gyóntatóatyja sem oldozhatja őt fel.» (43. o.)

Önkényesen jár el tehát a lelkipásztor, aki a gyermektől az első áldozáshoz többet kíván, mint amit az Egyház maga követel. Hogy pedig a gyermeket 7 éves korában nem lehet megtanítani a főigazságok elemi ismeretére, cáfolja az egész világ tapasztalata mindenütt, ahol a pápai dekrétumnak engedelmeskedve lelkesen hozzáláttak annak megvalósításához. (Lásd: Heiser, Die Kinderkommunion.) — Az Utasítás még folytatja a kánon magyarázatát, és egyúttal az első áldozó gyermek előkészítésének módját is körülalazza:

«Hogy miben álljon ez a többlet, mindjárt meg is mondja a kánon : ismer-niők kell legalább az ú. n. főigazságokat, minők Isten léte és igazságossága, Szentháromság, a Fiúisten megtestesülése. Előnyös, ha ennél többet is tudnak, de nem felelne meg az Egyház szándékának, ha csak azért halasztanók a szent-áldozás idejét, hogy többre taníthassuk meg a gyermekeket. A fő különben is nem a tudás, hanem a hit, s ez a gyermekben erősebb lehet, mint a felnőttben. Az Oltáriszentség szerzésének részleteiről, hármias céljáról e kicsinyeknek még nem kell tudniok, ahítatuk felkeltésére elég, ha az iskolai év folyamán többször tettünk vonatkoztatást az Oltáriszentségre, pl. Isten mindenható-sága nemcsak a világ teremtetésekor nyilvánul meg, de az oltáron is, mikor az ostyából Krisztus teste lesz ; a tiltott gyümölcs a paradicsomban bajba vitt bennünket, Szűz Mária áldott ,gyümölcse' Jézus, életet, áldást hoz szívünkbe a szent ostyában ; szerencsések voltak a pásztorok, bölcsék a kis Jézus színe előtt, mi még szerencsésebbek vagyunk, mikor Jézus a szentostyában szívünkbe jön stb. Utalunk továbbá arra, amit a gyermekek maguk látnak a templomban : mint tekintenek a hívek imádkozva az oltár felé, hajtanak térdet, ott van Jézus a szentostyában, mint járulnak egyesek az oltárhoz reggel, s a pap az aranyos kehelyből fehér szentostyát tesz a nyelvükre stb. Ha itt-ott példát is hozunk fel buzgó kicsi áldozókról, s a külső viselkedést (fej- és nyelvtartás) begyakoroljuk, a gyermekek gyenge korukhoz mértén ahítattal fognak áldozni. Készületül elimádkozhatják a Miatyánkot s egyes fohászokat, hálaadásul az összes imákat, melyeket emlékezetből tudnak.»

A gyermek első szentgyónás- és áldozásra való előkészítését igen praktikusán tárgyalja P. Sudbrack könyve, mely magyar for-

dításban, ill. átdolgozásban is megjelent: «Az Úr Jézus kis kegyeltje.» (Korda kiadása, ára: 1 P.)

«A gyónási előkészítés nem sokban különbözik attól, amellyel a betegágyon levő gyermekeket készítjük elő a szentség fölvételére. Gyónási formula, tükröz nem szükséges. Gyónás előtt megvizsgáljuk velük a lelkiismeretet, felsorolva az összes gyermekbűnöket és felindítjuk a bánatot, gyónás alatt segítségükre vagyunk: melyik a legnagyobb bűnöd? Milyen bűnöd van még? A bocsánatos bűnökből elég, ha egy-kettőt mondanak, teljesség nem fontos, még egyszer felindítjuk velük a bánatot, s feladva az elégtételt, ha van anyag, feloldozzuk. A következő alkalmakkor a gyónási és áldozási előkészítés természetesen mindig alaposabb lesz, a gyermek a szentségekhez járulva tanul meg gyónni és áldozni, és bölcs lelki vezetés mellett az isteni „gyógyszer” segítségével megőrzi keresztényi ártatlanságát, melyet különben nem egy közülük elvesztett volna.»

A gyermekek gyónásának szükséges vagy nem szükséges voltáról az első áldozás előtt fentebb szólottunk. Soha eléggé lelkükbe nem vésztetik a lelkipásztorok az Utasítás most idézett utolsó szavait. A keresztségi ártatlanság megőrzésére legbiztosabb, sőt rendes körülmények közt egyedüli eszköz a korai és gyakori szentáldozás. Neveljünk eucharisztikus nemzedéket és megőrizzük ifjúságunkat a bűn posványától, harcosok és szentek kerülnek majd ki soraikból.

Már az I. osztályban.

«A szentségekhez való járulást ilymódon az Anyaszentegyház parancsolata mindazon gyermekek számára kötelezővé teszi, akik a húsvéti idő elérkezével hetedik életévüket betöltötték.»

Meg kell különböztetni a tisztán egyházi parancsot az isteni parancstól. Az egyházi parancs kötelezettsége csak a 7. életévtől veszi kezdetét, de az isteni parancs kötelezettsége mindjárt az értelem szabad használatával lép érvénybe. Felvetődik itt a kérdés, az elemi iskola melyik osztályából kell a gyermekeket az első áldozáshoz vezetni? Minthogy az állami törvények és rendeletek értelmében az elemi iskola első osztályának megkezdéséhez a meg-

kezdt 7. életév szükséges feltétel, azért minden gyermek kivétel nélkül a második osztály elején betöltötte 7. életévét s ennek következtében a rá következő húsvéti időben, vagyis legkésőbb a második osztályból vezetendő első szentáldozáshoz. De ez csak azokra vonatkozik, akik az első osztály elején épp hogy betöltötték 6. életévüket.

Vannak azonban sokan, és dr. Petró József kimutatása szerint (Euchar. Gyermeknevelés 65. sk. l.) a gyermekeknek kb. 80%-a ilyen, akik már sokkal előbb töltötték be a 6. életévét (p. o. akik szeptembertől márciusig tartó időszakban születtek, vagy betegség stb. miatt csak egy évvel később kerülhettek iskolába.) Ezek mind már az első osztály húsvéti időszaka alatt betöltötték 7. életévüket. Ezek a gyermekek tehát valamennyien nemcsak az isteni, hanem az egyházi törvény alapján is súlyos bűn terhe alatt kötelesek már az első osztályban húsvétkor az első szentáldozáshoz járulni, ill. a megfelelő tényezők súlyos bűn terhe alatt kötelesek őket a kellő feltételek mellett az első szentáldozáshoz vezetni.

Az Utasításnak az a rendelkezése, mely szerint *«az első szentgyónáshoz és szentáldozáshoz rendszerint a második osztályban februárban vagy áldozócsütörtök körül kell a gyermekeket vezetni»*, a mondottakkal nincs ellentétben; mert csak azt hangsúlyozza, hogy minden gyermekre nézve kivétel nélkül a legkésőbbi terminus a második osztály húsvéti időszaka, de nem mondja ki, hogy akik korábban töltik be 7. életévüket, vagy egyáltalán korábban jutottak értelmük használatára, nem kötelesek már előbb is a szentáldozáshoz járulni. Hiszen ez saját magyarázatával ellentétben állana.

Semmi sem állja útját annak sem, hogy adott esetben más időben is, nemcsak épp februárban vagy áldozócsütörtök körül, hanem akár ősszel is vagy bármely időszakban járulhasson a gyermek az első szentáldozáshoz. Az Utasítás csak általában (*«rendszerint»*) ezeket az ünnepeket említi, mint az első szentáldozás

alkalmas időpontját, főleg a közös és ünnepélyes első szentáldozásra. Erről azonban még szó lesz egy másik pontban.

Az őszi első szentáldozás azoknál a gyermekeknél lehet aktuális, akik már az első osztály húsvéti időszakában betöltötték 7. életévüket, s így kötelesek voltak az első szentáldozáshoz járulni, de kellő oktatás vagy kellő értelem híján valóban nem járultak az első szentáldozáshoz. Ezekre nézve «obligatio urget», s kellő felkészültség esetén ősszel vezetendők pótlólag az első szentáldozáshoz.

Az eddigi gyakorlat megváltoztatandó.

«Általában az Egyháznak üdvös reformrendelkezéseit a szentségek korai felvételét illetően, mivel azok az eddigi gyakorlat megváltoztatásával járnak együtt, lelkipásztori okossággal, a meggyőzés és a szeretet erejével kell az életbe átvenni.»

Ezek az üdvös reformrendelkezések valóban az eddigi gyakorlat megváltoztatását vonják maguk után. Ezt a változást okossággal kell átvenni az életbe. De az okosság nem azt jelenti, hogy X. Pius pápa dekrétuma után 27 évet és a Codex megjelenése után 19 évet kell engednünk elmúlni, míg végre a gyakorlati megvalósítás stádiumába lépünk. Az okosság nem a cél elodázásában, hanem a cél mielőbbi megvalósítására legalkalmasabb eszközök megválasztásában áll. Ezért van itt helye a meggyőzés és a szeretet erejének. Erre van szüksége minden lelkipásztornak, gyóntatónak, hitoktatónak. Ne azon vitatkozzunk, kell-e, lehet-e a reformrendelkezést megvalósítani. Ez adottság, itt csak engedelmeskedni lehet. A vita egyedül a körül foroghat, mi a megvalósítás legegyszerűbb és legeredményesebb módja.

Az ünnepélyes szentáldozás.

«Közösen járuljanak-e az első áldozók a szentségekhez, vagy kisebb csoportokban, esetleg szüleikkel, kísérik-e bizonyos ünnepélyes külső formák a szent ténykedést, vagy ne, a helyi körülmények gondos mérlegelésével döntenő el.»

Az ünnepélyes első szentáldozás régi szokása egyik főok, mely miatt több lelkipásztor ellenszenvvel tekint a korai szentáldozásra: nem lehet közösen az Úr asztalához vezetni a kicsinyeket, az első szentáldozás az ünnepélyesség lefokozásával veszít abból a benyomásból, melyet a gyermeklélekre gyakorol stb. Valljuk be, hogy ebben az ünnepélyességben sok a külsőség. A szép ruha, a fényképezés és más egyéb dolgok inkább elvonják a gyermek figyelmét a lényegtől, Jézustól, mintsem hogy ráirányítanak. Egy jól előkészített csendes első szentáldozás, melyhez a gyermek szívének egész bensőségével, esetleg szülei s testvérei kíséretében járul, sokkal mélyebb és maradandóbb benyomással lehet a gyermeklélekre, mint a fényes ünnepély, a nagy uzsonna, a parádé stb. Esetleg kisebb csapatokban közösen is vezethetők az első áldozók. De ok az elodázásra semmikép sem lehet, hogy esetleg több gyermeket az osztályból mások előtt kell a szentáldozáshoz engednünk. A szülők esetleges panasa: Miért tesznek kivételt? Az én gyermekem kevésbé okos talán, mint másoké? stb. kellő felvilágosítással elnémítható. Utóvégre profán tárgyakban is az egyik gyermek elbukik, a másik nem, az egyik korábban érik meg, a másik később. Viszont a szülők maguk is otthon jobban fogják majd szorgalmazni a vallásos nevelést, hogy gyermekük mások mögött vissza ne maradjon.

„Az egyházjog szerint a hitelemzőnek lelkiismeretbevágó kötelessége a maga részéről mindent megtenni, hogy az Anyaszentegyház parancsolata sérelmet ne szenvedjen. A 860. kánon ezt mondja: „A serdületlenekre vonatkozó egyházi parancs azokra is kiterjed, és pedig nyomatékosan, akiknek róluk gondoskodniuk kell, nevezetesen a szülőkre, gyámokra, gyóntatóra, nevelőkre és plébánosra.”»

Az itt említett kötelességnek súlyos voltát már tárgyaltuk. Nem tudjuk elgondolni, hogyan lehet valaki ennek a súlyos kötelességnek tudatában a korai szentáldozás kerékkötője.

A plébános és a gyóntató kötelessége.

«d) A 854. kánon végső rendelkezései szerint, ha kétség forog fenn arra nézve, hogy a gyermek képes-e már az első szentáldozáshoz járulni, a gyóntató szava dönt. A plébános kötelessége pedig ügyelni, hogy eszükkel még nem élő s kellőleg elő nem készült gyermekek az Úr asztalához ne járuljanak, ellenben arról gondoskodnia kell, hogy akik már élnek eszükkel, és eléggé előkészültek, azok minél előbb éljenek az isteni táplálékkal.»

A döntő szó tehát a gyóntatóé. Ennélfogva a plébánosnak nincs joga visszatartani az első szentáldozástól azokat, akikre nézve gyóntatójuk kimondja, hogy kellőleg felkészültek. A plébánosnak csak az a joga van, hogy oly gyermekeket, akik nyilvánvalóan még nem érték el értelmük szabad használatát, vagy kellőképp előkészülve nincsenek, visszatartson az Úr asztalától. Viszont kötelessége mindent megtenni, hogy a gyermekek a kánonok által megjelölt feltételek megvalósulása esetén minél hamarabb vegyék magukhoz az eucharisztikus eledelt.

Befejezésül csak azt szeretnők még hozzáfűzni, hogy a gyermekek korai első szentáldozása még nem elegendő, hogy az eucharisztikus nevelés átütő erejét ifjúságunk lelki világán megérezzük, hacsak a korai áldozást a folytatólagos gyakori áldozás nem követi. Ne kíméljünk itt fáradságot. Ha tiszta ifjú nemzedéket akarunk, akkor eucharisztikus gyermekvilágot kell teremtenünk, ezekből nevelődik az eucharisztikus lelkű ifjúság és család. Nagyobb érdemű dolog ez, mint sok egyéb, amit egyesületekre és más nem ily mélyre ható mozgalmakra pazarolunk munkában, időben, erőben. Vegye ki a gyermekek gyóntatásából részét a lelkipásztorkodó papságon kívül az ifjúság nevelésével foglalkozó paptanárs is. Akkor nem lesz panasz, hogy oly nehéz az ifjúság számára gyóntatókat találni. E nagy ügy érdekében mindenkinek áldozatot kell hozni, és az áldozatot megjutalmazza az, aki mondta: «Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni és ne tartsátok őket vissza tőlem; mert ilyenké a mennyek országa.» (Mt. 19, 14.)

II. A GYERMEKEK KORAI ÁLDOZÁSA KÜLFÖLDÖN.

A GYERMEKEK KORAI ÁLDOZÁSA AUSZTRIÁBAN.

Dr. Premm Mátyás

egyetemi ny. r. tanár (Salzburg).

Talán elsősorban a régi együvértartozás jelének tekinthetjük, hogy egy magyar műben, amely a gyermekek korai áldozását tárgyalja, Amerika és Hollandia mellett Ausztria is szóhoz jut. Legyen szabad ezért a nemes vendégbarátságért mindjárt ezen a helyen köszönetünket kifejezni. Mert hiszen magában véve a mi Ausztriánk éppen ebben a vonatkozásban nem szolgál olyan kimagasló példával Magyarországnak, mint mondjuk Hollandia.

Mégis meríthetünk némi tanulságot abból, ha felvázoljuk a szomszéd országnak azt a sok akadályon keresztül vezető útját, amelynek a korai szentáldozás volt a célja. Előbb az osztrák püspöki kar együttesen hozott határozatait vázoljuk, azután röviden ismer-tetjük a fejlődést az egyes egyházmegyékben.

A monarchia idejében, 1910 előtt, nálunk általában negyedik osztályos korukban járultak a gyermekek az első szentáldozáshoz és egy évvel előbb a szentgyónáshoz. Mikor X. Pius pápa 1910-ben közismert dekrétumát kiadta, az osztrák püspöki kar közös tanács-kozára ült össze, hogy állást foglaljon ebben a kérdésben. A püspöki kar úgy látta helyesnek, hogy «tekintettel a gyermekek szellemi fej-lettségére és az iskolai viszonyokra, a szentáldozási kort csak egy esztendővel tegye korábbra». Elrendelte, hogy «általánosságban

az első szentgyónást a III. osztályban ádvent körül és a második gyónást ugyanabban az iskolaévben az első szentáldozással együtt végeztessék el». (Verordnungsblatt Seckau, 1910. 53. l.) Mindazonáltal kifejezte a püspöki kar azt a kívánságát, hogy ott, ahol a körülmények megengedik, már előbb, sőt hetedik életévükben járuljanak a gyermekek az első szentáldozáshoz.

Másodszor 1930-ban tárgyalta az osztrák püspöki kar együttesen ezt a kérdést, miután a szentáldozás ügye az egyes egyházmegyékben már jelentős lépésekkel haladt előre. A szentáldozás időpontját további egy esztendővel tették korábbra. Kimondották, hogy az első gyónás és az első áldozás már a második iskolaévben, legkésőbb húsvét táján történjék; a gyermekek ekkor már többnyire betöltötték hetedik életévüket, és a «Quam singulari» dekrétum értelmében kötelezve vannak a húsvéti szentáldozáshoz való járulásra. *Az osztrák püspökök azonban óhajtják, hogy azok a gyermekek, akik már előbb eljutottak értelmük használatára, kellőképpen elő vannak készítve, és vágyakoznak a szentáldozás után, már előbb is az Úr asztalához járulhassanak, és ettől fogva gyakran áldozhassanak.* A lelkipásztorok továbbra is ismertessék a dekrétum tartalmát szentbeszéd keretében minden esztendőben, húsvét táján. Szülők számára tartott, az állapotbeli köteleességekről szóló oktatásokban, szülői összejöveteleken és más alkalmakkor is, amikor csak lehetséges, térjenek ki részletesen a pápai dekrétum megmagyarázására és annak a gyakorlati életben való megvalósítására, amit a szülők szava és példája ér el legkönnyebben. Ezek a határozatok először az 1931—32. iskolai évben váltak kötelezőkké. (V. ö.: Wiener Diözesanblatt 1931, 20. l.)

A fejlődés útja *az egyes egyházmegyékben* természetszerűen a püspöki kar együttesen hozott határozataiból indult ki. Az egyes egyházmegyéket a két osztrák érsekség — Bécs és Salzburg — szerinti beosztottságukban soroljuk fel.

I. Bécsi érsekség.

A bécsi főegyházmegyében, a többi egyházmegyékhez hasonlóan, a «*Quam singulari*» dekrétumhoz végrehajtási utasítást adtak ki (Diözesanblatt 1910, 23. sz.). Más rendelkezés azóta tudtunkkal nem jelent meg. A papság körében ugyan 1929 óta a bécsi hitoktatók egyesületének vezetése alatt erős mozgalom indult meg, hogy az első szentáldozást a kilencedik életév (III. osztály) előtt végeztethessék. Mielőtt azonban az egyházi hatóság a szentáldozási kort rendelettel korábbra tette volna, a gyakorlat útjára tértek. Elhatározták, hogy előbb még hitoktatóknál, szülőknél és gyermekeknél szorgalmazzák a korai szentáldozás gondolatát, aztán lassankint mindig korábban valósítják azt meg. Ebben az értelemben adta ki a bécsi hitoktatók egyesülete 1929-ben a következő határozatot: «A bécsi hitoktatók egyesülete melegen ajánlja, hogy a hitoktatók az iskolásgyermek korai szentáldozását az egyházi törvénykönyv szellemében buzgón felkarolják. A bécsi főegyházmegyében azonban nem tartja időszerűnek, hogy az első szentáldozáshoz való járulás jelenleg előírt legkésőbbi életkorának leszállítását az érseki főhatóságnál kérje». Csak a teljes osztrák püspöki kar 1930-ban hozott határozatának lett meg az az eredménye, hogy Bécsben is a II. osztályos korra tették az első szentáldozás időpontját. Kivételképpen már I. elemisták, sőt még nem iskolaköteles gyermekek is járulnak a szentáldozáshoz.

A *st.-pölteni* püspökség területén előbb a püspöki kar 1910-ben hozott határozata volt érvényben, ma az 1930-as rendelet az irányadó. Az első szentáldozás ideje tehát rendes körülmények között a második iskolaév. Egy 1931-ben kiadott rendelet (Diözesanblatt, 25. l.) a húsvéti időt az első áldozók számára június végéig hosszabította meg.

A *linzi* püspökségben rövidesen a pápai dekrétum megjelenése után, 1910 október 3-án, a papnevelőintézetben egyház-

megyei konferencia ült össze, a buzgóságáról ismert Hittmair Rudolf püspök elnöklete alatt. Az erről szóló tudósításból idézzük a következőket: «Abban az ősrégi rendelkezésben, amely a gyermekeknek mindjárt, mihelyt eszük használatára jutottak, megengedi a szentségek vételét, semmi olyan nincsen, amit már maga a józan ész is nem parancsolna . . . A gyermek látja szüleit, testvéreit, iskolatársait a szentségekhez járulni. A gyermek lelke ellen elkövetett véték volna már most azt mondani neki, aki már megtanulta a hibákat önmagán észrevenni és azokat megbánni, hogy nem szabad lemosnia bűneit a szentségben, hogy várnia kell lelke megszentelésével, míg a harmadik vagy negyedik osztályba nem jár . . . Ha a gyermek azzal a kéréssel fordul hozzánk, hogy engedjük a szentségekhez járulni, ha az édesapa vagy édesanya beleegyezése vagy óhaja támogatja a gyermek kérését, és ha ezáltal már biztosíték van arra, hogy a gyermek fel tudja fogni a dolog magasztosságát, akkor a lelkipásztor számára elégséges, ha erről rövid kérdésekkel meggyőződik, a gyermek megértését, diszpozícióját épületes szavakkal és egyszerű magyarázatokkal kiegészíti. Akkor az a gyermek, aki saját szívének kívánságára jut a szentségekhez, minden bizonnyal nincs rosszabbul előkészítve és nem fog rosszabbul a szentségekhez járulni, mint az, akit a III., vagy IV. osztályban a katekizmusfeleletek véget nem érő magoltatásával tanítottak meg erre, vagy mint az olyan ember, aki, mondjuk, házassága előtt kénytelen-kelletlen a szentségekhez járul, miután vallási kötelességeit 10—20 éven át elhanyagolta». Egyébként a linzi egyházmegye részletesebb végrehajtási utasításai megegyeznek a püspöki kar által kiadottakkal. 1931 óta a gyermekek általában a második iskolaévben járulnak első szentáldozáshoz. Az 1929-ben megjelent egyházmegyei szertartáskönyv (Pustet, Regensburg) pontosan körülírja (90. s. köv. l.) az első áldozás lehetőleg fehérvasárnapon tartandó ünnepségeit: A fiúk és leányok az iskolában gyülekeznek. A pap miseingben és vecsernyepalástban, kereszt-

vivő és két gyertyavivő után megy értük. Körmenetszerűen, imádkozva, énekelve és harangzúgás közepett vonulnak mindnyájan a templomba, ahol az első szentáldozás ünnepe a plébániai istentisztelet közben megy végbe. Délután külön ájtatosságot tartanak a keresztségi fogadalom megújításával. Ebben áll Ausztria többi részén is az első szentáldozás szertartása.

Nyugatmagyarországi (burgenlandi) apostoli kormányzóság. Piffel bécsi bíboros-érsek, mint Nyugatmagyarország apostoli kormányzója, 1930 február 22-én az első szentáldozás idejéül a második iskolai esztendőket rendelte el. 1922-ig az ottani szokások a magyar szent Korona országaiéval voltak azonosak.

II. Salzburgi érsekség.

A *salzburgi* főegyházmegye számára Katschthaler János bíboros-hercegek az osztrák püspöki kar 1910-ben hozott határozatának szellemében adta ki rendeletét 1911-ben, hogy mind az első szentgyónásnak, mind az első szentáldozásnak a harmadik iskolai évben kell megtörténnie. Eszerint dolgoztatta át a hitoktatás tantervét is (ugyanazon év novemberében). Az 1925-ben tartott esperesi értekezlet meghagyta, hogy az első gyónás és az első áldozás közé hosszabb időt kell beiktatni. Rieder Ignác herceg-érsek a püspöki kar 1930-ban hozott határozatát, amelynek csak az 1931—32-i iskolai évben kellett volna érvénybe lépnie, már 1930—31-re kötelezőnek rendelte el. Ez az 1930 december 12-én kiadott rendelet így hangzik: «A Congregatio Sacramentorum Quam singulari pápai dekrétumának és az egyházi törvénykönyv rendelkezéseinek minél pontosabb végrehajtása céljából a salzburgi főegyházmegye minden iskolájában a gyermekek már a II. osztályban készíttendőek elő a töredelem és az Oltáriszentséghez való járulásra. Az első szentgyónást a nagybőjt elején, az első szentáldozást fehérvasárnapon kell megtartani. *Ennél fogva az egész hitoktatás már az I. osztálytól kezdve az Eucharisztia szellemében végeztessék,*

hogy a gyermekek lelkében a hódoló tisztelet a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlévő Úr Jézus iránt és a vágyódás a szentáldozás után minél korábban felébredjen. Ebben az értelemben változtatandó meg a hitoktatás tanterve is. Az első szentáldozás kivételképpen már a betöltött hetedik életév előtt, tehát az I. osztályban is megengedhető, ha a körülmények rendkívül kedvezőek, pl. a gyermek különösen fogékony a vallás igazságai iránt, vagy nagyobbfokú érettséget árul el. Éppenígy szabad nagyon kedvezőtlen körülmények között az első áldozást a II. osztálynál későbbre halasztani. Ezeknek az egyházi utasításoknak a végrehajtása természetesen sokszor fog nehézségbe ütközni, de az Egyház iránti odaadó engedelmesség különös áldással fogja kísérni a lelkipásztorok tevékenységét. Igen kíváncsnak látszik, hogy a lelkipásztorok ezeknek az utasításoknak a fontosságát és megokolását szentbeszéd keretében is ismertessék, és végrehajtásukhoz elsősorban a szülőket nyervek meg segítségül». (Verordnungsblatt 1930, 307. l.) Az 1937 szeptemberében tartott egyházmegyei zsinat elrendeli: «Az első szentáldozást fehérvasárnapról nem szabad nyomós ok nélkül más időre áttenni». Megokolásul az a meggondolás szolgál, hogy az Üdvözítő az Eucharisziát húsvéti időben szerezte, és az ősegyházban az Oltáriszentséget és a keresztséget húsvétkor szolgáltatták ki. Így ma az első áldozás egyúttal emlékezés a szentkeresztség elnyerésére is. Valóban, az egész főegyházmegye területén már II. osztályos korukban veszik magukhoz a gyermekek az Üdvözítőt, sőt nagy részük már az I. osztályban. A lelkipásztorok általában ennek a korai áldozásnak kedvező hatásairól számolnak be.

Seçhau (gráci) püspökség. A pápai dekrétum előtt az az előírás volt érvényben, amelyet Griessl közöl (Schulvorschriften, Ausgabe 1892, 149. l.): «Szabályként az áll, hogy a gyermekek nem bocsátandók az első szentgyónáshoz hetedik életévük előtt és betöltött kilencedik életévük után, az első szentáldozáshoz pedig tizedik életévük előtt és tizenkettedik életévük után. A szentségek-

hez való bocsátásnak . . . a gyermek számára egyúttal a szorgalom, jó magaviselet és istenfélelem jutalmának kell lennie». Különösen az utóbbi mondat világít rá arra a felfogásra, amely X. Pius előtt egyes vidékeken a szentáldozásra vonatkozólag közkeletű volt. Az 1911-i egyházmegyei zsinat átvette a püspöki kar határozatait, amelyek szerint az első áldozásnak már a III. osztályban kell megtörténnie; ez már szép haladást jelentett az egyházmegye életében. 1928-ban a gráci papok Mária-kongregációjában Graber egyetemi tanár kitűnő előadást tartott a következő témáról: A gyermekek korai áldozása s ennek jogi és dogmatikus alapjai. Az előadás magával ragadta a hallgatóságot. Az egyházmegyei főhatóság hivatalos közlönye melléklet gyanánt közölte ezzel a megjegyzéssel: «A lelkipásztorkodó papság helyesen teszi, ha erről az előadásról elmélkedik, és a belőle levont következtetéseket igyekszik a gyakorlatba átültetni». 1930-ban az osztrák püspöki konferencia akkori határozatát az egyházmegyei hivatalos lap további magyarázatok nélkül tette közzé.

A gurki (hlagenfurti) püspökségben Hefter Ádám herceg-püspök példás buzgósággal karolta fel a szentáldozási mozgalmat. Az egyházmegyei hivatalos lap 1916 október 5-i száma közli a lelkipásztori értekezletek határozatait, többek között erre vonatkozólag is: «A gyermekek korai és gyakori áldozásáról a Quam singulari dekrétum szerint». Ebben olvassuk: «Ezen dekrétumban nem egyszerű óhajról, hanem parancsról van szó, amelyet végre kell hajtani. A dekrétum világosan és érthetően megparancsolja, hogy a gyermekeket az első szentáldozáshoz kell bocsátani, mielőtt elérték a megkülönböztetés korát, tehát körülbelül hetedik életévükben. Ettől az időtől kezdve a gyermekek kötelezve vannak a gyónás és áldozás kettős parancsának teljesítésére. A gyermekek ezen szigorú kötelezettségéből folyik a pap, lelkipásztor, szülő és nevelő *komoly* kötelessége, hogy a gyermeknek a parancs teljesítését lehetővé tegyék . . . Ez az Egyház szigorú parancsa, sőt isteni paran-

csolat, mert Krisztus akaratában gyökerezik». A «Collectio Rituum Gurcensis» (1927) a linci rituáléhoz hasonlóan utasításokat tartalmaz az első ünnepélyes szentáldozásra. Ezt a buzgó fáradozást örvendetes eredmény koronázta. A hercegpüspök a gyermekek korai és gyakori szentáldozásáról szóló, a papsághoz intézett főpásztori leiratában 1930 február 2-án a következőket mondhatta: «Istennek legyen hála, az egyházmegye számos buzgó lelkipásztora — és ezek vannak túlnyomó többségben — fáradozott azon, hogy a gyermekek lehetőleg korán járulhassanak az első szentáldozáshoz . . . Az egyházmegyei gyakorlat ma már jórészt az, hogy a gyermekek II. osztályos korukban veszik magukhoz először az Úr szent testét. Ez nagy haladást jelent, és sok tekintetben megszüntette a szülők előítéletét is. Most azonban elérkezett annak az ideje, hogy a dekrétumokat a maguk teljességében megvalósítsuk . . . Mikor tehát azt az ideiglenes rendelkezést, amely a III. osztályt tette meg az első áldozás idejének, hatályon kívül helyezem, *annak a kívánságomnak adok kifejezést, hogy a gyermekek már az első iskolaév végén vezettessenek a szentgyónáshoz és áldozáshoz. Legalább is ne halasszák a szentségekhez való első járulást a második iskolaévnél későbbre. . . .* És ha a gyermekek az első szentáldozást már elvégezték, akkor arra kérem Önöket, Főtisztelendő testvéreim, hogy a dekrétum további rendelkezéseit is átültessék a gyakorlatba, bátran és Istenbe vetett bizalommal. Nevezetesen: hassanak oda, hogy a gyermekek az első áldozás után *gyakran, ha csak lehetséges, naponként járuljanak az Úr asztalához*». A népnek 1930-i pásztorlevelében teszi a püspök a gyermekek áldozását szívügyévé. «A nevelés szempontjából óriási jelentőséggel bír, ha a gyermek korán és gyakran járul a szentáldozáshoz . . . Gondoskodni fogok erre vonatkozó rövid, nyomtatott utasításokról, úgyszintén a női- és anyaegyletekben szintén fognak alkalmas időben oktatást adni erről a tárgyról».

Az *innsbruck—feldkirchi* apostoli kormányzásában Waitz

Zsigmond püspök a gyermekek korai és gyakori szentáldozását melegen pártfogolta. 1925 ádventjén az «Isteni Szív Hírnökében» «A kis Jézus gyönyörűsége a gyermekek között lenni» c. alatt a következőket írta: «A legszebb, a legédesebb, a legtartósabb karácsonyi öröm maga az isteni Kised a szentáldozásban. Az az igazi és tulajdonképeni karácsonyi öröm, ha a kis Jézus a kellőleg előkészített gyermeki szívbe tér be». Bérnálási körútjain újra meg újra alkalmat talált az apostoli kormányzó, hogy a korai szentáldozásról szóljon. Egy esperességben, amely 22 plébániából áll, 1929-ben két plébánián a gyermekek már az első és tizenegyben már a második iskolaévben áldoztak. Egy másik esperességben szintén az első és második iskolaévben, a többi lelkipásztori állomáson pedig csaknem kivétel nélkül a második iskolaévben. *Sőt már X. Pius rendelete előtt is voltak a bixeni egyházmegyében I. elemista áldozók* (I. H. Heiser: Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche, 3. köt. 29. l.). Tirol ebben a vonatkozásban is «Heiliges Land»-nak bizonyult, és részben megelőzte az egyházi rendeleteket. Gatterer Mihály S. J. a Wiener Kirchenblatt-ban 1930-ban kimutatta, hogy Tirolban a hatvanas és hetvenes években még dívott a régi szokás, mely szerint a gyermekeket korán, részben már iskoláskoruk előtt is, a szentáldozáshoz vezették. Az 1704 és 1730 közötti püspöki vizitációs jegyzőkönyvek tanúskodnak arról, hogy első szentáldozásban olykor már a hétéves gyermekek is részesültek.

Ausztriában tehát általánosságban a II. osztályban kell vinni a gyermekeket a szentáldozáshoz. Sokhelyütt azonban nagy örömmel és szép sikerrel tesznek eleget a püspökök fentebb említett hő óhajának, hogy már az I. osztályban részesítsék a gyermekeket a szentáldozás boldogságában.

(Németből fordította Dr. Zoltán Veremund
O. S. B. egyetemi magántanár. Salzburg).

A HOLLAND KATOLIKUSOK PÉLDÁJA.

Dr. Knébel Miklós

pápai kamarás, plébános (Budapest).

Nagy Szent Gergely pápáról mondják életrajzírói, hogy megpillantva Róma piacán az angol rabszolgákat, felkiáltott: «Angli sunt angeli!» Valami ilyen módon látja meg az idegen a holland gyermekekben is azt a földöntúli fényt, mely a lélekből kisugározva, még a semmitmondó arcot is széppé varázsolja. Aki látta áldozni a holland gyermekeket hamvas, lelki és testi tisztaságot sugárzó arccal, lesütött szemmel és duzzadó erőt rejtő, szépen formált külsővel, annak alighanem a templom díszei között bujkáló anygalkák jutnak eszébe. Pedig, ahogy azt nekem a későbbi haarlemi püspök, Mgr. J. Acugenent mondotta, nem mindig volt ez így! A holland gyermekekben *éppen a gyakori szentáldozás fejlesztette ki ezt a kegyelmektől átitatott krisztusi lelket*, mely őket külsőleg is annyira vonzóvá varázsolja.

1905 december 20-án jelent meg boldogemlékű X. Pius pápa rendelete a gyakori szentáldozásról, melyet 1910 augusztus 8-án nyomon követett a gyermekek meghívása az Úr Jézus szent asztalához. Milyen mélységes bölcsesség rejlett ezekben a rendeletekben! Hiszen a gyermek az, aki legjobban rászorul a lelki kenyérre, amikor minden növekszik, alakul és fejlődik benne; sajnos, nemcsak az erény, hanem a rosszraajlás is. Éppen ezért kellett a gyermek-

ben, mint az Egyház jövődő és legdrágább kincsében, megújítani az Ősegyház szellemét a gyakori szentáldozással. Milyen ártatlanságban növekednek ezek a halandó kis földi angyalkák, ahogyan W. v. Dijk híres holland szónok őket nevezi, ha az Úr Jézus saját szent testével és vérével táplálja őket. Döntő fontosságú minden lélek számára, hogy az Isten iránti szeretetnek tüze előbb gyulladjon meg benne, mint a szenvedélyek tüze.

Hollandia komoly és öntudatos katolikus lakossága azonnal felfogta és megértette, micsoda hatalmas erő rejlik a Szentatya szavaiban, és ha talán voltak is egyesek, akik csodálkoztak ezen a hatalmas újításon, vagy nem bíztak eredményességében, a nagy többség lelkiismeretesen igyekezett a Pápa óhaját mindenben őszinte lelkesedéssel teljesíteni. A püspöki kar rendeleteiből, mely a hívek gyakori és a gyermekek korai szentáldozását sürgeti, tárgyalja és irányítja, többkötetes munkát lehetne kiadni. A papság lelkesedéssel és szakszerű tudással igyekezett a hívek lelkéhez közelebb vinni ezeket a magasztos gondolatokat. Röpiratok és könyvek százai jelentek meg, hogy a híveket az Úr Jézus szent asztalához hívják. Számos folyóirat terjesztette a Szentséges Atya szándékát, mint például a «God met Ons», «Het Kind der H. Communie», «Eucharistia» stb. Ilyen módon rohamosan emelkedett a szentáldozások száma, úgyhogy ma Hollandiában a plébániákat nem lélekszámmal, hanem az áldozó hívek számával mérik. A még mindig közömbös lelkekhez a jól megrendezett «triduumok» útján igyekeztek hozzáférni. *Ma Hollandiában a gyermekek legnagyobb része hatéves korban járul a szentáldozáshoz és a felnőttek 92 százaléka végzi el legalább is a húsvéti szentáldozást!* A s.-hertogenboschi egyházmegyében 1933-ban 26,517.834, 1934-ben 26,094.611 volt a szentáldozások száma. Általában a hivatalos kimutatás szerint 40—45 szentáldozás esik Hollandiában évenként egy katolikusra.

E bámulatos eredményeknek megértéséhez azonban meg

kell ismerkednünk a hollandok belső életével. Talán nincs nép az angolon kívül, mely az otthon és család fogalmát oly szeretettel őrizné és védené, mint a hollandus. Aki látta ezeket a ragyogóan tiszta kis házakat, apró kerteket, nagy palotákat a csodálatos virágokkal ékes parkokkal, az már kívülről is megítélheti, mennyire szereti ez a nép otthonát. Aki azután bemegy a lakásba, látja a rendet és a csint, a régi emlékeket, az ősök képeit, a sok családi fényképet, az tüstént látja azt is, hogy itt nemcsak a kandallóban ég a tűz, hanem a szívekben is. Minden házban, kis kunyhóban és modern nagyvárosi lakásokban egyaránt ott ég a Szent Szív szobra vagy képe előtt egy kis mécses, hogy mutassa a család égő hitét és lángoló szeretetét. Aki azután megismeri a holland családi kört, annak az a benyomása, mintha Arany János «Családi köre» válnék valósággá. Ott nyüzsög a nagy gyermeksereg, hiszen itt még áldásnak tekintik a gyermeket. Körülveszi őket az édesanya és az apa gondos szeretete, mely neveli őket az élet és az örökélet számára. Az apró és nagyobb gyermekek észrevétlenül tanulják meg egymástól az önuralmat és az önmegtágadást. A család felnőtt tagjainak élete pedig felébreszti lelkükben a vágyat, hogy őket kövessék és utánozzák.

A kis Hollandia és Belgium adja ma is a misszionáriusok legnagyobb részét. Minden katolikus család díszhelyén ott áll a nagybácsi, nagynéni, testvér vagy unokatestvér arcképe apáca- vagy szerzetesruhában, komolyan tekintve az apró kis gyermekekre, kiknek lelke már korán megtelik szent vágyakkal és ábrándokkal. Az asztalon ott fekszenek a missziós lapok vagy a messze idegenből egy levél, mely a gyermeket ismeretlen népek és országok felé hívja, de arra is megtanítja, hogy az út odáig hosszú és rögös, és azt csak akaraterővel, munkával és imádsággal lehet elérni. És milyen szép a holland vasárnap! Mikor az egész család ünneplőbe öltözik, és elindul a templomba, hogy együtt járuljanak a Úr asztalához. Mily boldogan térnek vissza Krisztus Urunkkal lelkükben kedves ott-

honukba. Ilyen a holland család, mely az Egyháznak papokat és apácákat, hithű katolikus férfiakat és nőket, ártatlan gyermekeket és kegyelemtől átitatott lelkeket nevel.

A mai modern társadalomban azonban nemcsak a család neveli a gyermeket, hanem résztvesz ebben az iskola és a közélet is. Igen gyakran megtörténik, hogy amit a gondos családi nevelés felépített, azt az iskola és az állandó érintkezés más gondolkodású emberekkel, romokba dönti. Ezért küzdöttek a holland katolikusok oly fanatikus kitartással és áldozatkészséggel a katolikus iskoláért és a katolikus sajtóért.

Pedig a helyzet nagyon nehéz volt, hiszen a legújabb időkgig tilos volt az iskolákban a hittantanítás. A holland gyermekek csak a templomokban nyerhettek vallásoktatást. Ilyen módon érthető, mennyire vágyakoztak a katolikus iskola után. De vajjon mit értenek Hollandiában a katolikus iskolán? Erre a kérdésre megfelel dr. Verhooven, a katolikus iskolaügyek központi igazgatója:

«Mi is az a katolikus iskola? Vajjon az-e, ahová bármilyen vallású gyermek járhat és a katolikusok csak heti két órában kapnak hittantanítást? Nem! Heti két órában nem lehet a gyermekekből öntudatos és vallásuk szerint élő katolikus férfiakat és nőket nevelni, akik komolyan ellen tudnak állni a mai idők istentelen és erkölcstelen áramlatainak. Ha egy iskola a katolikus nevet akarja viselni, úgy feltétlenül megbízható és alapos képzettségű vallásos tanítókra és tanítónőkre van szüksége, akiket komoly és magasztos hivatásukra a katolikus tanító- vagy tanárképző intézetek készítettek elő. Példás életet kell élniök, hogy minden vonatkozásban, mind az életben, mind az iskolában mindenki biztosan haladhasson a nyomukban. Az igazán katolikus iskola nem vesz fel másvallású gyermekeket, hogy ezek kedvéért ne legyen kénytelen korlátozni a katolikus oktatás intenzivitását, és hogy a katolikus gyermekek a kellő megítélőképesség hiányában ne legyenek kénytelenek alkalmazkodni másvallású társaik felfogásához.

Az igazi katolikus iskolában nemcsak a heti két hittanóra, hanem az összes tanórák a katolikus hitet hirdetik. Ott a gyermekek élnek is a katolikus életet, katolikus könyveket olvasnak, katolikus énekeket énekelnek, a földrajzban megismerik a katolikus vallás elterjedését földünkön és a misszionáriusok életét, a történelemórán az Egyház kétévezredes küzdelmeit és a hívek hősi szenvedéseit, a természetrajzban Isten nagyságát és végtelen bölcsességét; szóval az egész tanítás egy célt szolgál: megadni Istennek, ami az Istené, vagyis a teremtmények hódolatát az isteni felség előtt.»

Igen nagy az ellentét Anglia és Európa többi államainak tanítási módszere között. A Sorbonne vagy a német egyetemek főképen a tudást szolgálják. Tudni mindent, amit az emberi elme felfogni képes. Ismerni a véleményeket és az ellenvetéseket. Ezzel szemben Oxford és Cambridge elsősorban jellemeket akar nevelni. A gentleman, a maga igazi nemes értelmében, ideálja az angol nevelésnek. A holland oktatási mód a kettő között foglal helyet. Tudást is ad, de főkép jellemet, komoly, meggyőződéses és vallásos lelkeket nevel, akik alázatos hittel ismerik meg az élet titkait, és tudásukkal is csak Istent akarják szolgálni.

Többször látogattam meg holland iskolákat, és bizony meglepett, midőn a tanár gyakorlatot író növendékeit magukra hagyta. Ezt csak a gyermekek öntudatos őszintesége tette lehetővé, akik egymás között felügyelet nélkül is megtartották azt, amire a tanár oktatta őket. Ilyen eredményeket csak akkor lehet elérni, mikor a tanító és tanítvány között nemcsak a tekintély tartja fenn a kapcsolatot, hanem közöttük megértő, baráti szeretet uralkodik. Szinte meggható az az őszinteség, ahogy Hollandiában a tanító és a gyermek egymással beszélgetnek. Ott nemcsak osztályozzák a gyermekeket, hanem a lelkükbe is belenéznek, hogy oda ültessék a komoly jellem csiráit. Nagy dolog az, mikor a tanár és tanítvány minden vasárnap együtt mennek az Úr szent asztalához! A gyer-

mek megszelídül, a tanár pedig felmelegszik iránta, és elfeledi apró csínytevéseit.

Nagy hatással van a gyakori szentáldozás a gyermeki lélek másik nagy alakítójára, a társakra is. Minden szülő és nevelő jól tudja, mit jelent egy jó vagy rossz társ a gyermek egész későbbi életére. Ezért volt a holland szülők legfőbb gondja, mikor ezerszám fogadták családjaik körébe a kis magyar gyermekeket, hogy ezek minél előbb járuljanak az áldozáshoz. Néha bizony nehéz volt megmagyarázni, hogy 12—14 éves magyar gyermekek még nem voltak szentáldozásnál. Viszont megható volt látni kis magyarjaink lelki átalakulását, akik néha teljesen elzüllett családi körből kerültek a vendégszerető hollandusok közé. Néhány hónap alatt nemcsak testben erősödtek, hanem lelkük is megszépült, és néhány év múlva éppen olyan tiszta és ártatlan volt a lelkiviláguk, mint a legtöbb holland gyermeké.

A gyermek lelki fejlődésében a társak mellett nem csekély szerepet játszanak az olvasmányok. Jól emlékszem, hogy gyermekkoromban milyen örömmel vártuk a «Zászlónk» egy-egy újabb számának megjelenését. Ez a kiváló újság méltóan állítható az angol és holland gyermekirodalom legértékesebb termékei mellé. Pedig főképen Anglia volt az, mely féltő gonddal őrködött nemcsak a gyermekek olvasmányain, hanem azoknak kiállítása fölött is. Hiszen kevés oly káros hiba van, mint mikor a gyermekeknek szellemtelen és logikátlan történetkéket gyártanak, vagy selejtes rajzokkal akarják kielégíteni. A gyermek átlagban komolyabb, mint egy felnőtt. Ő még mindent bírálat nélkül elfogad, amit írásban vagy képben lát. Mennyire kell tehát vigyázni a gyermekirodalomra és a gyermekeknek szánt művészi alkotásokra, hogy jellemét és ízlését meg ne rontsuk. Hollandia ezen a téren is mindent megtett, hogy gyermekei lelkét értékes és komoly olvasmányokkal, művészi alkotásokkal gazdagítsa, és sohasem mulasztotta el azt sem, hogy mindezekkel egyben a gyermekek vallásos és kegyelmi életét is növelje.

Nagy szerepe van végül a gyermek életében a hagyományoknak és régi szokásoknak is. Az északi népek különösen hajlamosak arra, hogy a régi emlékeket megőrizték. Hiszen az angol birodalom egyik fontos összekötőkapcsa a hagyományok tisztelete. De büszke a kis Hollandia is régi emlékeire. Nemcsak dicsőséges multjára emlékszik vissza szívesen, hanem szívósan ragaszkodik festői népviseletéhez.

Minket katolikusokat azonban főképen az érdekel, mit őrzött meg a régi katolikus multból. Pedig Hollandia egyik legnagyobb büszkesége szoros kapcsolata az Eucharisziával. 1345 március 15-én történt Amszterdam városában, hogy egy tűzbevetett szentostya sértetlen maradt a lángok között. Ennek a csodálatos eseménynek híre terjedt olyannyira, hogy azt minden évben egy mindig jobban növekedő és külső pompájában is gazdagodó körmenetben ünnepelték meg. Mikor azután Hollandia nagy többsége elszakadt az Egyháztól, és a katolikusok kegyetlen üldöztetésnek voltak kiszolgáltatva, az Oltáriszentség tisztelete titokban folytatódott. Amszterdam régi negyedében, egy kis padlásszobában ma is fennálló kápolna, «Onze Heer op de Solder» tanuságot tudna tenni arról a sok szenvedésről, reménykedésről és erős hitről, amely a holland katolicizmust századokon át éllette, erősítette.

1881-ben végre néhány lelkes hívő újra kimerészkedett az utcára, ahol még mindig szigorúan tilos volt minden körmenet. Így az éjtszaka csendjében rózsafüzért imádkozva tették meg azt az utat, melyen valaha az ünnepies, nagy körmenet járt. Ez a «Stillen Omgang» eredete, ahol annyi ezer és ezer férfi és fiúcska, mert nőnek nem szabad résztvennie, járja a nagy körmenet útját teljes csendben és megható alázattal minden év március 15-ének éjtszakáján. Mintha az őskeresztények élete elevenednék meg szemünk előtt, amint az éjben csendben haladnak a katakombák felé, hogy ott, a halál birodalmában, találkozzanak az élet királyával, a szentségi Úr Jézussal. Milyen eltörölhetetlen emléket hagy a gyer-

mek lelkében az ilyen fenségesen egyszerű és mégis szívbe-, lélekbe-markoló esemény. A gyermek ott látja édesatyját, testvéreit, tanárait, ismerőseit, akik alázatos egyszerűséggel és férfias komolysággal hódolnak az Oltáriszentség előtt.

Hosszú évszázadok múltak el, az Egyház számtalanszor aratott diadalt ellenségein; látott dicső napokat, de látott sok szenvedést és túrt keserves megaláztatást. Egy azonban mindig megmaradt, sohasem fogyatkozott meg: az Oltáriszentség ereje. Aki az Úr Jézusnak szent testével és vérével élt, abban mindig lángolt a természetfeletti élet, a kegyelem. Ezt a kegyelmet őrzi és neveli a holland katolicizmus gyermekei lelkében, ilyen módon tartja fenn nemzetének erejét. Hollandia jelmondata: «Je maintiendrai!» Ki fogok tartani! Sok ezer magyar gyermek lelke tüzesedett át Hollandiában, az ottani kegyelmi élet szent lángjában. Adja a Mindenható, hogy ez a tűz felgyújtson minden magyar szívet és lelket, hogy mi is erőt merítve az Oltáriszentség kimeríthetetlen forrásából, ki tudjunk tartani, és meg tudjuk óvni Szent István 900 éves örökségét, a katolikus Magyarországot!

TAPASZTALATOK AMERIKÁBÓL.

Dr. Kalmár Üzséb O. F. M.

teol. tanár (Gyöngyös).

Már itthon is lelkes híve voltam a gyermekek korai első áldozásának. Sehogysem tudtam megérteni hazánkban azt a rideg elzárkózást a kánonjog előírásaival szemben. Mikor 1919 tavaszán pár hónapig kisegíteni voltam egy plébánián, sokan megütköztek merész újításomon, hogy már a másodikból vittem a gyermekeket az első áldozáshoz, holott addig csak a negyedikből mentek. Elképzelhető tehát, mily kellemes meglepetés volt számomra, mikor 1923-ban az Egyesült Államokban, mely pedig még nem régen missziós terület volt, a kánonjoggal teljesen megegyező és egységesen bevezetett gyakorlattal találkoztam.

Természetesen az amerikaiaknak sem ment a korai szentáldozás bevezetése mindenütt máról-holnapra és minden nehézség nélkül. Sőt 1910-ben, a kezdet kezdetén ez az újítás széles körökben teljesen megvalósíthatatlannak, kivihetetlennek látszott. Különösen az állami iskolákba járó gyermekek korai áldoztatása ütközött elháríthatatlanoknak látszó akadályokba, pedig a «*Quam singulari*» dekrétum megjelenése idejében még túlnyomóan oda jártak a katolikus gyermekek is. Csak úgy értjük meg ezt a sajátos nehézséget, ha figyelembe vesszük, hogy *ezekben az állami iskolákban egyáltalán nincs hitoktatás*. Rendkívül nagy gondot okoz az amerikai

lelkipásztornak összegyűjteni az állami iskolásokat külön oktatásra az ú. n. szombati vagy vasárnapi iskolában. Most már vegyük csak a legjobb esetet, hogy az egyházközség rendelkezett a szükséges tanerőkkel, és a gyermekek mindig lelkiismeretesen jártak oktatásra. Még ezeknél is általános volt a szokás, hogy az első áldozással befejezettnek vélték a dolgot, és többé nem jelentek meg az órákon. Egyenesen véteknek látszott tehát akkor a korai áldoztatás, hiszen ezzel az egyetlen eszköztől is megfosztotta magát a lelkipásztor, hogy pár évi oktatásban részesítse a gyermekeket.

De azokon a helyeken is, ahol rendes hitközségi iskolák voltak, elég ok akadt az aggodalmaskodásra. Számolnia kellett a lelkésznek itt is sok szülő hitközönnyével, akik alig várták meg gyermekük első áldozását, már sietve vitték az államiba. Sőt több helyen szembetalálta magát éppen a legvallásosabb szülők felfogásával is, akik makacsul ragaszkodtak a későbbi áldozáshoz, amikor az nagyobb ünnepélyességgel történhetik, s a gyermek életében ki-magaslóbb és maradandóbb esemény lesz.

Mindezekhez hozzá kell vennünk az akkor még elég nagy-kiterjedésű missziós területek érthetően még súlyosabb problémáit, hiszen ott oly kezdetleges minden a hitélet terén, amiért az Egyház is egész különlegesen szokta kezelni a missziós területeket. Mégis mindezen nehézségek ellenére is a legtöbb helyen az 1910-ben megjelent dekrétum után azonnal bevezették a hétéves gyermekek áldoztatását.

Érdekes, hogy azokon a helyeken sem találunk nyílt szembe-helyezkedést a törvénnyel, ahol egyelőre még nem tudták bevezetni, sem azt, hogy egy közömbös kézlegyintéssel napirendre tértek volna a dolog felett, hanem a különleges nehézségekre való tekintettel Rómához fordultak külön utasításért. A Szentszék azonban nem látta olyan nagyoknak a nehézségeket, hogy az általános törvény alól fölmentést adott volna Amerikának. Így hát a «Roma locuta, causa finita» elve alapján nem maradt más hátra, mint az aggodalma-

kat félretéve, engedelmeskedni. Jóakarattal hozzá is láttak a dekrétum végrehajtásához, úgyhogy az új kódex életbeléptetése után egyetlen helyet sem lehetett találni, ahol a régi gyakorlat mellett maradtak volna, és ne vittek volna minden hétéves gyermeket a szentáldozáshoz. Idézhetném itt sorra az egyes egyházmegyék jelentéseit, de talán elég lesz ideiktatnom a pittsburgi jelentés sokatmondó szavait: «Száz pap, száz szülő közül egy sem akarja az első szentáldozás idejét kitolni». Még Grand-Island egyik elhagyatott missziós állomásáról is azt jelentik, hogy néha mindjárt a hetedik életév után megvan az első szentáldozás, de sohasem a nyolcadik után. Természetesen kisebb dolgokban vannak eltérések, de nem a lényegben. Így pl. egyes egyházmegyékben époly ünnepélyességgel tartják ezt a korai első áldozást, mint eddig a későit (Cleveland, Pittsburg stb.), máshol az egész egyszerű első áldozást követi pár évvel később a lehető legünnepélyesebb áldozás (Alexandria, Belleville), s van, ahol teljesen mellőznek minden ünnepélyességet (Hawenwort).

Ezek után magától vetődik fel a kérdés, ugyan bevált-e az új rendszer, nem igazolódtak-e az aggodalmak? *A legjobb felelet erre az amerikai katolicizmusnak az a hihetetlen nagyarányú föllendülése, amely a huszas évekkel kezdődik, s amelyet a komoly figyelők éppen ezen a téren tanúsított gyermeki engedelmesség gyümölcének tartanak.* Évről-évre százával épülnek az új templomok, hitközségi iskolák; a konvertiták száma évenként közel egy millió. Valósággal az egész keresztény világ bámulatát érdemelte ki az amerikai katolicizmus. A korai áldozással megszorodott feltűnően a gyermekek közt a gyakori áldozás, de megszorodott ezzel karöltve a papi hivatások és azon ifjak és leányok száma is, akik lilomosan közlekednek az oltárhoz a szent frigyre. Mindenki tudja, mily szertelen nagy szabadságot élveznek az amerikai gyermekek az állami törvények szerint, szinte nyolcadik szentség ott a gyermek; azonkívül az iskolák osztatlanok, és az amerikai élet levegőjében ott izzik az üzlet

és a kék (business and pleasure), és mégis velem együtt a fiatal amerikai magyar papok nem győzték csodálni az ottani magyar gyermekek érintetlenségét.

Akik maradiságukban annyira féltik az Úr Jézust «az ilyen éretlen tacsókóttól», akik — szerintük — mintegy profanizálják a legméltóságosabb Oltáriszentséget, nagyon megszívelhetnek a külföldi szemtanúk elragadtatásszerű beszámolóit az amerikai gyermekáldozásokról. Lássuk mindjárt dr. Schreiber berlini püspök sorait: «Sohasem felejttem el, milyen hatással volt reám, amikor a pap áldozása után majdnem minden gyermek megáldozott. 6—7—8 éves gyermekeket láttam az áldoztatórácsnál. Az áhítat, amellyel a kicsikék az Úr testét magukhoz vették, elragadó volt. A papok egyhangúlag állították, hogy nagyszerű tapasztalataik vannak e kis áldozók körül. Szinte kézzelfogható, mily szívesen tér be az Üdvözítő ezekbe az ártatlan gyermekszívekbe, s mily eredményesen működik bennük». Hasonlóképpen beszél dr. Krebs, freiburgi egyetemi tanár a látottakról: «Saját szememmel láthattam, mily buzgón és gyermekded áhítattal vették magukhoz Üdvözítőjüket a hétévesek. Mint meggyőződéses rajongója a korai áldozásnak térek vissza Amerikából. Aki látta a kis áldozók arcán az áhítatot és ragyogó ártatlanságot, az többé nem mondhatja, hogy az északi zónák gyermeke még nem képes hétéves korában a szentáldozáshoz járulni.» Az ausztriai Gurk püspöke, Lefter, így ír: «Amerikának sok katolikus iskolájában a gyermekek minden vasárnap, sőt sokan többször hétköznap is járulnak az Úr asztalához. Egész különös élményem volt, ha ilyen gyermekszemekbe nézhettem . . . úgy éreztem, hogy e gyermekszemekből felém ragyog a megőrzött ártatlanság».

Magamnak is jól esik visszaemlékezni, hogy Amerikában töltött lelkipásztori éveim alatt mennyi öntudatot találtam ezekben a kis ártatlanságokban. Egyenesen azért, hogy magamat is jobban meggyőzzem felfogásom helyességéről, nem egyszer keresztkér-

déseket adtam nekik a gyóntatásnál, vajjon lelkiismeretükből beszélnek-e vagy csupán gépies betanulásból, — és meglepődve láttam, mennyire érzik kicsi lelkük terhét, és mily nagyon kívánnak megtisztultan, hófehéren menni az Úr asztalához.

De legfeledhetlenebb élményeim a kis betegek körül voltak, kiket a kánonjog parancsa szerint (Canon 854. § 2.) még korábban, vagyis 4—5—6 éves korukban részesítettem az első szentáldozásban. Kézzelfoghatóan tapasztaltam, mily szívesen tér be az Úr Jézus e csöppségeknek mennyországos lelkébe. Olykor a legsúlyosabb megbetegedésből is fölépültek, amit több esetben nyilvánvaló csodának kell minősítenem. Az egyiket pl. elütötte az autó, és húsz méteren magával vonszolta. Oly nagy seb tátongett a térdén, hogy lehetetlen volt a teljes megtisztítása; félni kellett a fertőzéstől még napok múlva is. A szentáldozás után pár napra teljesen begyógyult a seb. Egy másik gyermek, aki a halál torkából tért vissza, az áldoztatás után ezzel a kérdéssel fordult anyjához: «Azok a többiek áldoztak-e?» Az anya meglepődve kérdezte tőle: «Kik?», mert rajtam kívül senki sem volt a szobában. A beteg így felelt: «Azok, akik fehér ruhában a pap mellett voltak». Volt köztük egy, aki szintén meggyógyult, és szalonnát kért áldozás után, holott már jóideje semmi sem maradt meg a gyomrában. Ez a gyermek jóval később ismét visszaesett betegségébe, talán szülei bűne miatt (egyke). Képeiben gyönyörködve, boldogan várta a halált, s kevéssel halála előtt így sóhajtott föl: «Anyukám, milyen jó, hogy meggyóntam, és megáldoztam!»

Az a tapasztalatom, hogy mind Amerikában, mind itthon nagyobb örömet sohasem okozhatunk gyermekeinknek, mintha korán (6—7 éves korukban) részesítjük őket a szentáldozás boldogságában.

III. GYAKORLATI RÉSZ.

„QUAMPRIMUM, MIELŐBB.”¹

Dr. Révay Tibor S. J.

a Manréza igazgatója (Budapest).

Domenico Jorio bíbornoknak, a Szentségek szt. Kongregációja prefektusának az első áldozók koráról írt művében alapgondolatként vonul végig az a megállapítás, hogy a nevelést az Úr Jézussal kell kezdeni. Az Úr Jézust a földi életben az Oltáriszentségben kapjuk, tehát a gyermek nevelését az Oltáriszentséggel kezdjük. Magyarázzuk meg és adjuk neki! Ne csak elméletben tárjuk elé, hanem a gyakorlatban, valósággal nyujtsuk is neki, hogy készüljön a vételére hittel, szeretettel, bűnbánattal; élvezze is vételét a gyermek élénk képzelőtehetségével; lássa a kis Jézust az ostyában és egész életében; Hozzá igazodjék fejlődő értelmével; Érte lángoljon tiszta szívének ellenállhatatlan szeretetével! Ez legyen az őrangyalán kívül az ő láthatatlan barátja, az ő külön Jézuskája, aki korán foglalta le maga számára a gyermek lelkét; benne megfogamzott; ki is fejlődött a gyermeki erényeknek és önmegtagadásoknak Krisztus titokzatos testét növelő táplálékával; onnét ki is száll, és erényes tettekben éli Krisztus második titokzatos életét a gyermekben és a gyermekkel, mint ahogy a házból ki-bejárunk, amely lakásunkul

¹ Az egyh. törvénykönyv 854. szakaszának 5. §-a szerint «Pueri . . . quamprimum hoc cibo reficiantur». «A gyermekek minél előbb részesüljenek ebben az eledelben».

szolgál. Így lesz a gyermek második Krisztussá, mert oly bensőleg egyesült vele, hogy minden cselekedete istenivé, tökéletes jellegűvé válik. Tökéletes lesz, miként az evangéliumi program elénk állítja: Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei atyátok is tökéletes. Ez aztán tökéletes nevelés. Szébbet, jobbat senki sem gondolhat ki, senki sem valósíthat meg.

Minden nevelés korán kezdődik. Mikor még tudatlan a gyermek, akkor csöpgögteti, önti belé a tudást; a romlatlant óvja a rossztól, erősíti a jóra, a jóban; a még hajlékonyat, gyengét idomítja; vallásra, hazafiságra, társadalmi kötelességekre, a szegények szeretetére oktatja. Minél előbb, annál jobb! Biztosabb és maradandóbb az első hatás. Nehezebb a munka, gyengébb az eredmény is, ha ronszokat kell összeforrasztani, rontottat kell javítani; beteget kell előbb gyógyítani. A szűz talaj termékenyebb a kihasználatnál. Nyelveket is korán tanítanak. Isten nyelvére is akkor tanítunk, mikor gagyogni kezd a gyermek. Ez a nagyon korán megkezdett nevelés annyira kiütközik az embereken, hogy hiánya meglátszik a felnőtt viselkedésén. Mondják is róla: hiányzik nála a gyermekszobai nevelés.

A katolikus férfiak lelkülete nálunk általában véve hasonlít a gyermekszobai nevelést nélkülöző úri osztály viselkedéséhez. Önfegyelmezése későbbi keletű; kellemetlen szokások jelentkeznek nála.

Későn áldozó férfaink lelkéből hiányzik a kis Jézussal összeolvadt lélek isteni vonása, az Istenben való hit gyermekdedsége, a remény feltétlen bizakodása, a szeretet keresztségi ereje, az ártatlanság hímpora, a papságban Isten szolgáinak tisztelete, az egyháznak Jézus alkotásaként való megbecsülése. Lelkében rég birokra kelt a földi törtétes lendülete az idő folytán elhalványult menny felé való törekvéssel; s az ideigvalók legyőzték az örök értékeket. Bizalmatlan, gyenge hitű, szeretetlen lelkek; hajladozó a jellemük, könnyen megvesztegethető, megbízhatatlan. Az élet bajai közt elnyűtt, ráncos képű, sovány, kedélytelen, sanyarú Vendelek.

Aki kiskorában megízlelte a kis Jézus édes lelkét, nem tud róla megfeledkezni. Vagy tiszta, gyermekded kedély, Istenben feltétlen bizakodó, isteni és felebaráti szeretettől állandóan égő fegyelmezett, önmegtagadásban megerősödött, szerencsés, boldog egyéniség marad; vagy ha elbukik, hamar fölkel; nem bírja ki soká ezt a rá nézve természetellenes, szinte lehetetlen állapotot, amire nincs berendezkedve, s ezért még buzgóbb, lángolóbb katolikussá válik.

Utóbbiakban nem nagyon bővelkedünk. Előbbiekben annál gazdagabbak vagyunk. Ez az Ugron Gábor megállapításában «romlott»-nak bélyegzett «intelligencia» hazánk legnagyobb szégyene és átká.

Ezzel szemben a katolikus Egyház rámutat dicső szentjeinek Krisztus nyomában haladó fényes sorozatára. Világtörténelmi alakok ezek. Isten szolgálói, az emberiség legnagyobb jótevői. Vannak ezek közt is az utolsó órában meghívottak, kik pirulva tekintenek megtérésük előtt lefolyt életükre. A többség zsenge korában ébredt isteni hivatásának tudatára, melyben mindvégig kitartott. Ilyen sikerült nevelés az Egyház törekvése.

Huszonhat éves ifjú jelentkezett a Manrézában lelkigyakorlatra. Egy hét múlva akart esküdni. Az egészséges, pompás megjelenésű vőlegény hatéves korától végzett napi áldozásainak mirtuszcsokrát ajándékozta menyasszonyának. Boldog leány, ki ily tiszta testű-lelkű férjet kap!

Kivételes jelenség ez. Megcsodáljuk. Pedig közönségesnek kellene lennie a katolikus Egyház végtelen erejű nevelési eszközei, kegyelmei miatt. Ezt az eredménytelenséget fájalta a szentéletű X. Pius pápa.

Még jobban elszomorította az a világjelenség, hogy legnagyobb ellenségeink a mi neveltjeink, véreink, híveink. Et tu, mi fili? Még ti is örültök, fiaim, ha a farkasokkal együtt üvölthettek, Krisztusével szemben nem keresztény érdekeket visztok előbbre,

tiltott társulatokban és a közéletben gonosz terveket forraltok Ellenem, és nyilvánosan, hivatalos működésekben ellenségeimet támogatjátok; Engem, mint időszerűtlent és időtlent megvettek! Szent Jeromos szörnyűködött a Krisztus istenségét tagadó arianizmus világhódításán. Mi keresztény szellemű iskoláink, nevelőintézeink, katolikus ifjúsági irodalmunk és egyesületeink erőlködése ellenére a szellemi és erkölcsi elfajulás ijesztő térhódításán bánkódunk.

X. Pius állapította meg a baj okát, gyökerét. Hibás a nevelési rendszerünk. Igyekeztünk ugyan Krisztust megismertetni, de nem törekedtünk Őt megszerettetni. Nem is Krisztussal kezdtük a nevelést, hanem minden mással, amit a gyermekek fejébe gyömoszölünk. Építettünk szilárd alap nélkül. Pedig Krisztus a szegletkő; Őreá kell építenünk, csak őreá támaszkodva emelhetünk viharálló, össze nem dülő házakat.

E könyvben közölt tapasztalatok fényesen igazolják a nagy pápa irányításának helyességét. Hogyne volna helyes ez az irányítás, mikor a boldogult pápa nyilatkozata szerint maga az Úr Jézus ösztönözte őt e rendelkezés kiadására! Az Isten lehellete, az ember lelke csak érzékeny az Isten iránt! Nem idegen lény ez rá nézve. Teremtője. Ösztönszerűen vonzódik Hozzá. Jobban, mint anyjához. Többet kapott Tőle. Énjének legértékesebb részét: a lelkét. Kicsi eszével is felfogja, hogy ez a halhatatlan alkotó része értékeesebb a halandó testnél. Korához mért hősi tettekre is képes szent meggyőződésének kifejezésére.

Ahol csak megkísérelték a korai szentáldozást, mindenütt bevált. Megszentelte, megörvendeztette a kisdedeket, a családokat is!

A pápa és az egyházi törvénykönyv 860. szakasza elsősorban a szülők kötelességévé teszi kisdedeiknek az első, korai szentáldozásra való előkészítését. Hogy megszentelné a családokat, ha apjuk, anyjuk, a nagyobb testvérek ölen tanulnák a kicsinyek a biblia és a

katekizmus egyes részeit: hogy Isten, lélek, pokol, mennyország, Isten Fia, ősszülők, bűnbeesés, Jézus születése, halála, a fehér ostya, melyben Jézuska lakik, igazi valóságok, léteznek; nekünk pedig nagyon jóknak, istenszeretőknak kell lennünk, hogy a Jézuska vételére méltók legyünk. Elég sok bajtól nyögnek a családok. Pedig kis mennyországgá válhatnának, ha angyalokat nevelnének gyermekeikből. Igazi mennyország azonban az Úr Jézus nélkül nem lehetséges. Vigyük be tehát kisdedeink lelkébe az Urat!

A GYERMEKEK GYAKORI SZENTÁLDOZÁSA.

Dr. Magyarász Ferenc

ciszt. r. plébános. (Bakonykoppány.)

Prohászka idézi Zichy Nándor fölött mondott emlékbeszédében a nagy hitvallónak az Oltáriszentséggel való kapcsolatáról mondott szavait: «Igazán szeretem az Úr Jézust, s nem szeretném őt megbántani, s megyek hozzá naponként, hogy közvetlenül tőle nyerhessem a kellő világosságot». (Ö. M. XIII. 364.) E szavak nemcsak a boldogultnak és nemcsak fölنótteknek, hanem a kisdedeknek, nevezetesen az iskolásgyermekeknek is szólnak, hiszen ők még közelebb állnak az Úr Jézushoz, mert bennük a hitnek, reménynek és szeretetnek belénk öntött erényeit még nem győngítette, még ki nem ölte a bűn.

Mivel az én föladatom az *iskolásgyermekék gyakori szentáldozásának tárgyalása*, természetesen nem beszélek a gyakori szentáldozásról általában; sőt arról sem, hogy lehet-e, kell-e a gyermekeket gyakrabban a szentáldozáshoz bocsátanunk. Ezen, hogy úgy mondjam, már túl vagyunk, hála Istennek. Sőt még azt sem fejtegetem, hogy a gyakori szentáldozás gyakoribb-e a hetenkéntinél. (Mihályfi, Az emberek megszentelése. 116. l.) Az én föladatom megmutatni azt, hogy a *gyakori*, tehát legalább is vasárnapi és ünnepnap *szentáldozásra hogyan neveljük gyermekeinket az iskolában és miképen adjunk nekik módot red a templomban.*

I.

Az első és főkérdés, hogy *mikortól meddig* tartson az iskolás gyermekek eucharisztikus nevelése? S van-e különbség az osztott, osztatlan és részben osztott iskolák eucharisztikus nevelési módja között?

Az első kérdésre a felelet: *Már az I. osztálytól kezdve.* Az ezidei eucharisztikus szentév legyen próbája annak, hogy be tudjuk-e vezetni egyszersmindenkorra ezt a bizonyára legtöbb helyütt új «terminus a quo»-t.

A «terminus ad quem» az eucharisztikus nevelésre marad ezentúl is minden rendű és rangú iskola. Az I. osztályúak szentáldozására nézve csak azt jegyezzük meg, hogy azt a püspöki kar által kiadott Tanterv és Utasítás sem tiltja (l. 26—27. l., ahol az adott útmutatás teljesen a «modern» eucharisztikus módszert ajánlja) — s hogy az Elemi Katekizmusban előírt anyaghoz is csak nagyon keveset kell hozzátennünk.

Ez az eucharisztikus előkészítés az osztott és részben osztott iskolában csaknem teljesen egyöntetű. Az osztatlan iskolában ügyeljünk arra, hogy a kicsinyek és legkisebbek figyelmét is állandóan ébren tartsuk és ellenőrizzük a szokásos módon, folytonos odavetett kérdezgetéssel akkor is, ha érdemlegesen nem foglalkozunk is velük.

A gyakori szentáldozásról szóljunk a gyermekekhez:

1. Valahányszor — akár a katekizmusban, akár a bibliában eucharisztikus vonatkozású részek szinte megkövetelik. Itt megjegyzem azt, hogy ilyen téma nemcsak kettő-három van, hanem akad elegendő, csak meg kell találni. (Maga a Tanterv is közöl egész sort i. h.)

2. Valahányszor előkészítjük gyermekeinket az *előírt* szentgyónásra és szentáldozásra. Ilyenkor könnyen rá lehet szoktatni

őket arra, hogy másnap, harmadnap, sőt azután is áldozzanak.

3. Vannak szinte különleges *eucharisztikus időszakok és napok*: Nagycsütörtök, Úrnap, Jézus Szent Szíve, első péntek, szentségimádás stb. Távolabbiak és rendkívüliek: Újmise, misszió, családi alkalmak, pl. a saját vagy a szülők nevenapja, születésnapja, rekviem stb. Egészen különleges alkalmak: betegség, operáció (vakbélgyulladásos műtét előtt az összes osztálytársak stb.), nehéz vizsga, kivált a felnőtt testvéreké; novénák, kivált valami nagy munkának sikeréért, nagy óhajtnak teljesüléseért stb.

Előadásunkat élénkítjük az egyháztörténelemből és a szentek életéből vett példákkal, különösen a szentéletű gyermekek példájával, rámutatva arra, hogy a gyermekek gyakori szentáldozásának apostola, X. Pius pápa, egyenesen összefüggésbe hozta e kettőt, a gyakori szentáldozást meg a gyermekszenteket. (De Guigné Anna. Előszó, XI. l.)

Nagyritkán hivatkozhatunk olyan példákra és személyekre is, kiket a gyermekek ismernek. Igaza van P. Banghának: «Az eucharisztikus hitvédelemnek leghatásosabb módja kínálkozik az Eucharisziával élő lelkek ragyogó, vonzó és lelkesítő példájában». (Életünk élete, 42. l.)

Az eucharisztikus neveléshez tartozik természetesen a *szentmise* is, mire elég itt csak céloznom. «Igen komoly oknak kell annak lennie, ami minket a szentmiseáldozatnak akár mindennapi meghallgatásától is, vagy akár a szentáldozásnak gyakori vételétől visszatart» — mondja Bangha (u. o. 45. l.). Az okokról és azok cáfolatáról, a nehézségekről, melyek a szülők, tanítók és tanulótlársak részéről támadnak, és azoknak nevelői kezeléséről e könyv más fejezetében esik szó.

De minden előkészítő munkákon uralkodjék a három vezéreszme: *a lelkiismeret, a kegyelem állapota meg a tökéletes bánat*. Ennek *gyakorlati és a gyermekek fölfogásához mért megismertetése* minden eucharisztikus nevelésnek alapja, tengelye, de koronája is.

Éppen azért nagyon, de nagyon szükséges, hogy kivált a kezdő hitoktató ezeket a tanításait *írásban dolgozza ki*. Különösen a legutóbbira, a gyermekded előadásra áll Jocham mondása, melyet Prohászka idéz: «Aki a magas iskolából kikerül, annak megint meg kell tanulnia azt, amit ott elfelejtett: ... a gyermekeknek nyelvét». És magának Prohászkanak megjegyzése is nagyon megszívlelendő: «A katechétának is itt (az iskolában és a gyakorlatban) kell tanulnia, még akkor is, ha bejárta Rómát, Tübingent és Oxfordot; igazi pedagógiát csak a gyerekek közt, nem tőlük, de rajtuk tanul meg». (Hitoktatóink apostolkodása. Ö. M. XX. 282—83. l.)

Ami már most a továbbképző- (ismétlő) iskolát illeti, a gyakori szentáldozást egészen könnyen bele tudjuk illeszteni az idézett hivatalos Tantervbe (503—506. l.), akár három külön évfolyamot tanítunk, akár, mint kisebb helyeken, az előírt anyagot a három egymásra következő esztendőben végezzük el. Nyomatékosan kell hangsúlyoznunk az Eucharisztiaának fontos szerepét a serdülés éveiben, kivált a leányoknál, hol ez az ébredés korábbi, mint a fiúknál. (L. Tóth Tihamér, Tiszta férfiúság, 219—226. l.)

Mihályfi Ákos mindkét «standard-work»-jában, az Igé-hirdetésben is (312. l.), Az emberek megszentelésében is (119. l.) nagyon lelkére köti a hitoktatónak, hogy se ügyetlenül ne kényszerítse tanítványait a gyakori szentáldozásra, se feltűnően ne tüntesse ki azokat, kik gyakran áldoznak, mert az a veszedelem fenyegeti, hogy képmutatókat nevel. Ez így nagyon igaz, — de meg nem fordítanám a tételt. Vagyis ha egy gyakori áldozó akár a tanulás, akár a magaviselet dolgában hibába esik, igenis rá lehet tapintanunk, persze csakugyan tapintatosan, gyakori áldozó mi-voltára csak úgy, ahogy azt meg szoktuk tenni a szívgyárdistáknál, a kongreganistáknál meg a cserkészeknél is.

II.

Magáról a gyakori szentáldozás tényéről és gyakorlatáról ezek után már nem sok a mondanivalóm.

A fődolog: Módot adni a gyermekeknek, hogy *alkalmas időben* gyónhassanak is, áldozhassanak is. Ez a mód és alkalom faluhelyen könnyebb, mint városban, hol egy hitoktatónak sokszor rengeteg az órája is, a tanítványa is. A fővárosban a hitoktatónők tanítványai is «emelik a létszámot». Hogy munkánk «nagyüzem»-mé ne váljék, ügyeljünk a következőkre:

1. *Semmi akadály a sincs annak, hogy egész héten mindennap gyóntassunk gyermekeket*, akik azután ezzel a gyónással a mi belátásunk szerint áldozhatnak gyakrabban.

2. Óvakodjunk a sablontól! Valahogyan specializáljuk a gyónást, ne adjunk örökké egyforma penitenciát és intelmet. S ha a gyónás nem sablonos, a szentáldozás sem lesz azzá.

3. *Ne legyünk türelmetlenek*, ne riasszuk el a gyóntatószéktől és az oltártól azokat, kiket az iskolában oda hivogattunk.

A szentáldozásra való *előkészületet és hálaadást* nem tudjuk mindig közösen végezni tanítványainkkal. Nem is szükséges, kivált ha úgysem járulnak egyszerre tömegesen a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz. De ha együtt imádkozunk velük, legyen az ima szövege gyermekded. (A Willam—Reviczky-féle Áldozási Közös Imádság stílusa egy kissé magas az apróságoknak.)

Szoktassuk rá a gyermekeket arra, hogy már előző este, ha lefeksznek, azután ha éjjel fölébrednek és reggel, ha fölkelnek, az Oltáriszentségben velünk levő Úr Jézusra gondoljanak.

A nagyobb gyermekeket ránevelhetjük a szentáldozással kapcsolatos misehallgatásra: úrfölmutatásig gondoljanak az Eucharisztia imádó, kérő, hálaadó és engesztelő voltára, úrfölmutatástól áldozásig keltsék föl a hitet, reményt és szeretetet, áldozás után

adjanak hálát a vett kegyelmekért és kérjenek újakat, testüknek-lelküknek, maguknak és másoknak.

* * *

Befejezésül csak ennyit: *Legyen minden szavunknak, intézkedésünknek természetfölötti kenete!* Az élet kenyere föltételezi a kegyelmi életet, de növeli is együttal.

Ha valamikor, úgy most az eucharisztikus előkészületi szent-évben, fontoljuk meg, s hirdessük mindenfelé az Úr komoly szavát: *«Ha nem eszitek az Emberfia testét, nem lesz élet tibennetek»* (Jn. 6. 54.). A legfontosabb programmpont tehát a kongresszusra való előkészület lázas munkájában — a szentáldozás. A gyakori szentáldozás! Krisztus Urunk nemcsak azért adta magát a kenyér színe alatt, hogy imádjuk, körmenetben körülhordozzuk, hanem azért is, sőt elsősorban azért, hogy tiszta szívvel a szentáldozásban magunkhoz vegyük. Ez az Úr Jézus legfőbb vágya, ez legyen — különösen ebben a kegyelmi esztendőben — mindnyájunknak legsürgősebb teendője!

A GYERMEKEK EUCHARISZTIKUS NEVELÉSE KIRÁNDULÁSOKON.

Barkóczy Sándor
plébános (Budapest).

Közeledik a vakáció. Minden hitoktató az Úr Jézus és a lelkek rajongó szeretetével törekszik a zsenge gyermeki lelkekbe belevésni, hogy a lelkiéletben nincsen vakáció. Fogadkoznak is az apró emberek, hogy ők igazán jók lesznek, vasárnapokon és ünnepeken hallgatnak szentmisét a szünidőben is, nem feledkeznek meg az Úr Jézusról, és felkeresik, és meglátogatják Őt a templomok és szentségházak magányában. Megígérik azt is, hogy a szentségekhez gyakran járulnak. Dehát ezek a jó feltételek annyi nehézségbe ütköznek! Ilyenek: az otthon, a környezet, az utca és nem utolsó helyen a szociáldemokrata Gyermekbarátok.

Az egyházközségek életrehívásával a lelkipásztorkodás is öntudatosabb, szervezettebb és célirányosabb lett. Amikor az iskola bezárja kapuit, az egyházközségek kitarják karjaikat, hogy szeretetükbe fogadják, vezessék és irányítsák az Úr Jézus kis barátait a vakációban is. A jól megszervezett gárda nyaraltatásról gondoskodik, az itthon maradt tömegek részére pedig kirándulásokat rendez.

1. Nyaraltatás.

Célja a gyermeket megszokott környezetéből kiemelni és egy szebb, tisztább, nemesebb légkörbe vinni, ahol szívét és lelkét az istenközelség járja át. A nagyvárosi köd és a füs-

tős levegő eltakarják az eget szeme elől. A nyaralásban tisztán és fényesen ragyognak fölötte a csillagok. Fű, fa, virág, erdő, mező, hegy és völgy, sugárzó kék ég, sötét felhőktől borított félelmetes és viharos mennybolt, a magyar tenger sokszínű vize, csendes nyugalma, ezüstös habjai és fonséges háborgása, madárdal és tücsök-cirpelés, étel, ital, dal, játék, mosoly és kacagás, jó emberek, akik körülveszik, minden-minden a teremtető Isten hatalmát és jóságát juttatja a kis nyaraló gyermek eszébe. Ezekről dalol, és ezekről hall szép meséket. Lelkét boldog és tiszta élet szent nyugalma tölti be, kis szíve állandó háladalt zeng. Nem vágyakozik haza, nyaralása olyan, mint egy szép álm, amelyből nem szívesen ébred fel. Mindene bőségesen megvan. A plébánosa, az egyházközség, a szülők és a jötevő lelkek gondoskodnak mindenről.

A nyaralás testi és lelki felüdülése. A kicsinyek tüdeje kitágul, étvágyuk megnövekszik, a rendszeres étkezést, a tápláló ételeket, az önálló mosakodást, apró holmijuk rendbentartását és megbecsülését megszokják. Mindezt a felügyelő anyai, türelmes, szerető, segítő és önfeláldozó közreműködésével. A nyaraló csoport egy kis család, vidám kis közösség. A felügyelő természetesen mindent lát, mindent hall, mindenütt ott van, és segít, az ételt is ő osztja ki, játszik, dalol és mesél. A kicsinyek testi és lelki élete, egészsége és álmai felett örökdi. A sok ébren töltött éjtszaka nem fárasztja ki, mindenkinek egész szívét adja. Az Úr Jézustól tanulta. Jutalma az Ő kegyelme és cserébe a sok hálás, kicsi szív.

A testről való gondoskodás a lélekért van. Ez csak eszköz, hogy a lélek alkalmasabb legyen a kegyelem befogadására. Évenként körülbelül 200 gyermeket nyaraltatunk csonka hazánk különböző tájain, 20—25-ös csoportokban, 3—4 héten át. Szállásul az iskolát kérjük. Nem vagyunk sem a hívek, sem a plébánia terhére. Saját háztartást vezetünk. Természetesen a szeretet legkisebb megnyilvánulását is a leghálásabban megköszönjük. Csak orvosilag megvizsgált, 6—12 éves, egészséges, de arra rászoruló, jó gyermekeket,

szívgárdistákat viszünk nyaralni. Felügyelőink régi kipróbált munkaezők, hitoktatónók és tanítónók.

Elindulás előtt *Veni sancte*, szentmise és közös szentáldozás, amelyre a szülőket is buzdítjuk. «Ó, áldott Szűzanya . . . vigyázz reánk, édes Anyánk!» hangjai mellett indulnak útra. A nyaralóhelyre érve, gyakori, hogy a helybeli szívgárdisták fogadnak bennünket; olykor kölcsönös köszöntés után rövid ünnepség alakul ki. Ezután új otthonukban elhelyezkednek. A ház urának az Úr Jézust választják. Kifüggesztik a Szent Szív képét, kis oltárt állítanak fel, ahol esténként mécsest gyújtanak. Azután, hacsak az érkezéskor nem köszöntötték már, tisztelgő látogatást tesznek a plébánián a plébános úrnál (káplán uraknál), és engedélyt kérnek, hogy a templomba vonulhassanak, és az Úr Jézust felkeressék. Megható látvány, amint az oltár köré térdelnek. Kis szívük megérzi, hogy a szentély magányában, az örökmécs halvány fénye mellett megtalálják ugyanazt a jó Jézust, akit otthon, kedves templomukban úgy szerettek. Ezért *a nyaralásban életük középpontja az Eucharisztia lesz*. Üdvözlégy, Oltáriszentség! — éneklük és imádkozzák épúgy, mint otthon, de itt mintha többet jelentene számukra. Útjukon természetesen egész sereg gyermek kíséri szívgárdistáinkat, sőt felnőtteket is vonz a kíváncsiság, úgyszólván már az első megjelenésük prédikáció.

Napirend. Felkelés. A felügyelő tapsol. A kis család ébredszik. Éljen Jézus! — szól a köszöntés. Mindörökké a mi szívünkben! — hangzik rá a szép válasz. Reggeli ima a házioltár előtt. Majd el-éneklük: Jöjj el, ó Uram Jézus, ó jöjj, ó jöjj el már, szívem csak Téged vár! — és indulnak a szentmisére. Mindennap áhítatos, buzgó lélekkel veszik magukhoz felügyelőjükkel együtt a Legszen-tebbet. Valóban felemelő látvány, mikor a templomba megy, és onnan visszatér a lehajtottfejű angyali gyermekcsoport. Az egész napi viselkedésükön is meglátszik, hogy a szentáldozásban az Úr Jézus töltötte be lelküket. Játékaik, beszédjük és énekeik, egész

napi magaviseletük finom, szinte hálaadás és egyben készülődés a másnapi boldog egyesülésre. Ha mégis valami hiba történik, elég ennyi: Mit szól ehhez az Úr Jézus, miért bántod az Úr Jézust, ez fáj az Úr Jézusnak — s megcsillámlik a kis szemekben a bánat könnye. Ha kirándulásaikkor útjuk a templom mellett vezet el, pár perces szentségimádásra mindig betérnek. Kis szívük szép ének szárnyain az eucharisztikus Jézushoz emelkedik.

Feledhetetlen élmény az esti imájuk. Hacsak a helyi körülmények megengedik, esti imájukat a templomban mondják el. Az örökmécs és az oltáron meggyújtott két gyertya fénye vet halvány világosságot a tabernákulumra. Az Úr Jézus bizonyára nagy szeretettel néz le kis barátaira, amikor a fejcskék bűnbánólag hajolnak meg a lelkiismeretvizsgálás alatt. Utána ragyogó szemekkel néznek az oltárszekrényre, ahol Jézuska hallgatta és látta bánatukat és komoly ígéretüket.

Búcsúzásul pedig szívüket hagyják a kis Jézusnál:

Jézuska, Jézuska figyelj most reám,
Kis szívem, kis szívem szeret igazán,
Szívemet egészen Neked adom,
Szeress Te is engem nagyon, nagyon.

Jézuska, köszönök, és haza megyek,
Áldj meg, segíts, hogy otthon jó legyek,
S hogy ne légy egyedül oltárodon,
Azért kis szívemet Nálad hagyom.

A falu apraja-nagyja kíséri el őket a templomba, és végzi velük az esti imát. Lefekvéskor a felügyelőtől homlokukra keresztet, a kis szájukba pedig cukrot kapnak. Külön megtiszteltetés, ha a plébános vagy a káplán adja a keresztet. Amíg el nem alszanak, a felügyelő mesét mond.

A napi szentáldozás, a szép történetek, az Úr Jézus iránti fokozottabb szeretet megszépítik a gyermekeket, megszelidítik őket, szemükből valóban az Úr Jézus mosolyog. Testben és lélekben egyaránt gyarapodva és gazdagodva térnek vissza a szülői

házba. A szülők maguk mondják és bizonyítják, hogy szinte nem ismernek rá gyermekeikre, olyan jótékony változáson mentek keresztül az egyházközség nyaraltatása alatt. Szelídek, engedelmesek, kedvesek, mosolygósak és imádságosak. Számtalan plébános is vallja, hogy nyaraló gyermekeink a gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt követendő például szolgálnak, a hitéletet emelik.

Vagy 15 évvel ezelőtt az egyik jólelkű plébános vasárnap kihirdette, hogy jönnek a pesti kis prolik (*így!*), fogadják őket a hívek szeretettel. Főúr, nekünk elég volt a prolikból, volt a válasz. Amikor gyermekeink részére tojást, tejet akartunk vásárolni, nem kaptunk, pénzért sem kaptunk. Zavarunkból a plébánia segített ki bennünket. Multak a napok. A hívek hallották a gyermekek énekét. Látták, hogy naponként szentmisére mentek, szentáldozáshoz járultak. Meglágyultak a kemény szívek. Hiszen ezek földreszállt angyalok! — mondták. Vetélkedtek a szeretet gyakorlásában, s amikor a nyaralási idő letelt, könnyezve vettek búcsút kis csapatunktól. Gyermekeink nyaralása állandó prédikáció, az Eucharisztia szolgálata.

Ez a munka széles keretek között folyik. 1937 nyarán 28 budapesti egyházközség 2335 gyermeket nyaraltatott 44.124.92 P költséggel.

Több fővárosi egyházközségnek már saját nyaralótelepe van. A budapesti egyházközségek Központi Tanácsának balatonzamárdi üdülőtelepe a legmodernebb felszereléssel rendelkezik. Itt természetesen még tervszerűbben folyik a gyermekek felüdítő nyaraltatása és eucharisztikus nevelése.

2. Gyermekkirándulások.

A célirányos nyári gyermekvédelem másik ága a kirándulások rendezése. Nincs a nyárnak olyan napja, amikor egyházközségi kiránduló csoportok ne repülnének a szélrózsa minden irányában a szabadba. A hegyekben, erdőkben és folyók partján, a

közei falvakban és városokban már messziről hangzik víg daluk, bájos énekük és hangos kacagásuk.

Nem is egyszerű kirándulások ezek, hanem igazi üdültetés. Miként a nyaraltatásnál, itt is nemcsak a testről gondoskodunk, hanem *féltő gonddal őrködünk a lélek felett*. Sírt a lelkem, amikor láttam, hogy apró híveimet a szociáldemokrata Gyermekbarátok vitték külön villanyosokon kirándulni. Ennek most már vége.

A gyülekezés a templomtéren van, ahol 20—25 gyermekből álló csoportokat, úgynevezett családokat alkotnak, egy-egy felügyelő, úgynevezett családfő vezetése alatt. A felügyelők külön erre a célra rendezett tanfolyamon vettek részt. Indulás előtt be-mennek a templomba.

Mint a méhraj döngicsélünk minden induláskor,
Órangyalkát, Szűzanyánkat üdvözljük százszor, —

mondja a toborzójuk. Elmondják a szívgárdista napi felajánlást: «Úr Jézus, Szentséges Szívednek ajánlom fel Boldogasszonyunk Szívével egyesülve mai napom minden imádságát, munkáját, örö-mét, szenvedését . . .» stb. Énekszóval vonulnak el. Egymást vált-ják a nóták.

Fütyül már a vonatunk, hej de vígan utazunk, tyuhajja,
Erdő-mező minket vár, hangos lesz ott a határ, tyuhajja.

Elhallgat azonban a nóta és komoly, szent lesz a dal, ha temp-lom mellett visz el az út.

Templom előtt hallgasson el a sok tréfás ének,
Köszöntés jár az Úr Jézus szentséges Szívének,
Köszöntöm hát mindörökké, soh'sem leszek gyáva,
Hadd lehessen neki zengő, énekes madárka.

Keresztet vetnek magukra, és szentségi énekeket énekelnek. Ha történetesen gyalog mennek, és az ajtók nyitva vannak, rövid szentséglátogatásra betérnek.

A felügyelők röviden elmondják a templom történetét, és

ismertetik nevezetességeit. Kedves figyelem és bájos jelenet, amikor az erdőkben és utak mentén álló keresztek mezei virágokból készült koszorúkkal felékesítik. Kint a szabadban azután jön a játék. Talán felesleges megjegyezni, hogy már itthonról külön csoportokban mennek a leányok, külön a fiúk, és ez az elkülönítés kint még szigorúbban megmarad mindvégig. Ezt ők hangulatos és tréfás dalukban így fejezik ki:

Hogyha játszunk, fiúk félre, így mondják a lányok,
Koptassátok odébb inkább a poros nadrágot.
A fiúk meg nagyot néznek, s azt kiáltják sorba,
Pukkadjon meg az a sok copf és az a sok szoknya.

Az idő gyorsan múlik. A nap mind magasabbra emelkedik az égen. Megható látvány, ha felhangzik a közelben az Űrangyala hívó harangszó. Az egész gyermeksereg abbahagyja a játékot, a templom felé fordul, ahonnan a hang jön, vagy pl. hajón, menet-irányba, várja a jeladást, hogy közösen, hangosan elimádkozzák az Űrangyalát. Ima után jönnek a szebbnél-szebb irredenta dalok.

Isten, hazánkért térdelünk Elődbe,
Rút bűneinket jósággal főd be,
Szent magyaroknak tiszta lelkét nézzed,
Érdemét idézzed.

Ismételten megtörtént, hogy 300-as turnusokban hajókirándulásunk volt Esztergomba. A hajó közönsége az Űrangyala épületes elimádkozása után megtapsolta és megéljenezte gyermekeinket, és a szeretetnek különféle jeleivel halmozta el őket: cukrot vettek nekik, stb.

Végre elérkezik minden kirándulás egyik igen lényeges része, az ebéd. Az is szívgárdistákhoz illően és méltóan történhetik csak, amint a nóta is mondja:

Hogyha eljön az evésnek igen rég várt perce,
Ne légy olyan, mint erdőben a mormogó medve.
Vess keresztet, akárhol vagy, vacsorára, délre,
S tiszta szívvel nézz a tiszta, napsugaras égre.

Munka után édes a pihenés. Hát bizony a játékban és szórakozás közt is fáradtak lesznek a kis emberek. Ebéd után a csapatok külön-külön jó pihenőhelyet keresnek maguknak. Persze csak a gyermekek pihennek. A csapatvezetők az előre megállapított program szerint mesét mondanak. Minden csoportvezető ugyanazt a mesét mondja el. Így a gyermekek nem vágyakoznak más csapatba. Közös szellem vonul végig az egész napon. Első péntek előtt és minden szombaton nagy körültekintéssel és jó készüllettel a szentségekhez való járulással is kell foglalkozni. Természetesen leghathatósabb módszer ebben is a felügyelők jópéldája. Közösen megbeszéljük, melyik szentmisére mennek, mikor járulnak a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz.

Így szinte észrevétlenül nevelődnek rá a jóra, az eucharisztikus Jézus szeretetére. Ám az idő gyorsan múlik, különösen a kirándulásokon.

Vissza az út ugyanaz, fáradtabbak, de mosolygósabbak és vidámabbak az arcok. A templomba megyünk vissza, ahonnan elindultunk, hogy a napi kegyelmekért és jótéteményekért hálát adjunk.

Gyermekszívek hódolata zeng Jézus Szívének,
Édes Jézus, szent Szívedért, szívet adunk Néked.
Szívgyárdisták hő imája, hogy cseréljünk szívet,
Szeretetünk néked adjuk, Te is szeress minket.

Itt már a szülők is tömegesen várják gyermekeiket. Elvégzik együtt az esti imát, és felhangzik a gyermeki ajkak gyönyörű éneke:

Jézuska, Jézuska figyelj most reám . . .

Az úton és otthon megerednek a kis nyelvek, a nap eseményeit elmondják szüleiknek és testvéreiknek is újra meg újra.

Főlemelő látvány, amikor pl. este 10 órakor érkezik haza 300 gyermek hajókirándulásról, és több száz szülő, mert már az apák is ráérnek, várja a végállomásnál gyermekeit, akiket az egyházközség

vitt kirándulásra. Ilyenkor látszik igazán a kirándulások pasztorációs jelentősége.

Minden egyes kirándulásról a névsorral együtt jelentés készül. A családfők hetenként megbeszélést tartanak, tapasztalataikat előterjesztik, és az ügy érdekében hasznosítják.

Hogy nyaraltatásaink és kirándulásaink jelentőségét teljesen lássuk, rámutatok még arra, hogy voltak napok, amikor 690, 734, 940, sőt 1400 gyermek volt egyszerre a kezünkben, és szívta magába irányításunk mellett az Eucharisztia életet adó, tiszta szeretetét. Az idei nyár folyamán 78 kirándulást rendeztünk, 20-at a Budapesti Egyházközségek Központi Tanácsának támogatásával, 58-at saját hatáskörünkben és 12.875 gyermeket részesítettünk a kirándulások áldásában, örömeiben és szórakozásaiban. 1937 nyarán a Budapesti Egyházközségek Központi Tanácsa 8500 P-t fordított a kirándulások rendezésére; így 36 egyházközség 43.936 gyermeket részesített a kirándulások örömeiben. Ehhez járul az egyes egyházközségeknek privát áldozatkészsége, pl. zuglói: 1690.88 P.

Kirándulásainkkal kapcsolatban számtalan ünnepséget rendeztünk; az idei nyáron pl. három alkalommal szép műsorral és sikerrel működtünk közre a máriaremetei kegytemplom előtt rendezett szabadtéri ünnepségeken. Gyermekük szereplése és még inkább azok rábeszélése sok szülőt vonzott a kegyhelyre. Jó helyen voltak, és szentül szórakoztak.

Nem tudjuk, az isteni kegyelem hol működik. A gyermekek így hozzák közelebb az Eucharishtiához hozzátartozóikat.

A nyaraltatásainkról és kirándulásainkról készült felügyelői és családfői jelentések, fényképek, a nyaraláson és kiránduláson résztvevő összes gyermekek névsorával együtt 12 kötetbe kötve megtekintésre az érdeklődők rendelkezésére állanak.

A gyermekek nyári pihentetése és szórakoztatása sok gonddal jár, de ha az eredményre és a célra gondolunk, ez a munka megér minden áldozatot és fáradságot.

A TANÍTÓK ÉS TANÍTÓNŐK KÖZREMŰKÖDÉSE.

Dr. Schmiedt Béla

esperes-plébános (Pusztadobos).

Szeptember!

Tanerő áll az iskola ajtóküszöbére, és a félénk érkező gyermekeseregnek ilyen és ezekhez hasonló meleg szavakat mond: Add ide kis kacsóidat, hogy bevezesselek a széttárt ajtójú mézeskalács-házba. Az öregek iskolának hívják ezt a nagy szobát. De ne félj, kis szívem, láthatod, hogy nem vasorrú bába fogad az ajtóküszöbön, hanem papbácsi, aki azt akarja, hogy szeresd meg a reverendát, mert jegyezd meg, Aranyágacskám, hogy a világ a reverenda gombjain tanulja meg a legeredményesebben az egyszerűet és a számolást. A reverenda hosszú gombsora volt a pedagógia első számológépe. Sajnos, ma már más a helyzet. Régen azért tanultak számolni az emberek, hogy véletlenül se károsítsanak meg másokat. Ma más célból tanulják az egyszerűet. Azért, hogy be ne csaphassa őket az elvetemült élet.

Nyilvánvaló, hogy a régi világ célkitűzése szebb volt!

Vár a tanítónéni is. Kartonkötő van rajta. A selyemruhától a gyermek fél. Nem is jó az, hogy oly sok selymet vesznek az édesanyák. A gyermek mindig jobban befészkei magát egy kék kartonkötőbe, mint a német kisasszonyok ölébe. A tanítónéni másképpen nyúl a gyermekhez, mint a fizetett cseléd. A tanítónéni úgy veszi

kezébe az iskola kapujában a gyermeket, ahogy a kristály poharat szókták megfogni. Fínoman és szeretettel. Nem is törik el a gyermeklélek az igazi tanítónéni kezében!

A tanító úr is vár.

Ezek az első kérdései: Fiam, nehéz volt az iskolatáskád? Feltél, mikor először válladra kapsolták? Úgy-e azt hitted, hogy ebben is ágyúgolyók vannak, mint a katona hátizsákjában? Pedig nem úgy van! Az iskolatáskában más dolgok vannak: Tábla és Lélek. Az kemény. Ez puha. Egyben azonban mindketten meg-egyeznek és pedig abban, hogy írni fognak mindkettőre. A palatáblára a gyermek ír, a lélekre pedig a nevelő vési rá gyöngybetűit és tanításait. A táblára számok kerülnek. A lélekre pedig igazságok. És alig telik el egy esztendő, úgy fogsz megjelenni a világ piacán, mint az élet nagykorú napszámosa. Matrózruhás kis zsebedből számok fognak kikandikálni. Lelkedben pedig aranyigazságok fognak feszülni.

A szó azonban nem minden!

A szeptemberi szavak mögött tetteknek kell felsorakozniok. A tanító úr és a tanítónéni tettei! A nevelők élete a meghirdetett igazság leghatásosabb illusztrációja. A nevelő szavát a nevelő cselekedete igazolja. Tartsa tehát szemmel önmagát a nevelő, mert tanítása és élete között nem tátonghat szakadék!

A lábnyomok jelentősége.

Arasznyira beborította a földet a hó. Egy gyermek nagyokat lépeget a kerten. Alig látszik ki csizmája a hóból. Az édesanya behívja. Megkérdi:

— Mit ugráltál a kerten a hóban?

— Édesapám lábnyomát próbálgattam, — volt a válasz.

Az anya arca elkomorodott, mert jól tudta, hogy néhány percel előbb az ura osont a kerten keresztül a korcsmába. Meghökkent,

mikor arra gondolt, hogy gyermeke az édesapa lábnyomát tapossa. Egyelőre ugyan csak játékból, de mi lesz később? . . . Később azok a lábnyomok minden bizonnyal szintén a korcsmaig fogják elvezetni a gyermeket, s a gyermek is részeges lesz, miként az apa.

A lábnyomoknak nagy vonzóereje van!

Fontolja meg ezt a nevelő is! Válassza meg tehát útjait úgy, hogy azokon elindulhasson a gondjaira bízott gyermeksereg is!

A katolikus tanerőnek és szülőnek ki kell taposnia a gyermek-lábak számára a templomba vezető utat. Ne az legyen a nevelői jelszó: Előttem! Hanem ez: Utánam!

A metzi Kirchenblatt egy nyugalomba vonuló öreg falusi tanítóról emlékezett meg.

Ez a tanító arról volt híres, hogy egyetlen napon sem hiányzott a kora reggeli szentmiséről. A falucska templomában az egyik padban megvolt az állandó helye. Oda nem ült senki más. Fenn tartották a «tanító úr»-nak. Amikor harminc évi működése után nyugalomba vonult, észrevették, hogy a pad alatt, a templompadlónak azon a két helyén, ahol térdelés közben az öreg tanító cipőjének hegye állott, egész mélyen ki van kopva a padló. Ez a népnevelő mindennap térdelve imádkozta végig a szentmisét, és nap-nap után lehorzsolta egy-egy szálacskát cipőjének orra a templompadlóból.

A plébános megilletődött, amikor a felfedezés tudomására jutott. Megköszönte a tanítónak, hogy ilyen drága és értékes emléket hagyott hátra a templompadlón a falunak!

Az a két lyuk ugyanis arról beszél a késői utódoknak, hogy az ő tanítójuk nemcsak az iskolában volt jötevőjük, hanem példát adott az igazi és komoly vallásos életre is. Nemcsak biztatgatta neveltjeit a becsületes és istenfélő életre, és nemcsak küldözgette őket a templomba, hanem jópéldával járt elől.

Ha a nevelő hasznot akar nyújtani nevelői munkásságával az Egyháznak, akkor legyen templomszerető ember! Vezesse be

gyermekait a templomba. De ne csak testüket vigye be oda, hanem a lelküket is!

A gyermekektől imakönyvet követelünk. Helyesen! De vajjon van-e imakönyve a nevelőnek is? És imádkozik-e ő is a szentmisén?

A kegyelmi nevelés.

A katolikus nevelés azt akarja, hogy istenszerető, emberszerető és hazaszerető emberekkel gazdagítsuk ezt a siralomvölgyet.

Szeretetre akarunk nevelni!

A tiszta szeretet azonban a kegyelemből táplálkozik. A tiszta szeretet a kegyelemnek és a kegyelemből élő léleknek a gyümölcse. Nekünk tehát azon kell lennünk, hogy az emberi lélek a megszentelő kegyelem kristálytiszta vizében pompázzék.

És itt szólnunk kell a kegyelemről is. A kegyelem Isten természetfeletti ajándéka. Forrása: az Isten jóságának örök virágzása. Eredménye pedig: betetőzi a természetnek teremtés útján már megvalósított rendjét.

A bűn kegyelmet pusztító betegség. A nevelőnek tehát üldöznie kell a bűnt! Üldöznie kell azt önmagában, mert csak így üldözheti azt eredményesen másban is. S hacsak egy bűnt is sikerül naponta üldözőbe vennünk magunkban és másokban, akkor szárnyakat adunk az anyagnak: testünknek és testünk cselekedeteinek. Minden kegyelmi gazdagodás egy-egy pihét, egy-egy tollat növeszt lényünkön. Minden kegyelmi növekvéssel a tiszta szeretet egy-egy selyemszála hurkolódik ránk.

Ez a kegyelmi befonódás, ez a kegyelmi begubózás csak az Eucharisztia gyakori vételével biztosítható. Érthető tehát, ha az Egyház a gyermekek és a felnőttek gyakori áldozását sürgeti.

S e munkából részt kell venniök a nevelőknek is!

Ne elégedjék meg azonban a tanerő a főrendezői szereppel. Azzal, hogy a gyermekeket sorba állítjuk, még nem végeztünk sokat. A sorokba lelket is kell adnunk! S ezt a lelket csak az a tanerő

tudja megadni a soroknak, aki maga is odakészül, ahova a gyermek-sereg.

Ismeretes a nagy óhaj, hogy kívánatos a nevelők és gond-jaikra bízott gyermekeknek együttes áldozása. Ámbár ez a kívánság pedagógiai szempontból bővebb megvilágításra nem szorul, mert hiszen jól tudjuk és ismerjük a példa erejét, mégis találkozunk gyermekekkel, akik «atya nélkül» járulnak az Úr asztalához.

Kegyelemre nevelésünknek eme nyílt sebe gyógyításra s gyógyulásra szorul.

Nekünk és a mi katolikus pedagógiánknak nem őrmesterekre van szüksége, hanem kegyelmes lelkű, égi kenyérből táplálkozó nevelőkre! Emberekre, akiknek a keze nemcsak rámutat az oltárra, hanem akiknek a keze rajta is pihen az áldoztató rácson. Felgerjesztheti-e ugyanis a gyermeki lélekben az Eucharisztia utáni vágyat az a nevelő, akinek a szája szélén nem ragyog az Oltáriszentség édessége? S beszélhet-e a manna erejéről az, aki nem szedi azt a hajnalok-hajnalán sohasem?

Si-Gu lelkét ad.

Az alább következő történet a gyermeki szív tiszta vágyakozásáról szól. Hithirdető mcsélte el.

Az első áldozási oktatás vége felé jártam. A magyarázat után egy kis prédikációt mondtam tanítványaimnak, amelyben vázoltam az Oltáriszentségben jelenlévő Üdvözítő vágyakozását az emberek szíve után.

Előadás után szobámba mentem. Alig ültem le íróasztalomhoz, amikor kopogtattak, és a kis Si-Gu lépett be illedelmes pukkedlival.

— Atyám, szól a kis Si-Gu, add nekem holnap Őt. Én nagyon szeretném, ha hozzám jönne.

— Nem lehet, még várnod kell egy darabig. Kicsiny vagy te még!

— Dehát meddig kell várnom, atyám? — kérdezte, és közben kitátotta kicsiny száját, és úgy nézett rám, várva a feleletet. Szájából kis csipkés, hófehér fogai kilátszottak, és én ezekhez kapcsoltam megnyugtató válaszat.

— Addig kell várnod kis Si-Gu, amíg ezek a mostani fogaid kiesnek.

Azt akartam ezzel mondani, hogy még néhány esztendő kell várnia. A gyermek azonban szószerint vette beszédemet, és kedves komolysággal tárgyalni kezdett.

— Mondd csak, atyám, ha ezek a fogaim nem lesznek már, akkor megáldoztatsz?

— Akkor megáldoztatlak kis Si-Gu, — szoltam hozzá mosolyogva. Kis homlokára keresztet vetve kituskoltam a szóbából.

Egy óra múlva ismét ott volt a gyermek. Rémülve láttam, hogy egész arca és kis ruhája csupa vér. Szemei könnyben úsztak a fájdalomtól. Szípgva szolt:

— Már nincsenek meg a fogaim, atyám! — és kinyitotta szájacskáját, hogy nézzem meg, de csak vérző inyeit láthattam.

Egy pillanat alatt átértettem a helyzetet. A kis Si-Gu kiverte fogait, hogy egyesülhessen az Úr Jézussal. Megdöbbenve álltam ekkora szeretet és hősiesség láttán. Szemembe könnyek gyűltek, és csak ennyit tudtam neki mondani:

— Jól van, kis Si-Gu, holnap reggel meggyóntatlak és megáldoztatlak.

Másnap aztán feldagadt, bekötözött arccal, de örömtől csillogó szemmel fogadta sebes ajkú kis hitvallóm megváltó Jézusát.

Töröljük ki csak bátran szemünk sarkából a könnycseppet! A kis Si-Gu bizony ezer és ezer európaít megleckéztet. Ennek a kis kínai tánykának a hite és kegyelmi vágyódása hegyeket mozdít. Nem csoda tehát, ha bennünk is eltolja a lélek kapuja elől a hitközöny szemétdombját.

Bizony bárcsak leckét venne ettől a kis kínai gyermektől a sok bubifrizurás európai szobababa és a sok ezüsthajú pedagógus és a sok cigarettázó pedagóga! Vajha megkapná az Eucharisztia a helyét a nap alatt! Legfőképpen pedig ma, amikor eucharisztikus világtalálkozóinkkal kapcsolatosan kigyullad a magyar földön az eucharisztikus gondolat máglyája.

Gyujtsa fel minden nevelő a gondjára bízott lelkekben az eucharisztikus gondolat mécsesét, s ha ez megtörténik, akkor megszületik az ötmillió magyar lélek-mécses szentesztendő lángja.

Eucharisztia és Tanmenet!

Irja meg minden nevelő a Tananyagbeosztását az örökmécses fénye mellett. Az örökmécses fénye átszínezi majd olvasmánytárgyalásait és számvetéseit.

Az iskolát a templom szomszédságában építteti fel az Egyház. Nos, ez a közelség arra kötelez bennünket, hogy tanításunk közben egyik szemünk állandóan a templomablakon legyen, s engedjük inspirálatni magunkat az Eucharisziától.

Legyen minden nevelő az eucharisztikus gondolat élharcosa és a szentségházban lakozó Krisztus titkos kamarása. Hordozza magával minden nevelő a szentáldozás kegyelmi kincseit, váltsa aprópénzre ezt a nagy belső gazdagságot az iskolapadokon.

Tudjuk nagyon jól, hogy a kegyelmi életnek a hitoktató a főpapja. A tanítóság és a szülők azonban munkatársai a papnak. A tanító a hitoktató szárazkáplánja, aki mindenben a pap tervei és szándékai szerint szolgálja az evangéliumos gondolat ügyét. Az Egyház nem akarja azt, hogy a toronyban kizárólag egy harang szóljon. Az Isten-eszme érdekében sok harang zúghat a toronyban és a tantermekben. Az azonban feltétlenül kívánatos, hogy a harangok harmóniában zúgjanak. Az is természetes, hogy nem a kis-harang szokta a tempót diktálni. A harmónia érdekében a nagy-

haranghoz kell alkalmazkodnia a harangtestületnek és nem megfordítva!

A régi várak falába embervért csorgattak. Úgy tartották, hogy ezzel erősebbé varázsolják át a falakat. Nos, a nevelő is épít. Építgeti az életet. El ne mulasszuk Krisztus vérével erősíteni az életet. Csorgassuk rá az eucharisztikus vért minden gyermeklélekre, hogy felragyogjon a bűnözés rozsdája alól a megváltott lélek mosolya. Ragyogjon fel Krisztus vére a tintatartók előtt, hogy legyőzhessük végre valahára azt a piszkos konkurrenciát, amit a hitetlen tudomány jelent az evangéliumra.

Az iskolai tanítás és az otthoni nevelés azt célozza, hogy felépüljön a gyermek lelke felett az életrevalóság hídjá. Erről a hídról az eucharisztikus kongresszus jelvénye jut eszünkbe. Az a híd, amely híd fölött az Eucharisztia diadalmaskodik. Nos, diadalmaskodjék nevelői munkásságunk fölött hasonlóképen Az, aki magára mutatva ezt mondhatta: Én vagyok az út, az igazság és az élet.

Valaki felelős!

Ezért a gyermekért valaki felelős! Ez a döbbenetes vád olvasható sok gyermek homlokán.

S ki a vádlott?

Sokan! Az utca, mely árkaiban és szennyvízcsatornáiban erőlcstelenséget hömpölyget az ártatlan gyermeki lélek lábai alatt. Igazán nem csoda, ha ez az ár átszivárog a gyermekcipő lyukak talpán, ha aztán lassanként kihül a gyermekben az égi szikra.

Felelős persze a család is, melynek asztalán sokszor nem gyermeknek való szellemi menüt tálalnak fel. Felelős az apa és az anya, akik más hullámhosszon gondolkodnak, mint az iskola, s szinte szándékosan rombolják azt, amit a gyermeki lélek talajára ráépít a többszörösen felülvizsgált pedagógia.

De felelős néha az a tanító és az a tanítónő is, akiket kerub-

nak állítottak oda az iskolapadok közé, pedig talán róluk is el volna mondható az, amit Basedowról mondott Herder: «nem gyermekeket, de borjúkat sem bíznék a kezükre!»

Tudjuk jól, hogy nem sokan vannak olyanok, akik Káin szavait emlegetik: Vajjon őrzője vagyok-e én testvéremnek! Nevelő ajkáról azonban nem is hangozhatnak el ilyen szó!

A nevelő munkája a legszentebb munka!

A nevelőnek évekről, napokról és órákról kell elszámolnia, s az évek, órák, napok kerekai alól gyermekek lelke sír fel, s ez a lélek kivétel nélkül Isten után sír.

Aki tehát beleáll ebbe a munkába, az számoljon azzal, hogy a gyermekek között neki is gyermeknek kell lennie. A nevelő nem járhat ártatlan gyermeki lelkek között a szabadelvűség és a szabadosság patkós csizmájában. Járjon a nevelő is a gyermeki lelkület egyenruhájában, s ez az egyenruha a kegyelmes lelkület szent malasztja.

Túlön-túl sok «nagyságunk» van.

Krisztus figyelmeztetett bennünket, hogy az ő szemében a kicsinyke gyermek a legnagyobb! Ez lett a Krisztus-adta örök mérték! Ha nem lesztek olyanok, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába. . .

Nos, nem lehet szebb és fenségesebb munkát el sem képzelni, mint ezeket a csöppségeket Krisztus körül összetartani és naponta, havonta őket Krisztus udvarába kirándulásra vinni . . .

AZ I. OSZTÁLYOS GYERMEKEK ELŐKÉSZÍTÉSE AZ ELSŐ SZENTÁLDÓZÁSRA.

Németh János,

az A. C. győregyházmegyei igazgatója (Győr).

1907-ben jártam az elemi iskola II. osztályába. Húsvét előtt egy-két hónappal káplán urunk bejelentette, hogy az idén a II. osztályosok is mennek az első szentáldozáshoz. Valami furcsa láz és öröm fogott el bennünket, és kezdtünk készülődni a nagy ki-tüntetésre. Nem hiszem, hogy az első szentáldozás külsőségei von-zottak volna bennünket annyira, mert a mi szegény falunkban akkor is, azóta is nagyon szerényen és nagyon szegényesen folyt le az első szentáldozás. A leánykákat még csak kicsinosították, de a fiúk csak rendes ünneplő ruháikban szoktak a szentáldozáshoz járulni, mert a legtöbb házban bizony nem igen került új ruhára.

Azt hiszem, az Eucharishtiából kiáradó csodás kegyelemsu-garak dobogtatták meg kis szívünket, tették csillogóvá szemünket, és varázsoltak lázas pirt arcunkra.

Abban az évben és a következő években is a II. osztályosok első szentáldozása elmaradt. Ez volt életem első nagy csalódása és nagy szomorúsága. Természetesen, mi szegény kis falusi gyerme-kek szó nélkül belenyugodtunk, mert a nagyok intézték sorsunkat, s a nagyok mindent jobban tudnak.

15 évvel ezelőtt a lelkipásztori lelkiismeret kényszerített arra, hogy egy sereg II. osztályost készítsék elő az első szentáldozásra. De ezek már akkor elmúltak 9 évesek.

A következő évben más iskolában tanítottam; ott már tervszerűen kiválogattam azokat a gyermekeket, akik a tanév elején betöltötték 8. életévüket. Azoknak a II. osztályosoknak, akik az első szentáldozás idejére lettek 8 évesek, megengedtem, hogy az első szentáldozáshoz járuljanak. Akkor ez forradalmi újítás volt. Nem is igen mertem senkinek sem elmondani.

Abban az évben történt a II. osztályban egy eset, mely akkor egészen megrázott, és véglegesen eloszlatta aggodalmaimat és félelmemet a korai szentáldozással kapcsolatban.

Az egyik kisleány, akinek megengedtem az első szentáldozást, sírva jött a következő hittanórára, mert édesanyja nem egyezett bele. Azt mondtam a kisleánynak, hogy kérje meg édesanyját mégegyszer az én nevemben is. A szülők beleegyezése nélkül nem akartam ebben a fontos kérdésben dönteni.

A legközelebbi hittanórán láttam, hogy a kis Magda nem ért cél't. Már éppen vigasztalni akartam, amikor szomszédja felállt, és így szólt:

«Tisztelendő bácsi, szíveskedjék megkérni a Jézuskát, amikor a szentmisében a kezében tartja, hogy Cs. Magda is jöhessen első szentáldozáshoz.»

Nem tudtam szólni a megátottságtól. Elővettem egy névjegyet, azon melegeben megírtam néhány könyörgő sort Cs. Magda édesanyjának, mert most már nem tudtam volna beletnyugodni, hogy ezek a gyermekek ilyen eleven és tiszta hittel ne fogadhassák ártatlan szívükbe az élet Urát.

Attól fogva minden II. osztályos elemista első szentáldozáshoz járult abban az iskolában, és talán 2 esztendő sem múlt el, már az egész város összes iskoláiban.

Ezek az előzmények bizonyára szükségesek voltak ahhoz, hogy 1932-ben, mikor egyik tanítóképző gyakorlóiskolájában kezdtem tanítani, örömmel és lelkesedéssel ragadjam meg az egyik apáca által felvetett gondolatot, hogy vezessük az I. osztá-

lyosokat is az első szentáldozáshoz. Már nem aggódtam. Karácsony után megkezdtem az előkészítést (akkor vettem át a tanítást), és áldozócsüdtörtökön már csak meghatott öröm járta át szívemet, mikor kicsinyeinknek először nyújtottam az Úr testét.

A távolabbi előkészítés.

Mielőtt az I. osztályosok előkészítésének gyakorlati módját próbálnám leírni, föltétlenül szükségesnek tartottam a fentieknek elmondását, bár látszólag nem tartozik a tárgyhoz. Az előkészítéshez ugyanis nemcsak tudás kell, hanem a tudáson felül szilárd meggyőződés vállalkozásunk helyességében, szükségességében, lehetőségében és sikerében.

Előzetes tapasztalataim minderről meggyőztek, és meggyőződésem a mai napig sem csökkent.

A hitoktató meggyőződésén és lelkesedésén kívül igen fontos, ha a tanítót vagy tanítónőt ugyanaz a meggyőződés hatja át, és ugyanaz a lelkesedés fűti, mert így lesz értékes segítőtárs az előkészítésben. Nekem szerencsém volt ezen a ponton, mert végig megértő és támogató, lelkes munkatársat találtam a gyakorlóiskola tanítónőjében. Ha a hitoktató ezt nem találná meg, akkor sem szabad visszariadnia, mert megmarad az Isten kegyelme, mely feltétlenül készen áll bőségesen ebben a szent munkában.

Az első évben szükségesnek látszott, hogy a szülőket megnyerjük a gondolatnak. Valamennyit értesítettük. Voltak természetesen, akik szinte megdöbbenve tiltakoztak a gondolat ellen, hogy csöppnyi gyermekük első szentáldozáshoz járuljon. Személyes megbeszéléssel, rábeszéléssel minden ellenállást sikerült legyőznünk. Nem is kell külön hangsúlyoznom, hogy később a szülők örültek legjobban kisgyermekük boldogságának, buzgó áhítatának és lelkes örömének.

A kicsinyek előkészítése már az első hittanórán megkezdődött. Megmondtam nekik, hogy ők is mehetnek húsvét táján az

első szentáldozáshoz, ha jók lesznek. A szentáldozásról már annyit tudtak, hogy az valami szép és szent dolog. Azt is sejtették, hogy Istennel és a Jézuskával van kapcsolatban, akit ők úgyis szeretnek, vagy legalább is iparkodnak szeretni. Mindíg fölcillant a szemük, amikor bejelentettem az első szentáldozást.

Azután felhasználtam minden alkalmat, hogy érdeklődésüket ébren tartsam, szeretetüket élesztgessem, és vágyakozásukat elevenné tegyem. Erre alkalmas volt minden hittanóra katekizmusi kérdéseivel és bibliai történeteivel. A Szívgyárda gyűléseire is eljártak az I. osztályosok, és mindig kaptak valami indítást, buzdítást, hogy minél szebbre csinosítsák lelküket az első szentáldozásig. A templomi exhortációkat is felhasználtam erre a célra. Még akkor is kitértem az első szentáldozásra, amikor a tanítónőképző növendékeinek prédikáltam.

A hangulat előkészítésében még többet tehet a tanítónő, mert hiszen ő mindig együtt van a gyermekekkel. Szerintem a tanítókat és tanítónőket erre rá is tudja nevelni a hitoktató, csak azt kell velük megértetni, hogy az első szentáldozásra való készülletnek óriási pedagógiai és általános jellemnevelő ereje van.

Néhány apróság is segíthet bennünket ebben az általános irányú előkészítésben. Különösen a karácsony előtti események és azoknak okos kihasználása, helyes mederbe terelése.

Igen sok iskolában szoktak jászolt készíteni a Jézuskának és kibélelik a jócselekedeti szalmaszálakkal. Nagy kedvvel iparkodnak a kicsinyek minél több jót tenni, és a mi dolgunk, hogy a figyelmüket felhívjuk kis szívük és a betlehemi jászol kapcsolatára.

Ugyanígy virágokat festenek, Jézus Szívéből kihúzzák a bele-szúrt töviseket, ha bármilyen kis jót tettek is.

A találékony szeretet sok hasonló előkészületi és jellemnevelő eszközt találhat még ki; ezek mind alkalmasak arra, hogy csodálatosan fogékonyakká tegyék a kis gyermeklelkeket arra az időre, amikor a nagy igazságokat akarjuk hozzájuk közelebb vinni.

Előrebocsátom, hogy négyosztályos osztatlan iskolában sem tartottam külön órát az első szentáldozásra készülőknek. A rendes tanterv szerint haladtunk, vezérfonalul csak az Elemi Katekizmus tananyaga szolgált.

Meggyőződéseim, hogy a korai szentáldozás miatt az Elemi Katekizmus változtatásra és csekély kiegészítésre szorul, leküzdhetetlen nehézséget azonban soha sem okozott a tankönyv.

A közelebbi előkészítés.

Ez akkor kezdődött, amikor a tankönyvben elértünk az utolsó vacsora történetéhez. Ettől kezdve nagyon lassan haladtunk. Szinte pazaroltam az időt, hogy minél jobban meg tudjam világítani és minél közelebb vinni fejletlen értelmükhöz az Eucharisztia csodálatos titkát.

Talán a régebben tapasztalt aggodalmaskodó, botráncokozó, helytelenítő és akadékoskodó megjegyzések, fejcsóválások és heves viták késztettek arra, hogy kezdetben törekedtem minél több és alaposabb tudást belegyömöszölni a kis fejekbe. És szinte megmagyarázhatatlan tapasztalatra jutottam. Még azok a nehézfejú kisgyermek is, akiknek az írás-olvasás vagy a tízes számkör rejtelmek hosszú hónapokig érthetetlenek maradtak, az Oltáriszentség tanát könnyűszerrel befogadták, mintha a tudás és megértés velük született volna.

A kenyér és bor átváltoztatását az utolsó vacsorán a tekintély elvénél fogva minden nehézség nélkül elfogadták.

Kérdeztem: Mit vett Jézus a kezébe?

Felelet: Kenyeret.

Kérdés: Mit mondott?

Felelet: Ez az én testem.

Kérdés: Mit adott át tanítványainak?

Itt a felelet megoszlott. Némelyik azt mondta, hogy kenyeret, de volt már, aki félve felelt: Testét.

Ha nem volt helyes a felelet, visszakérdeztem újra:

— Mit tartott a kezében?

— Kenyeret.

— Később mit mondott?

— Ez az én testem.

— Akkor is kenyeret tartott a kezében?

— Nem. Testét.

— Mi történt tehát a kenyérrel?

— Átváltozott.

Megokolás: Isten mindent megtehet, amit csak akar.

Egészen alaposan megtárgyaltam Jézus jelenlétét az Oltári-szentségben.

Élő Úr Jézus van jelen. (Itt már következetesen mellőztem a Jézuska elnevezést.)

Már nem halhat meg többé.

Az egész Úr Jézus van jelen a kis ostyában is, meg a nagyban is. (Nem lehet fél Úr Jézus, mert akkor meghalna.)

Melyik Úr Jézus van jelen, a kicsi vagy a felnőtt Úr Jézus? Csak egy Úr Jézus van.

További kérdések:

— Mindenki kap-e egész Úr Jézust a szentáldozáskor?

— Igen, mert nem lehet szétdarabolni az Úr Jézust.

Még azt is tisztázni szoktam, hogy a pap miért teszi össze két ujját Úrfelmutatás után.

Könnyű velük megértetni, hogy minden kis részecske átváltozott, mert az változott át, ami kenyér volt. Már pedig a morzsa is kenyér.

Ez a kérdés különösen alkalmas a tisztelet felébresztésére.

A külső színek megmaradását is bőségesen ki szoktam fejteni. Lehetséges, mert az Úr Jézus akarta így, szükséges, mert csak így tudjuk magunkhoz venni.

Az egyszín alatt való áldozásba is belenyugszanak. Hiszen, aki

csak a kis szentostyával áldozik, az is az egész élő Úr Jézust kapja, és abban benne van szent Vére is.

A kérdeve-kifejtő, okoskodó módszer nagyon tetszik a kicsinyeknek, szinte versenyeznek egymással a feleletekben, és néha józüeket kacagnak a nagy tévedéseken.

Az érdeklődés felkeltésére meg szoktam mutatni a kelyhet, cibóriumot, monstranciát, ostyadarabokat.

Az Oltáriszentség tanánál a szentmisét csak érintettem. A szentmisében történik a kenyér és a bor átváltoztatása. Kértem, hogy figyeljék a szentmise mozzanatait, és számoljanak be róla, észrevették-e az Úrfelmutatást, látták-e a kelyhet, a pap összetett ujjait stb.

Az Oltáriszentség tárgyalása után áttértem a *szentáldozásra*.

Az Úr Jézus szent testéről és vérééről, mint lelkünk táplálékáról nem sokat beszéltem. Ehhez még nagyon fejletlen a tudásuk. Azt azonban megállapítottuk, hogy szentáldozáskor a valóságos Úr Jézust vesszük magunkhoz, Ő jön szívünkbe, lelkünkbe, és ott is marad, amíg jók leszünk.

Az Úr Jézus vendég lesz nálunk. A kisgyermek házigazdák és háziasszonyok. A nagy vendég fogadására készülni kell. El kell készítenünk lelkünket és testünket.

A *lelki készülétnél* áttértem a bűn tárgyalására, a tízparancsolatra, kötelelességeinkre. Minden parancsolatnál megállapítottuk, ki vétkezik és mivel a parancsolat ellen, de azt is, hogy mit kell tennie a jó embernek, ha engedelmes akar lenni, és örömet akar szerezni Istennek. (A lelki készüléknek mindig kettős mozzanatát tartottam szem előtt: tisztogatás a bűntől, díszítés jócselekedetekkel.)

A tízparancsolat tárgyalásánál már előre gondoltam arra, hogy a kisgyermek megtanuljanak gyónni. Az én gyakorlatomban eddig teljesen bevált az a módszer, hogy a minimális lelkítükröt megtanítottam a kicsinyekkel állító alakban a következőképen:

1. Nem imádkoztam mindennap. Imádság közben szóra-
kozott voltam.

2. Könnyelműen kimondtam Isten és a szentek nevét. Szit-
kozódtam. *Káromkodtam.* (Hányszor?) Szükségtelenül esküdtem.
Hamisan esküdtem. (Hányszor?)

És így tovább vettem a többi parancsolatokat is. Mikor vé-
geztünk a tízparancsolattal és az Anyaszentegyház III. paran-
csolatával, és már tudták a lelkitükröt is, akkor áttértem a *bűn-
bánat szentségére*, mint a lelki megtisztulás eszközére. Vezérfonálul
ismét csak az Elerni Katekizmus kérdéseit vettem. Megvallom,
hogy a gyónásra mindig nehezebben tudtam elkészíteni a kis-
gyermeket, mint a szentáldozásra, de ez így van a II. osztály-
ban is. Azonban nem nyugodtam addig, amíg a gyónásról való
összes tudnivalóknak birtokában nem voltak. Igen sok paptestvér-
nek az volt az ellenvetése a korai szentáldozás ellen, hogy nem
tudnak gyónni a kicsinyek. Érzésem és tapasztalatom engem is
arra készítetett, hogy az I. osztályosokat gyónás nélkül vigyem az
első szentáldozáshoz, mert hiszen emberi megítélés szerint ezek-
nek még nincsen halálos bűnük, ekkora forradalmi újítást azon-
ban nem mertem bevezetni. De nem is szükséges, mert hiszen az
I. osztályosokat is megtaníthatjuk jól gyónni.

A lelkiismeretvizsgálatot megkönnyítette a már kívülről meg-
tanult lelkitükrő. Kipróbáltam gondolkozásukat, és ezt mondot-
tam: «Nektek már nem kell megvizsgálni a lelketeket, mert úgyis
tudjátok az összes bűnöket, azokat szépen elmondjátok a gyónás-
ban.» — Nem fordult elő egyszer sem, hogy ebbe belenyugodtak
volna. Rögtön jelentkeztek többen is: «Azok nem a mi
bűneink!»

Kérdeztem tovább: «Hát akkor miért tanultuk meg azokat?»

Nem tudtak rá felelni. Megmagyaráztam, hogy ezekből vá-
logatják ki saját bűneiket. Ezt a gondolatot addig csűrtem-csavar-
tam, és olyan sokszor előhoztam, amíg biztos nem voltam abban,

hogy egyikük sem mondja el a betanult sémát saját bűnei helyett.

A bánatot és erősfogadást érzelmeikre való hatással világitottam meg. Fáj az Úr Jézusnak a bűn. Ezért sajnáljuk, bánjuk, hogy megbántottuk Őt, többé soha nem vétkezünk.

A *gyónás* minden külsőségét alaposan megmagyaráztam, minden tennivalót megokoltam, és majdnem minden gyermekkel az osztályban ki is próbáltam.

Köszönés, letérdelés, kereszttetés.

«Kiskoromtól fogva ezeket a bűnöket követtem el.» Hosszabb formulával nem terheltem őket. Később is csak ennyit: «Egy hete gyóntam és azóta ezeket a bűnöket követtem el.»

Az utolsó bűnhöz rögtön hozzámondattam: «Többre nem emlékszem.» Utána várniok kellett, hogy mit mond a lelkiatya, vagy kérdez, vagy feladja az elégtételt, amit el kell mondani.

A lelkiatya felszólítására el kell mondani a bánatimát. («Teljes szívémből . . .»)

A gyónatószékből addig nem szabad elmenni, amíg a lelkiatya nem int, vagy mondja, hogy elmehetünk. Akkor kereszttetés és köszönés.

A leggyöngébb és legfélénkebb gyermeknél sem tapasztaltam semmi hibát sohasem. Legföljebb lassúságot, gondolkozást, amihez nem kell más, mint a gyónató atyai türelme.

Öntudatos gyónásukra jellemző néhány példa. Volt eset, amikor olyan bűnt gyónt meg az egyik, ami sem a lelkitükörben nem volt, se a hittan anyagában nem fordult elő még a IV. osztályosoknál sem.

Egy másik keservesen elkezdett sírni. Kérdeztem, miért sírsz? Nagynehezen elmondja, hogy nagyon megszomorította a Jézuskát, de többé sohasem teszi.

Későbbi gyónásnál, de még az első osztályban előfordult ilyen kijelentés: «Tisztelendő bácsi, ezen a héten nem követtem el egy bűnt sem.»

Amikor a legfontosabb dolgokkal végeztünk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk a *lényegtelennek látszó apróságokat sem*.

Egyik ilyen dolog a ruhakérdés. Ezt kezdettől fogva kikapcsoltam a kicsinyek gondolkozásából. «Azzal mi nem törődünk.» — «Az az anyuka dolga.» — «Nem is fontos, csak az fontos, hogy a lelkünk szép legyen.»

Természetesen az édesanyákkal megbeszéltük, illetőleg a kedves nővér megbeszélte a ruhaügyeket is. Koszorúk egyformák voltak, ruhák lehetőleg egyszerűek és legfőképpen nem ízléstelenek és divatmajmolók. Nem engedték meg a túlrövid és ujjatlan ruhákat. Mindezt szépen el lehetett intézni az édesanyákkal, sőt azt is, hogy ők sem zavarták a kicsinyek elmélyedését és buzgóságát.

A *szenstégi böjtöt* nem állítottam be túlságos fontoskodással, csak éppen megemlítettem, mint természetes és könnyű követelményt a szentáldozás előtt. Azt is megmondtam, hogy ha valaki nem bíznék magában, akkor kérje meg édesanyját, hogy ő vigyázzon. Ha valakivel mégis megtörténnék, hogy evett vagy ivott, nincs semmi baj, csak meg kell mondani a tisztelendő bácsinak. Másnap is lehet menni az első szentáldozáshoz. Nem akartam félelmetessé tenni előttük a dolgot, mert akkor eltitkolják. Megítélésem szerint nem történt soha baj.

Hogy minél nyugodtabbak legyenek a templomban szentáldozáskor, kétszer is megpróbáltuk a templomi elhelyezkedést, az oltárhoz vonulást, letérdelést, az áldoztató patina átvételét, használatát, továbbadását, a fej, ajak és nyelv tartását, az oltártól visszamenetelt, térdhajást, stb.

Rövid, de tartalmas előkészítő és hálaadó imádságokat tanított meg a kicsinyekkel előre a kedves nővér, és ezt közösen imádkozták.

A gyermekek áhítatának és az egész család ünnepi hangulatának emeléséhez mindig szükségesnek tartottuk, hogy a szülők is

együtt áldozzanak gyermeikkel. Külön meghívtuk őket rövid levélben, ha szükséges volt négy szemközti beszélgetésben. Mindig eljöttek.

Ügyeltünk arra is, hogy se a hozzátartozók, se más hívek ne zavarják szentáldozás előtt a templomba vonuló kis csapat összetettségét. Iparkodtunk mindent nyugodtan és szépen intézni, és a kisgyermekben azt a meggyőződést fölkeltetni, hogy most semmi sem fontos, csak az ő lelkük és az édes Jézus.

Talán lehetne még más momentumokra is kiterjeszkedni. A lelkipásztori buzgóság azonban úgyis megtanít mindenre, ami még szebbé és értékesebbé teheti az I. osztályosok első szentáldozását. A lelkipásztori lelkiismeret pedig éberén vigyáz, hogy mindenben teljesen elkészítsük a kicsinyek lelkét, hogy emberileg méltók legyenek a nagy Király fogadására.

Legyünk meggyőződve arról, hogy ezeket a kicsinyeket nagyon szereti az édes Jézus, de arról is, hogy ezek a kicsinyek is tudják szeretni kicsiny szívük egész melegevel az eucharisztikus Jézust. Több pedig alig kell, hogy buzgó apostolai és munkásai legyünk az I. osztályosok szentáldozásának.

A fáradságért, aggodalomért, imádságért bőséges jutalom az az élmény, mikor a hitoktató szinte kézzelfoghatóan tapasztalja az Úr Jézus és a kis ártatlan lelkek titokzatos egyesülését.

A GYERMEKLÉLEK VÁGYÓDÁSA AZ OLTÁRISZENTSÉG UTÁN.

Szedő Dénes O. F. M.
hitoktató (Eger).

Kenyeret kér a gyermek,

de nincs, aki törjön neki (Jer. Sir. 4, 4.) . . . Az áldoztatórács mögött áll egy édes csöppség. Nyilván az édesanyját kísérte el ide. Nagykomoly arcocskája arra forog, amerre a pap áldoztat. Csodálkozó szeme, mint valami csillag, nyomon követi a Szentostyát. Mikor anyukája áldozik, a baba előrehajol, úgy figyel, mi történik. A következő fordulón már ő is ott térdel, fölszegei fejét, nyitná a száját . . . szinte fáj visszavonnunk kezünket s továbbhaladni mellette.

Pusztá kíváncsiság, merő utánzási ösztön térdeltette a rács-hoz? Több mint kíváncsiság és több mint utánzás: kenyeret kér a gyermek.

Két eset győzött meg erről a télen. Ötéves kisleány botlik be a gyóntatószékbe: — Papbácsi, mikor adnak nekem is Jézuskát az ostyában? — Hiszen még gyónni sem tudsz! — De, integet fejével, tudok én! — És micsoda ostyáról beszélsz? — Amelyikbe a papbácsi behívja a Jézuskát.

A másik eset. Az ugyancsak ötéves kis Magdi idősebb nővére után surran be a gyónószékbe: — Tessék meggyóntatni! — kéri selypes hangon. Látva habozásomat, biztatóan hozzáfűzi: — Nem

mondom ám meg senkinek! — Miért akarsz te gyónni, hiszen még nem tanultad? — Hogy áldozhassak! — vágja ki diadallal.

Ki tud úgy szeretni,

mint a gyermek? Ha kis szíve egyszer tüzet fogott, lelkesen ég az ártatlan szempár, kitárt karocskák nyúlnak előre, és röpülne a kis ember mindenestül vágyának tárgya felé. Hányszor fakad ki elragadtatásában, mint egyik tanítványom ajkáról hallottam: Anyukám, én téged megeszlek!

Mutasd meg a gyermeknek a legfőbb Jót, — és repesni fog feléje. Látni akarja majd sajátos megismerési módján, amely a költő szerint: «szájjal, szemmel, füllel, orral fölfalni az egész világot». Ahogyan mindjárt szájába veszi az odanyujtott tárgyat, órát, játékot, mégha tapasztalatból tudja is, hogy nem ehető. És mennyire megfelel ennek a gyermeki érzékelésnek a látható, fogható, ízlelhető Oltáriszentség! Valóban: panis filiorum — kisdetek kenyerere.

— Anyukám, vallja a hatéves Mandika első áldozása után, mikor menni kellett a szentáldozáshoz, olyan nagyon boldog érzés jött belém, hogy valósággal reszkettem, és alig volt erőm kimenni a rácshoz. — Egyik reggel pedig, mikor nem keltették föl idejében a szentmisére, zokogva kapkodja magára ruhácskáit, és szalad a nagy esőben, hogy legalább az áldozást elérje. — Olykor félórára bebújik a ruhásszekrénybe, hogy zavartalanul beszélgethessen a kis Jézussal, — «annyi mondanivalója» van!

Milyen bizalmas

beszélgetések ezek? A híres P. Mateo leírja nyolcesztendőös kis gyónóleánya beszélgetését a Jézuskával. Ebben maga az édes Jézus sem maradt némán. — Mondd, húgocskám, szeretsz-e? kérdi a kisleányt. — Kis Jézusom, ilyesmit nem illik kérdezni! — hangzik a szemérmes válasz. — És miért nem, kis húgom? — Mert jól tudod,

hogy szeretlek, s hogy szívem egészen a tiéd. — Igaz, tudtam, vallja be viszont Jézus, de lásd, mindig oly szívésen hallom ezt, s azért kérdeztelek.

Kisvártatva a leányka érdeklődik: — Jézusom, szereted a te kis húgodat? És Jézus ugyanoly édesen felelget: — Kis húgom, ilyesmit nem illik kérdezni. — Miért nem? — Mert jól tudod, hogy isteni Szívem egészen a tiéd. — Lám, kicsi Jézus, már attól féltem, hogy valamivel megbántottalak, de most aztán boldog vagyok.

A kegyelem a természetre épít.

Lelhet-e a gyermek üde természetességénél jobb alapot?

— Miért van itt ez a csomó? — bök rá ujjával ferences kordámra a kis ötéves Évi. — Hogy a Jézuska eszembe jusson — felelem. — Nekem anélkül is eszembe jut! — jön az egyszerű válasz gyermekszájából. További beszélgetésünk során megkérdem: — Szereted-e a kis cicát? A felelet meglepő: Nem szeretek én mást, csak a kis Jézust meg az olvasót! — Ismét a játékokra terelem a szót. A kis koponya tüstént és biztosan kapcsol: Jó volna egy olyan hintát csinálni, hogy az égbe repüljek rajta. — Ott mit kezdenél? — Fogócskát játszanék a Jézuskával. — Hát áldozni ugyan miért szokott? Egyszerűen: «Mert az jó!»

A gyermek naiv hitét

hányszor megmosolyogjuk. Ez még hiszi, hogy a karácsonyfát vagy a kis testvérkét a Jézuska hozza. Pedig ki tagadhatná, hogy a gyermeknek van igaza. Mindent a maga egyszerűségében vesz; számára vagy *van* valami, vagy *nincsen*; közbeeső árnyalatokat nem ismer.

A négyéves Bernadett imádkozó Jézuskát lát egy képen. — Anyukám, a kis Jézus kihez imádkozik? — indul meg a kérdés. — A jó Istenhez, kisleányom. — De Anyukám, azt mondtad, hogy a kis Jézus Isten; hát akkor két Isten van? — Dehogy, kicsi-

kém, csak egy Isten van, de három személy van benne: Atya, Fiú és Szentlélek. — Ahá, most már értem, — mondja a csöppség és tovább játszadozik. Milyen bölcs egyszerűség!

A hatéves Lajoska apja unitárius, de azért csak katolikus hit-tanra jár. Egyszer aztán előáll a kérdéssel: Tisztelendő bácsi, mit ad a templomban az embereknek enni? — Hát te mit gondolsz, fiacskám, mi lehet az? — Fluszpapír; az apukám mondta. — Nem fluszpapír az fiam, hanem kenyér. A papbácsi kivitte az oltárhoz, s ott átváltoztatta Krisztus testévé. — Köszönöm! — mondja Lajoska, és hónapok múlva is kifogástalanul emlékszik a tanításra. Addig könyörög otthon, míg el nem engedik a többiekkel áldozni.

Élő valóság Jézus kis barátai számára. A kis Livió levelet ír hozzá: Kedves Jézuskám! Hogy vagy? Térítsd meg a bűnösöket! Engedd, hogy a szenvedő lelkek a mennyországba jussanak! Hal-lottad a hangomat, amikor a templomban énekeltem? Tudod-e, hogy születésnapodon jó ebéd lesz nálunk? A te Liviód.

A gyermeki képzelet

nem ismer lehetetlent. Otthonos a mesék csodás világában. Ám a legjobb mesénél is jobban érdekli egyetlen «igaz történet».

Mártikának nagyanyó tündérmeséjére ez a megjegyzése: Nagyon szép volt, de nem igaz! Most majd én mesélek neked valamit, ami egészen, de egészen igaz! — S az Úr Jézus szenvedéséről kezd beszélni.

Jézus az Oltáriszentségben! Minden képzeletet felülmúló csoda, — csak a gyermeknek nem az. Végre egy érdekesítő mese, amely egészen, de egészen igaz. A látható és láthatatlan világ határai elmosódnak. Csak egy világ van: a jó Istené. Gyermeklelkű legendák és legendás szép gyermeklelkek világa.

1265-öt írtak. A portugáliai Santerem városában történt. A jámbor domonkosrendi Bernát atya mise után meg szokta vendégelni két kis ministránsát a sekrestyében. A kis Jézus képe füg-

gött a falon. A kedves gyermekek naponként megkínálják Jézuskát is a reggelivel. Ő pedig szívesen elfogadja tőlük. Bernát atya kis imára tanította őket, azt mindig elmondják a reggelinél: Úr Jézus, te mindennapi vendégünk vagy, engedd, hogy mi ketten és Bernát atya a Te asztalodnál ülhessünk, mint vendégek. Amen.

Áldozócsüdtörtökön mise után mindhármukat halva lelték az oltárlépcsőn.

- Igaz történet ez? — kérdené valamely kis hallgatónk.
- Igaznál is igazabb! — felelnők rá teljes meggyőződéssel.
- Azért olyan szép!

A KORAI SZENTÁLDÓZÁS VEGYESVALLÁSÚ KÖZSÉGEKBEN.

Angyal Géza

érseki tanácsos, h. lelkész (Pusztagyenda).

Tiszántúl vagyunk, ahol a régi, dicső katolikus mult emlékeit csak bizonytalan szájhagyomány, a néma rögök, beépített kövek és a rommaradványok őrzik.

A plébánia tanyán van. Csak a neve tanya. A valóságban egy nagy falu. Különböző érdekek gátolják, hogy politikai községgé alakuljon. Két filiám erős protestáns többségű faluban van. Aztán következnek a tanyák a szélrózsa minden irányában.

Vegyes hely, kényes hely, nehéz hely.

A veleszületett ellenszenvvel és a beiskolázott előítéletekkel nehéz megküzdeni. Legegyszerűbb megoldásnak kínálkoznék a szökés. Itthagyni mindent, csinálja az utód. De ha mindent az utódra hagyunk, akkor nem történik semmi sem.

Az információk, miket kaptam, helytállók. Jó információ már fél siker.

Kartoték nincs. Az első év csupa tapogatózás. Egyik hét a másik után múlik el, míg valaki rámnitja az ajtót. Mindenfelé közömbösség, tudatlanság, szegénység, más oldalról pedig rosszindulat és feneketlen gyűlölet.

A vegyesházasság gyakori. A legtöbbet az Egyház törvényei ellenére kötik,

Egyetlen katolikus iskolánk az egyik filiában van, egyetlen férfi tanerővel, ócska, rozoga épületben. Helyben községi iskola van protestáns befolyás alatt. Kántor nincs. Quid nunc?

Minthogy az emberi lélek egyaránt kedves az Úr Isten előtt, akár tanyán lakik, akár városban s az Istenfia mindegyikért meghalt a keresztfán . . . elhatároztam, hogy nem pályázom másfelé, itt maradok . . . addig, míg csak hasznára lehetek a lelkeknek.

Az úttörés munkája.

De mihez kezdjek? Eszembe jutottak a régi kedves diákkori emlékek, az egri ciszterciek temploma a diákmisékkel, a gyönyörű énekkarral, áldott emlékű tanáraimmal, az élvezetes hittanórák, a közös gyónások-áldozások, a Rorate-misék, amikor özönlött a nép a templomból, a nagybőjti ájtatosságok, a fényes főszékesegyházi szertartások, nagy körmenetek, a sok szép templom... Mindenfelé katolikus légkör, katolikus szellem. És itt? Itt a magyar Afrikában vagyunk. Sokszor felsírt a lelkem. Istenem! Lesz-e valaha itt katolikus légkör, katolikus felfogás, katolikus élet, katolikus szellem?

Ahhoz fordultam, aki egyedül segíthet itt a szomorú állapotokon, a jó Istenhez, a szentségi Jézushoz. Mást úgy sem tehettem volna. Sokat kell imádkozni, és sokat kell imádkoztatni a Világosság Atyjához, a kegyelmek kútfejéhez.

Az alföldi falvakban, tanyákon nyáron meglehetősen megcsappan a templombajárók száma, mert a téli élelmüket ilyenkor szerzik be kora reggeltől késő estig tartó robotszerű munkával. Alig látni ilyenkor embert a faluban. Mind künn vannak a tanyákon, a határban.

Nyáron jöttem ide . . . Nagyon elszomorított az üresen kongó templom. Jött az ősz. Megkezdtem az esti októberi rózsafüzér-ájtatosságot a legméltóságosabb Oltáriszentség kitételével. És jöttek a hívek évről-évre mindig többen és többen. Az iskolás

gyermekük csinálták hozzá a megfelelő propagandát otthon a családi körben.

Hálát adtam a jó Istennek, hogy megmutatta nekem a helyes kezdetet. Tehát a templomba kell szoktatni a népet. A templom a falu, a tanya szíve. A templom a központ. A templom a szentségi Jézus lakása. Hozzá kell vezetnem híveimet. Ő meg fogja változtatni gondolkodásukat, lelkületüket.

Az adventi hajnali misék, kántor nem lévén, nem sikerülhettek.

A nagyböjti kereszttúti ájtatosságokra, miket hetenkint háromszor tartottunk, már szépen eljártak híveim, sőt egyszerre tömegesen jelentek meg, mikor ezt az ájtatosságot is az esti órákra tettem át. A rövid téli, koratavaszi napokat a jószág körüli munkával töltik el, este pedig már jobban ráérnek valamennyien.

Az esti májusi ájtatossággal aztán be is kellett fejeznünk a templomi ájtatosságok sorrendjét, mert a mezei munkák nyár elején már erősen megindulnak. A nyár pedig a magyar földműves világ számára a munka ideje.

Katolikus légkör, katolikus felfogás, élet és szellem után vágyott a lelkem, amint azt láttam diák és papnövendék koromban, Nagyszombatban és Egerben. Katolikus felfogást csinálni pedig prédikáció nélkül lehetetlen. Prédikáltam. Bár sokszor alig volt időm a készületre.

Miről prédikáltam? A katolikus hitigazságokról, isteni és egyházi parancsokról, szentmiséről, szentségekről... és amiről itt félték prédikálni, a vegyesházasságról és annak káros voltáról, az Egyház jelenlegi házassági törvényéről... Sok ellenséget szereztem ezzel magamnak, de sok léleknek szereztem meg a rendezéssel a lelki békét és nyugalmat.

Missziót tartottam mind itt, mind a filiákban. Az eredmény meglepő volt. A missziós atyák a magyar ugaron szépen szántottak. Még mindig nem értem el vágyaimat. De íme, jön a Szív-

úság. Minden héten bekopogtat a családokhoz. Aztán kézzől-kézre adják. Akik nem tudnak olvasni, elmennek oda, ahol felolvassák. Megindul a néma prédikáció. A betű is prédikál a lelkeknek. Hihetetlen, hogy pl. filiámban a Szívűjság mennyire át tudta alakítani híveim gondolkodását.

Katolikus élet és légkör azonban a szentségek vétele nélkül elképzelhetetlen. S amire nem képes a gyarló emberi erő, arra képesít az isteni kegyelem.

A szent Szív tisztelete, az első péntek megtartása, a szentséges misék, megkérlelések stb. meghozták az eredményt . . . A hívek kezdtek a szentségekhez gyakrabban járulni. Nem azt mondom, hogy itt már ideális állapotok vannak. Ó, attól még nagyon messze vagyunk; csak jólesik látni, hogy vannak, akik a szentségekhez gyakrabban járulnak. Jólesik megállapítani, hogy ha lassan is, de mégis volt valami eredmény.

A gyermekek megnyerése.

Mindezeket előre kellett bocsátanom, mert a gyermekek korai áldozásáról vegyes vallású vidéken beszélni nem lehet, amíg nincs a gyermek körül valamilyes katolikus felfogás, élet, szellem és környezet.

Különben a hatás kölcsönös . . .

A szülők, felnőttek hatással vannak a gyermekekre, és viszont a gyermek is hatással van, sokszor igen-igen nagy hatással a szülőkre, a felnőttekre. Szép példát mutat erre a Szívgárda.

A gyermekek korai szentáldozása már eredmény. Eredménye, eredője a fentieknek és még valaminek, egy fontos tényezőnek: a lelkiismeretes hitoktatásnak, hitelemzésnek.

Ha valahol, akkor itt a Tiszántúlon fontos az alapos és lelkiismeretes hitoktatás. Egy új nemzedéket kell felnevelni, mely már gyermekkorától kezdve hite szerint él, mely nemcsak ismeri vallását, hitét, de azt gyakorolja is. Katolikus hit szerinti, öntudatos,

lelki, kegyelmi életet élni pedig a legméltóságosabb Oltáriszentség nélkül, a kegyelmek kútfeje nélkül nem lehet.

Minél előbb a szentségi Jézushoz kell vezetni a gyermekeket, mert az első benyomások felejthetetlenek, nagy változást idézhetnek elő a gyermek lelkében.

Két évtizeden keresztül a II. osztályból vittem az első szentáldozáshoz a gyermekeket, az I. osztályból csupán az ismétlőket, vagy akik már idősebbek voltak.

Dr. Petró József «Eucharisztikus Gyermeknevelés» c. kis füzetének elolvasása után feltettem magamban, hogy mégis megpróbálkozom, és már az I. osztályból fogom az Úr asztalához bocsátani a gyermekeket. Káplánommal ebben állapodtunk meg. És az eredmény rendkívül meglepett. A bűnök leírását sem szorgalmaztuk a kicsinyeknél. Minek ezzel gyötörni őket? Majd leírhatják, ha nagyobbak lesznek. Csak készüljenek el hallás után a maguk módja szerint.

És bámultam a szép, értelmes feleleteket, miket kérdéseimre kaptam. Viszont ők maguk is elmondották apró-cseprő gyarlóságait, amelyekre emlékeztek. Gyónásukból meggyőződtem, hogy komolyan készültek.

Hálát adtam a jó Istennek, hogy az első gondolatnál megmaradtam, és az idén már az I. osztályból vittük az első szentáldozáshoz gyermekeinket. Természetesen most is előfordult, hogy egy-két gyermeket kihagytunk az első áldozók közül, akiknél feltűnő szellemi fejletlenséget vagy inkább terheltséget észleltünk.

Megállapítottam azt is, hogy az első szentáldozás hatása, varázsa sokkal nagyobb volt az I. oszt. gyermekekre, mint a II. osztályosokra. Ennek is megvan a maga oka.

Mi, falusi, tanyai papok többnyire osztatlan vagy részben osztott iskolában tanítjuk a hittanra a gyermekeket. Az I. és II. osztályú gyermekeket többnyire együtt tanítjuk a hit elemeire. Mikor a gyermeket a II. osztályból készítettem elő az első szent-

áldozásra, azt kellett tapasztalnom, hogy a tanítás, az előkészítés nem volt oly hatással arra a kisgyermekre, mint amilyen hatással volt most az első osztályosokra. Miért? Mert nem hatott rájuk már az újság varázsával, ingerével.

És ez ellen nem lehet felhozni azt, hogy az első szentáldozás újszerűsége a későbbi szentáldozásoknál úgyis elmarad, s így ez nem sokat jelent, mert az első benyomások felejthetetlenek és kitörölhetetlenek a gyermek emlékei közül, ez később is létre fogja hozni a gyermek lelkében az üdvös hatásokat.

Megállapítottam azt is utólag, hogy eddig az elméleti részt túlhajtottuk, a gyakorlati részt pedig elhanyagoltuk akkor, amidőn annyi mindennek a tudását és ismeretét követeltük attól a szegény kis első áldozó gyermektől, holott kevesebb is elég lett volna. Hiszen a pápai rendelet csak a legszükségesebb hittitkok ismeretét kívánja, és azonfelül, hogy a gyermek a legméltóságosabb Oltáriszentséget a közönséges kenyértől meg tudja különböztetni.

Bátran állítom, hogy bármelyik iskolában, ahol rendes hitoktatás folyik, az I. oszt. gyermekek ennél sokkal többet tudnak, de kell is tudniok, mert az első szentáldozás az iskolai év végefelé történik, amikor a tananyag jórészt ismerik már.

Ellenben szükség van elemi iskoláinkban és pedig mindjárt az I. osztályban a gyakorlati rész szorgalmazására. A gyermekeket nemcsak a templomba kell elvinnünk a szentmisére, de ott meg is kell tanítanunk a helyes viselkedésre, az idő jó eltöltésére, szentségimádásra, szentmishallgatásra, egyházi éneke, közös imádságra.

S ha Viennei Szent János arsi plébános szerint jól imádkozott az a földműves ember a templomban, aki semmit sem mondott, csak nézte a tabernákulumot, akkor az az ártatlan kis gyermek is, aki ott a szentségi Jézus előtt jól viseli magát Iránta való tiszteletből és szeretetből, s aki a maga módja szerint az általa ismert imákat elmondja, bizonyára kedves a szentségi Jézus előtt.

Vegyesvallású vidéken még más szempontból is fontos és

szükséges, hogy a gyermekek mennél előbb áldozzanak, mivel a gyermek tulajdonképpen csak 6 évig, amíg az elemi iskolába jár, van szoros értelemben a kezünkben, amikor ismétlős lesz, már könnyen kisiklik belőle.

Egyébként is ezek a szegény gyermekek más vallásúak között nőnek fel, s így állandóan igen ellentétes hatások alatt állanak. Amit épít az iskola, azt sokszor lerontani igyekszik a családi, rokoni, szomszédi környezet. A destruálás nem egyszer tervszerű és szándékolt.

Hol a biztosíték ezek ellen a káros behatások ellen? Csak az Eucharishtiában! Ezért már korán bele kell kapcsolnunk a gyermeket az isteni kegyelem áramkörébe, hogy onnan életet, isteni erőt és segítséget nyerhessen.

Vétenék azonban az igazság ellen, ha elhallgatnám azt az üdvös hatást, amit az első szentáldozás gyakorol a protestánsokra. Bámulnak és elgondolkoznak. Közöttük is vannak jóindulatúak. S ha előbb ellenségeink voltak, utóbb, ha nem lesznek is barátaink, de tisztelőinkké válnak.

Ellenben szomorú, hogy sokszor legtöbb bajt a tudatlan és közönyös katolikusok okoznak, kik minden újítást elleneznek. Azt emlegetik, hogy azelőtt 10—12 éves korban áldoztak először a gyermekek. A reformátusoknál is 12 éves korban konfirmálnak stb.

Ilyenkor más nem segít, mint ha egy-két prédikációt szentelünk az első szentáldozásra. E szentbeszédekben alaposan ki kell fejtenünk a katolikus Egyház álláspontját, a gyermek, a szülők és a társadalom érdekét és hasznát. Mit mond az Úr Jézus? «Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket». Mit mond az Egyház? Mit mond a Pápa? Mit mond az Érsekfőpásztor?

S ez hat, mert népünkben van még tekintélytisztület.

Itt említem meg, mennyire vigyázni kell vegyesvallású vidéken a papnak arra, hogy a katolikus vallású gyermekek valamennyien iskolába járjanak.

Előfordult nem egyszer, hogy a legnagyobb óvatosság ellenére is kimaradt egy-egy gyermek, amin csodálkozni a tanyarendszer mellett nem is lehet. A törzskönyv vezetése u. i. csak papiroson van meg, s így előfordulhat, hogy a szülők nem járatják iskolába gyermekeiket. Mily veszélyben forog az ilyen vallásismeret nélkül felnőtt gyermek! Mikor, hol fog először gyónni és áldozni? Ha szerencsétlen körülmények közé kerül, itt a vegyes vidéken elveszett.

Ha valahol, úgy a vegyesvallású vidéken fontos katolikus érdek, hogy legyen katolikus iskola. Nem tudtam volna elérni: annyi eredményt sem, amennyit elértem, ha a filiákban nem állítottuk volna fel, és nem fejlesztettük volna ki katolikus iskolánkat.

Hogyan készítsük elő haszonnal gyermekeinket az első szentáldozásra, ha protestáns iskolába kénytelenek járni vagy olyan községi iskolába, mely protestáns befolyás alatt áll? Bár ily esetben is mindent meg kell tennünk, ami módunkban áll, azonban méginkább azt kell sürgetnie a papnak, hogy mennél előbb katolikus iskola állíttassék fel. Ehhez a katolicizmusnak nemcsak joga van, de ez kötelessége is.

Most, amidőn a tizedik esztendő taphatom itt a magyar Afrikában, visszagondolva 10 esztendő kemény küzdelmeire, rengeteg nehézségére, de a sok-sok kegyelemre is, mellyel az Úr elhalmozott bennünket, lelkem hálát mondhat a szentségi Jézusnak. Legnagyobb vigasztalásom az, hogy már nemcsak itt, de mint hallom, máshol is a gyermekek rögtön, amint öntudatra ébrednek, a szentségi Jézussal szoros összeköttetésbe lépnek.

Mert ha a felnőttek példája hatással van a gyermekvilágra, tagadhatatlan az is, hogy a gyermekek jó példája is üdvös hatással lesz a szülőkre, felnőttekre és e kölcsönös jóhatás előbb-utóbb megteremti itt a Tiszántúl is, ahol eddig a katolicizmus el volt temetve, el volt felejtve, az óhajtott, áhított katolikus életet.

AZ ELSŐ PÉNTEKI SZENTÁLDÓZÁS.

Dr. Maksa János
plébános (Szurdokpüspöki).

Zimankós, téli reggel édesanya igyekszik két gyermekével az első pénteki szentáldozásra. «Boldog vagyok, hogy végezhetjük a nagy kilencedet — mondja. Bárcsak már a kisebbeket is hozhatnám!» Hat fiút nevelt. A legidősebb már iparostanonc volt. Sárkuló feljegyzéseimben így jellemeztem: derék fiú. E két gyermek szemében az őszinteség, a kisebbekében az ártatlanság lobog. Mily szépen készül ez a család a végső kitartás kegyelmének biztosítására!

A finomabb lelkiismeretűeket, de még a tágabb lelkűeket is gyakran elfogja a szorongás: vajjon üdvözlnek-e vagy sem? Szentek aggódva gondoltak arra, vajjon ki tudnak-e tartani végig a megszentelő kegyelem állapotában?

Jézus Szívének nagy ígéretében bízva, a nagy kilenced elvégzésével reményteljesen biztosíthatjuk lelkünket az örök kárhozat veszélye ellen.

Jézus Szíve nagy ígérete.

Alacoque Szent Margit írásaiban így hangzik: «Egy pénteken, szentáldozás alatt mondta Jézus az ő méltatlan szolgájához ezeket a szavakat: Szívem túláradó irgalmából megígérem neked, hogy szívemnek mindenható szeretete mindazoknak, akik kilenc

egymásutáni hónapon át minden hó első péntekén megáldoznak, megadja a végső töredelem kegyelmét. Azok nem fognak sem az én kegyelmem, sem a szükséges szentségek nélkül meghalni, s az én isteni Szívem biztos menedékük lesz azon utolsó pillanatban.» (Vie et oeuvres. II. kt. 82. levél.)

A nagy kilenced lényege tehát az, hogy kilenc egymás után következő hónap első péntekén szentáldozáshoz járulunk, melynek elvégzéséért Jézus Szíve a végső töredelem kegyelmét ígéri nekünk.

A nagy kilenced méltó végzéséhez szükséges feltételek:

1. Kilenc egymás után következő hónap első péntekén *áldozunk* meg. Ha elmulasztunk egy áldozást, a nagy kilencedet újra kell kezdenünk. Ha azonban a nagypéntek első péntekre esik (mivel e napon az egyház nem áldoztat), nem szakad meg a nagy kilenced, hanem folytatjuk, s egy hónappal később fejezzük be.

2. *Méltóképen*, a megszentelő kegyelem állapotában áldozunk. Aki áldozásait azzal a szándékkal végezné, hogy a kilenced után nyugodtan vétkezhetik, hiszen Jézus ígérete szerint úgysis üdvözülni, az nem végezne méltó áldozást. Ez a lelkiület a vakmerő bizakodásnak szörnyű bűne volna.

3. *Külön szándék, ima nem szükséges*, mert a nagy kilenced elvégzésének szándékában hallgatagon benne van az is, hogy a szentáldozásokat Jézus Szíve imádására, engesztelésére végezzük. Ajánlatos azonban a szentáldozásokat erre a célra kifejezetten is felajánlani. Még helyesebb, ha valamely felajánló imát is végzünk. Együttal más szándékra is felajánlhatjuk még szentáldozásunkat.

4. Nem szükséges, de hálás dolog a nagy kilencedet *többször* is elvégezni.

Biztos-e a nagy ígéret?

Az isteni Szív irgalma, megváltói lelkiülete, lelkekért égő buzgalma ez ígéretben annyira túlcsoordul, hogy 200 éven keresztül nem is merték nyilvánosságra hozni. Csak midőn Rómában a nagy

ígéret történeti hitelességét elismerték, dogmatikai lehetőségét a teológusok megvizsgálták (1880 táján), akkor lett általánosan ismeretessé, gyakorlata közkedvelté.

A trienti zsinat (Trid. 6, c. 12.) azt tanítja, hogy «amíg ebben a halandó testben járunk, senkinek sem szabad az isteni előrerendelés mélységes titkát illetőleg oly vakmerőnek lenni, hogy magát egészen biztosan a választottak számába vegye . . . Mert hisz külön kinyilatkoztatás nélkül nem lehet tudni, kiket választott az Isten».

Ezért *feltétlen (absolute) biztosra nem vehetjük*, hogy a malaszt állapotában halunk meg, még akkor sem, ha a nagy kilencedet el is végeztük. Teljes biztossággal ugyanis sohasem tudhatjuk, hogy valóban teljesítettük-e az előírt feltételeket? De még ha a töredelem kegyelmének nyújtásáról az isteni ígéret alapján volna is abszolút biztonságunk, a mi saját szabadakaratumk közreműködéséről, a felkínált kegyelem felhasználásáról sohasem lehetünk feltétlenül biztosak.

A nagy ígéret *ad azonban erkölcsi (morális) bizonyosságot*. Ha jószándékkal teljesítettük a feltételeket, a nagy ígéret teljességét erkölcsi bizonyossággal remélhetjük, s teljes bizalommal várhatjuk, hogy a Szent Szív nem a bűn állapotában szólít ki e világból.

Az első péntek lelki előnyei.

Az első pénteki szentáldozás gyakorlata elsősorban kifejleszti a *lelkünk üdve iránti felelősségérzetet*. Gondolunk lelkünkre, meg akarjuk menteni azt. Túlvilági érzéket kapunk, mely a mai annyira anyagi, evilági életben biztosíték a jelenvalóba való teljes elmerülés ellen. Azután finomítja, *gyöngéddé teszi lelkiismeretünket* a havi önvizsgálat, gyónás. Észrevesszük a bűnt, s azt Isten gondolata szerint rossznak is tartjuk. Sokszor az első péntek által sikerül a léleknek Jézus Szíve irgalmas kegyelmezése folytán egy régi, rosszul végzett gyónást rendezni, egy-egy régi, lelkünk

legmélyére süllyesztett, de a magány perceiben lelki háborgást, önvádat okozó bűnt napvilágra hozni. Nyugalmat hoz Jézus Szíve lelkünkbe a tiszta lelkiismeret által. Továbbá *megjavítja életmódunkat*. Aki hónapokig komoly gyónást végez, javulást ígér, nem maradhat állandó bűnalkalomban, komoly erőfeszítést tesz a bűn kerülésére, a tiszta élet megvalósítására. Az első péntek által *megszeretjük a szentáldozást is*. Boldoggá tesz minket a Krisztussal való egyesülés.

Komoly, lelke üdvéért aggódó, finom, jó erkölcsi ízlésű, nemes lesz a lélek a nagy kilenced buzgóságában. Nem csoda, ha legtöbbször nem elégszik meg a nagy kilenced egyszeri elvégzésével. Rabja marad végig a Szent Szívnek. Az első péntek ünnep lesz számára egész életén keresztül. Még nagy áldozat árán is végzi a szentáldozást, mint az az ifjú anya, ki első gyermeke megszületése után azonnal áldozni ment: «Bár többször elvégeztem már a nagy kilencedet — mondta, — mégis meg kell találnom az első pénteki szentáldozás módját és idejét ezután is». Valóban erkölcsi bizonyossággal remélhető, hogy a Szent Szív az ilyen léleknek a végső harcban is bő kegyelmet fog osztogatni. Jézus Szíve beváltja ígését: a nagy kilenced által a bűnös irgalmat, a lanyha buzgóságot, a buzgó tökéletességet nyer.

Könnyen terjed az első pénteki szentáldozás.

Az Úr Jézus megígérte, hogy Szíve tisztelőinek minden vállalkozását megáldja. Aki a legnemesebb vállalkozáshoz: a Szent Szív tiszteléséhez, nevezetesen a nagy kilencednek terjesztéséhez fog, annak munkáján a Szent Szív áldása van. A hívek ez ájtatosságot megértik, megszeretik. Első pénteken a templom ünnepi képét mutat. Vasárnapi zsúfoltság, s mindenki csupa buzgóság. Ide nem nagyon férkőzik be az emberi hiúság. Hiszen mind lelkiismeretvizsgálattal, bűnbánattal nézett előbb lelkébe. Minden lelken ott ragyog a kegyelem dicső ruhája, mindenki lelkében ott lobog az

Istennel való megbékülés igaz boldogsága. Minden szemben a fájdalom, a megpróbáltatás könnycseppjei között is ott sugárzik a megnyugvás, a Szent Szívben való határtalan bizalom drága reménysugara. Mily szép gyülekezet a Szent Szív előtt!

Aki egyszer behúzódik a templomba első pénteken, megérzi ezt a kegyelmi légkört, maga is a Szent Szívhez térdel. Az egyik lelkipásztor szentbeszédjét első péntek előtti vasárnap mindig a Szent Szívről s tiszteletéről tartja. Az első pénteki áldozók száma szinte hónapról-hónapra növekszik. A másik új helyén nem talált még különleges első pénteki ájtatosságot. Siet azt bevezetni. Rövid pár hónap alatt benépesült buzdító szavai nyomán a templom. Egy hitoktató gyermekeinek buzgón ajánlotta az első pénteki szentáldozást, s még nyáron is 30—40 gyermek engesztelte a Szent Szívet. Hívjuk fel mindenki figyelmét a nagy kilencedre. Terjesszük buzgón. Az eredményt bízunk a Szent Szív áldására.

*

Mindenki megkedveli az első pénteket. Megható a plébániámon, hogy a fiatalok között mindig akad egypár őszbecsavarodott hajú, lassan topogó férfi és nő, akik már letették reszkető kezükből a szerszámot, s jönnek nagy kilencedet végezni. A Szent Szíven akarják az élet fáradalmait kipiheni, Jézus isteni kezébe akarják tenni reszkető kezüket, hogy a Szent Szív vezesse őket.

Országunk egyik hatalmas gyártelepe mellett első pénteken férfikorban lévő munkásokat már öt órakor áldoztatnom kellett, hogy miután lelkük üdvét a Szent Szív engesztelésével biztosították, hat órakor a mindennapi kenyérért való munkát is megkezdhessék. S mit szóljunk azokhoz a hősiessé lelkű munkásokhoz, akik éjfélről kezdve reggel hat óráig étlen-szomjan állták a vasgyár kohójának vagy Martin-kemencéinek irtózatoss forróságát azért, hogy nappali pihenésük előtt, fáradtan bár, de példátadó áldozatossággal meggyónhassanak, Jézussal egyesülhessenek első pénteken!

A nők — hivatásuk természeténél fogva — aránylag könnyeb-

ben találnak időt a nagy kilenced végzéséhez. Jönnek is mindenütt szép számmal.

A középiskolások s az iparos leányifjúság az időbeosztásuk által nyújtott előnyt mindenütt kihasználják a nagy kilenced végzésére. Földműves leventéink s leányaink mezei elfoglaltsága meg lehetőszen nagy akadályt gördít az első péntek elé. Azért a nagy kilenced elvégzését és megkedveltetését legcélszerűbb már az iskolás korba előretolni.

Iskolások nagy kilencede.

Lelkipásztori és hitoktatói kötelességünknek kell tartanunk, hogy a nagy kilencedet az iskolás gyermekekkel feltétlenül elvégeztessük. *Ez kötelességünk.* Az Egyháznak kifejezett óhaja a Quam singulari dekrétumban (Jorio magyarázta magyar kiadás, 17. lap), a legújabb Tanterv és Utasításban is (26. l.), hogy gyermekeinket a gyakori, lehetőleg a mindennapi szentáldozásra neveljük. Az Egyház az eucharisztikus nevelés alapjára helyezkedik. Kötelességünk nekünk is eucharisztikusan, gyakori áldozásra, főképp első pénteki áldozásra nevelni az ifjúságot.

Az első pénteki áldozásra való nevelés *szép apostolkodási terület.* Ezáltal Jézus Szíve tiszteletére nevelünk, amely ájtatosság az Úr Jézusnak Alacoque Szent Margit részére tett kijelentései szerint «becses és utolsó gyógyító eszköz» a mai kor bajai ellen, Jézus szeretetének «mintegy utolsó erőfeszítése, amellyel... kedvezni akar az embereknek, hogy kiszabadítsa őket a sátán hatalmából.» A nagy kilenced végeztetésével a végső állhatatosság kegyelmét biztosítjuk már kora gyermekkorban egész egyházközségünk részére. Szép munka ez nagyon! Helyezzük legalább gyermekeinket az isteni irgalom bőségesebben zuhogó kegyelemesője alá!

A nagy kilencednek a gyermekekkel való megkedveltetése *könnyű apostoli munka.* Nekik van idejük az első pénteki szentáldozás elvégzésére. Ha a gyóntatást előző délután, az áldoztatást

szentmise előtt végezzük, iskolából sem mulasztanak gyermekeink. Nekik van fogékonyságuk is a vallásos buzgóság iránt. Szeretik az Úr Jézust, engesztelik örömmel a Szent Szívet. Szívesen áldoznak. Ha pedig a gyónásra közös lelkiismeretvizsgálással és közös bánatimával, szentáldozásra is közös imával készítjük őket, akkor igazán mélyülni fog lelkükben a vallásosság. Egyik kápláni helyemen már szerdán iskolásokat gyóntattunk. Másik helyen egyszerű buzditásra annyian kezdték a nagy kilencedet, hogy alig győztük a gyóntatást. Mily felemelő látvány Egerben első péntek előtt a sok száz és száz szívgyárdistának a székesegyházban való gyónása. Tapasztalatom szerint a legtöbb gyermeknek nem is kell parancsolni, csak meg kell engedni a nagy kilenced végzését, s máris örömmel jön. Még áldozatokra is hajlandók. Lélekemelő dolog, mikor a tanyai gyermek az iskolában költi el egyszerű kenyérbédjét azért, hogy délután meggyónhasson. Az áldozatos kötelességteljesítés gyönyörű példáját mutatják gyermekeink, mikor iskolatáskával együtt jönnek első pénteken a templomba, hogy buzgó szentáldozás után az iskolába siessenek.

Lelk. pásztorok, nevelők és szülők! Hozzuk gyermekeinket első pénteken áldozni, Jézus Szíve engesztelésére, saját elkük üdvére s a mi örömünkre!

A nagy kilenced elterjesztésének módja.

Prédikáljunk első péntek előtti vasárnap Jézus Szívéről, a szentáldozásról, a nagy kilencedről! Gyóntassunk már előző napon is! A gyermekeket mindig be lehet osztani. A kevés munkát végzők is eljönnek. Tegyük esetleg az első pénteki litániát csütörtök estére. Utána szívesen meggyónnak. Áldoztassunk szentmise előtt is! Így a szentmise nem lesz túlhosszú. Akinek sürgős munkája van, már szentmise előtt távozhat. Ajánlatos azonban egyszerű népnél rövid, közös hálaadást tartani. Buzdítsuk híveinket, hogy szombaton és vasárnap is áldozzanak meg. Földműves híveinknél

szepetembertől májusig ajánljuk a nagy kilenced elvégzését. Ilyenkor a mezei munka nem olyan sürgős. Iskolásoknál is ez az idő alkalmas nagy kilencedre. Így kedves ünnep lesz híveinknél az első péntek.

Az első vasárnap helyzete.

Sokan nem tudnak első pénteken áldozni. Szeretik azonban vasárnap elvégezni. Ajánljuk-e ezt a gyakorlatot? A nagy kilenced ígérete az első péntekhez van kötve. Más nappal nem helyettesíthető. Az első vasárnapnak is van azonban lelki haszna. Az első vasárnapi áldozók lelkülete azonos az első péntekiekével. Ugyanúgy engesztelni akarják az Úr Jézust, ugyanúgy esedeznek a végső kitartás, a végső töredelem kegyelméért. Isten a kérő imát, ha lelki dolgot kérünk, meg szokta hallgatni. Ezt a kérést is — bízhatunk benne! — meg fogja hallgatni. Első pénteken a nagy kilenced végzésénél Jézus Szíve ígéreteiben való hűségére hivatkozunk, az első vasárnapi szentáldozásnál Jézus Szíve irgalmára hagyatkozunk, hogy adja meg a végső kitartás kegyelmét. Vajjon elutasítja-e e kérelmet Istenünk, aki Izaiásnál (Iz. 65. 2—3.) így szól: «Kiterjesztettem kezeimet egész nap a hitetlen néphez, mely nem jó úton, az ő gondolata után jár; a néphez, mely engem haragra ingerel szemtől-szembe mindenkoron». A mi készséges szívünket nem utasítja el, hanem örömmel öleli Szent Szívére.

*

Terjesszük életünkben Jézus Szent Szíve tiszteletét, az első pénteki szentáldozást, a nagy kilenced gyakorlatát, hogy utolsó óráinkban bizalmat vehessünk ama lelkek sokaságától, kiket Jézus Szívéhez vezettünk, hogy akkor szent reménységgel bátoríthasson minket Alacoque Szent Margit: «Mily szép meghalni, miután gyengéden és állhatatosan tiszteltük annak Szívét, aki majd ítélni fog minket.» (Vie et oeuvres. II. 286.)

A KORAI SZENTÁLDÓZÁS A TANYA- VILÁGBAN.

Harsányi József
plébános (Szentmargitapuszta).

Sohasem fogom elfelejteni azt a pillanatot, amikor először léptem tanyai iskolába. Kis, riadtszemű gyermekcsoport ült a padokban, és amikor meglátták, hogy komolyan közöttük akarok maradni és foglalkozni velük, oly éktelen sírásba kezdtek, hogy alig tudtam őket lecsillapítani. Abban a pillanatban igazán nem hittem volna, hogy valamikor első osztályos kis tanyai Jóskákat meg Julcsákat fogok vinni az első szentáldozáshoz.

A Jóskák meg Julcsák azóta megnőttek. Sok közülük már családapa, családaya. Homlokukra már gondbarázdákat kezd szántani az élet, de a szemük még mindig azzal a régi ismerős mosollyal néz rám, melyet első gyónásukkor láttam rajtuk a jézuskavárás szent izgalmában.

Ezzel már meg is feleltem az első kérdésre. Lehet-e, hasznos-e tanyai gyermekeket — pl. első osztályos korban — első szentáldozáshoz bocsátani? Lesz-e bennük elég bizalom az első szentgyónás elvégzéséhez? Ez a kérdés nagyon is jogosult. Különösen azok teszik fel, akik ismerik a tanyai gyermekvilág életét. Első tekintetre ugyanis legyőzhetetlennek látszó akadályként mutatkozik 1. a tanyai gyermek félénksége és bizalmatlansága, 2. a tanyai gyermek műveletlensége, 3. a tanyai gyermekvilág gyakori bűnözése.

1. A kis bizalmatlanok.

A tanyai gyermek félénk, bizalmatlan a felnőttek iránt. Űri emberekkel szemben még inkább. Ennek természetesen oka is van. A tanyai szülők nem sokat foglalkoznak még a saját gyermekükkel sem, és amikor foglalkoznak is, többnyire nem kellő megértéssel. Ahol sok a gyermek, ott egy-egy kis kóccsal, maszatossal nem érkeznek sokat bibelődni. Az édesapa rendszeren késő este tér haza, hajnalban pedig már munkába megy. Gyermekai jóformán csak akkor látják, amikor szerény vacsoráját elfogyasztani megy haza, sokszor már eléggé ideges hangulatban. Olyankor sietni kell az étkezéssel. Az asszony férjének kiszolgálásával van elfoglalva és tarisznyát készíti, a gyermeksereg pedig ilyenkor csak útban van. Vagy az anyjuk körül lábatlankodnak, vagy mindegyik a maga enni-valóját követeli, sokszor nagyon is hangosan. Ezek a körülmények egyáltalán nem hangolják arra sem az apát, sem az anyát, hogy valami túlságos nagy gyöngédséggel intézzék el örökké éhes és zsisbongó csemetéik ügyeit. Napközben az anyát a háztartás, a csecsemő-gyermek gondozása, a veteményes föld annyira lefoglalja, hogy megint nem a gyermeksereg a főgondja. Magukra maradnak; legföljebb arra ügyel, hogy valami szerencsétlenség ne érje őket. Ha apró-cseprő vitákban panaszkodni mennek, rendszeren az a vége, hogy egyik is k kap, másik is. Az igazság keresésére nincs idő, sem kedv, — van egyéb gond is. Természetesen ez nem olyan szabály, amely alól nem lenne kivétel, de többnyire így van. A gyermekbe lassan beidegződik az az érzés, hogy ő csak terhére szokott lenni a felnőtteknek, néhanapján a szüleinek is. Más emberekhez meg éppen nincsen hozzászokva. Nincs óvoda. A pappal, tanítóval gyakran ijesztgetik még iskoláskora előtt, ha a templomban rendetlenkedik, ha nem akar imádkozni. Jellemző esetet beszélt el egyik tanító barátom. Riadtszemű első osztályos leánykát cipel a nagymama az iskolába. A szó szoros értelmében cipelni kell, mert nem

akar jönni. Nagy békítgetések és biztatások után végre sikerül a tanító úrnak beültetni a padba, de csak úgy marad ott, ha nagymama megvárja, hogy együtt mehessenek haza. Ilyenformán nagymama is iskolás lesz. Egy darabig az ajtófélfát támasztja nyilván azzal a szándékkal, hogy óvatlan pillanatban majd megszökik. Ám Rozika szaporán tekintget hátrafelé, és minden szökési kísérletet meg-
hiúsít, közben félve pislog a tanító úrra is. Mosolygós, jóságos arcot lát. Kezd benne felmelegedni a bátorság, míg végre diadal-
mas arccal fordul nagymama felé. (Bizonyára a nagymama meséiben a vasorrú bába és a boszorkányok között ott szerepelt a tanító úr is.) A hangjában is ott cseng a diadal és bizalom érzése, amikor meg-
szólal:

— Nana! még nem vertek meg!

Tehát mégsem szabad azt állítani, hogy a tanyai apró gyerme-
kek lelkéhez nem lehetne hozzáférni. Nagyonis meg lehet közelíteni
egy kis szeretettel és érdeklődéssel. Kezddhet ez a munka már az
iskoláskor előtt. Akad egy kis szabad idő: meglátogatja az ember a
családokat. Sorra veszi a kicsinyeket. Sőt, azokon kezdi, hiszen
mielőtt belépne egy-egy tanyai cselédházba, az ajtó előtt vagy a
közös pitvarban csak úgy nyüzsögnek a maszatos, kócos kis ember-
palánták. Ha idegen jelenik meg, megáll a játék, mindegyik reá
figyel. Újság! A félénkebbek igyekeznek beljebb: az anyjuk szok-
nyája mögé bújva leselkednek. Kezdődik a bemutatkozás. Sorba
kérdezgeti az ember a neveket; a bátrabbakat megjutalmazza az
ember néha csak dicsérettel, néha pár szem cukorral, — persze
aztán valami jogcímen a többiek is kapnak. Szóba jön az is, hogyan
tudnak már imádkozni, hogyan viselik magukat. Ha valamelyikre
panasz van, nem ijesztgetem, hanem arról beszélek, hogy mennyire
szereti a jó Isten a jó gyermeket, meg a pap bácsi is. Egy kis ígértet is
kicsikaródik a zárkózott kis szájakból: a jóságnak ígérete. Más.
A tanyai iskola előtt szentmisére gyülekeznek a tanyaiak. Jó alkalom
egy kis beszélgetésre a hívekkel. Nemcsak a felnőttekkel, hanem az

aprókkal is. «Ni, de szépen megmosakodott ez a gyerek! Nem sírtál, mikor mosdatott édesanyád?» — teszem fel az intim kérdést és ehhez hasonló apróságot. Nem azért, mintha nagyon kíváncsi lennék, de hadd szokják hozzá a kicsi, hogy a pap bácsit érdekli az ő kis élete, apró örömei, bánatai, minden. Így kezdik megszokni a papot, így kezdenek hozzásimulni, így kezd bennük kialakulni az az érzés, hogy a pap nekik nem idegen, hanem hozzájuk tartozik, ha pedig még meséssel, apró tréfákkal is tud szolgálni, szent a barátság.

Az úton lépten-nyomon apró emberkékre bukkanunk. Ha nincs is nagyon beszédes kedvünk, ne menjünk el mellettük szótlannul. Bőségesen fognak kamatozni ezek a kis szeretetkapcsolatok, amik így szövődnek. Az iskolában már mint régi jó ismerősökkel találkoznak velünk. Ott se vagyunk csak tanítók. Jusson idő egy kis játékra, mesére, tréfára is. Nagyon szépen lehet így fegyelmet is tartani, hiszen a jó fegyelmezésnek legfőbb feltétele: az érdeklődést lekötni. A külső fegyelmezést, ha elkerülhetetlen, hagyjuk a tanítóra, mi a lélekrehatás emberei vagyunk elsősorban. A kis bűnösöknek inkább közbenjárói vagyunk a tanítóbácsinál, tanítónéninél, ha valami büntetésben találódnak, amikor belépünk az iskolába. Hogy ezek az apró fogások mennyire lényegesek, sokszor tapasztaltam. Csak egy jellemző esetet iktatok ide. Volt egy kedves káplánom, aki nagyon szerette a gyermekeket; még csak párszor tartott hittanórát, de már teljesen meghódította őket. Egyik őszi estén leverten állított be tanyai körútjáról. Elbeszélte, hogy kis első osztályos fiút talált nagyon súlyos betegen. Szerette volna provideálni, de a gyermek csak sírt, és folyton azt hajtogatta, hogy nem, nem, nem. Kérdeztem tőle, nem ijesztette-e meg a kicsit? Nem a haláltól fél-e? Azt ő szóba sem hozta, inkább biztatgatta, hogy elhozza neki a Jézuskát, Ő majd meggyógyítja. Találgatóztam tovább: talán valamiért megbüntette az iskolában, és most azért bizalmatlan? Ez sem történt. A helyzet aggasztó volt. Nem vehettem a lelkemre,

hogy a szegény kicsike provideálatlan menjen esetleg a nagy útra. Felkerekedtem tehát, hogy megpróbálkozzam vele. Néhány barátságos szó után megegyeztünk a kis öreggel. Mikor szépen elvégeztünk mindent, édesanyja megkérdezte tőle: «Kisfiam, miért sírtál, amikor a tisztelendő úr itt volt, hiszen ő éppen úgy szeret, mint a plébános bácsi?» «Igen ám, de a plébános bácsi mindig szeret játszani meg tréfálni is velünk!» — volt a kis legény felelete. Azóta még jobban érzem, hogy az Úr Jézus kis barátaival nem elég csak megszerettetni magunkat, hanem a bizalmukba is kell férkőzni. Ez a bizalom pedig csak kicsiségektől függ, de nagy dolgok múlhatnak rajta.

2. A kis faragatlanok.

Aki magyar gyermekek tanításával foglalkozik, igazán nem tagadhatja, hogy a magyar értelmes fajta. Mennyire kinyílik a gyermek értelme már az óvodában! Tanyán nincsen óvoda; azonkívül a tanyai gyermek olyan szűk környezetben növekedik fel, amely nem alkalmas arra, hogy értelmét korán kifejelessze. Sokszor alig lehet megszólaltatni, amikor iskolába jön, az I. osztályba. Hogyan lehetne azt I. osztályos korában első szentáldozáshoz vinni? — mondták tanítóim és tanítónőim, amikor ez a kérdés először szóba került. Igazuk volt abban, hogy az óvadás városi, falusi gyermekekkel először többre lehet menni, de később maguk is belátták, hogy a tanyai gyermeknek is hamar ki lehet nyitni az értelmét annyira, amennyit az első szentáldozás és gyónás jó végzése megkíván. Készítettem már elő gyermekeket első szentáldozásra olyan helyen, ahol nem volt iskola és így rendszeres hitoktatás sem, hanem csak játékkal, cukorral gyűjtöttem össze a kis nebulókat a hitoktatásra. Akkor láttam, hogy micsoda áldás az iskola, micsoda előnyös helyzet az, hogy az állam a beiratkozáskor egyúttal a kezünkbe is adja a gyermeket, míg más országokban paptestvéreinknek kell összegyűjtögetni több-kevesebb eredménnyel. Őszintén

mondhatom, hogy a rendszeres hitoktatásban részesülő első osztályos gyermek sokkal inkább képes jó szentáldozást és gyónást végezni, mint azok a nagyobb gyermekek, akik zavartalan és rendszeres hitoktatásban nem részesültek. És ha más országban paptestvéreink buzgósága még zavartalan hitoktatás lehetősége nélkül is keresztül tudta vinni a gyermekek korai és gyakori szentáldozását, miért lenne az nálunk lehetetlen? Talán azt akarjuk állítani, hogy lelkiismeretesebbek vagyunk, mint ők, vagy a mi fajtánk kevésbé értelmes? Ha közelebbről tekintjük a kérdést, mindjárt meglátszik, hogy minden komolyabb nehézség nélkül közölhetjük már az I. osztályos tanyai gyermekkel azokat az ismereteket, amelyek a szentáldozás és gyónás jó végzéséhez szükségesek. Ha csak annyira is megtanítjuk őket, amennyit a püspöki tanterv az I. osztályosok hitoktatására vonatkozólag előír, húsvétra már tudni fogja a kis I. osztályos is mindazt, amit eszközszerű szükségességgel tudnia és hinnie kell. Miatyánk, Üdvözlégy, Hiszekegy, mint legszükségesebb imák; teremtés, Szentháromság, túlvilág, megváltás, lélek halhatatlansága, mint legszükségesebb hitigazságok mind ott derengenek már húsvét táján a legelmaradottabb kis sziki koponyában még akkor is, ha nem tudja esetleg szóval kifejezni. Az Oltáriszentségről és szentgyónásról való legszükségesebb tudnivalókat pedig igazán nem nagy mesterség megtanítani és felfogóképességüknek megfelelően megmagyarázni. Monsignore Dominico Jorio tájékoztatásképen a szükséges anyagot mindössze tíz kérdésben foglalja össze. Nincs olyan elhagyatott hely, ahol az oktatást legalább ennyire ne lehetne fejleszteni már az I. osztályban. Az én gyermekeim szegény, elmaradott tanyai gyermekek. Nagyon sok időt nem is tudok rájuk szánni. Ha az ember osztatlan tanyai iskolában hetenkinti két kiszállással a hittant a felsőbb osztályokban alaposabban és az élet követelményeinek megfelelően akarja tanítani, nem sok ideje marad az I. és II. osztályosokkal való foglalkozásra. *Mégis azt állíthatom, hogy egyetlen egyszer sem volt*

okom megbánni, amiért az I. osztályosok legnagyobb részét első szentáldozáshoz és gyónáshoz bocsátottam, — sőt inkább azt kellett megbánnom többször, hogy túlszigorú voltam a kiválogatásban. Azok a gyermekek, akik ugyan a feltett kérdésekre nem tudtak jól megfelelni, amint később kitűnt, nem azért nem feleltek, mert nem volt meg a megfelelő értelmi fokuk, hanem inkább a szókincsük, a kifejezőképességük hiányzott, vagy a memóriájuk működött kissé lassabban, mint a többieké. Pedig azt is őszintén be kell vallanom, hogy hitoktatói képességeim nagyon gyarlók, ebben az irányban képzettségem is nagyon hiányos, — nem is vagyok abban a helyzetben, hogy képezsem magam. Mások intenzív munkával sokkal szebb eredményt tudnak elérni. Tapasztalom ezt olyan iskoláknál, ahol a káplán urak végezték a hitoktatás nagy részét. Semmi más nem mondhatok magaménak, csak azt a törekvést, amit a lelkipásztori tapasztalatok is folyton erősítenek bennem: hogy minél inkább megvalósítsam a gyermekek korai szentáldozására vonatkozólag az Anyaszentegyház határozott parancsát, az Úr Jézus Szent Szívének hő vágyát: «Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket!»

3. Gyermekek bűnbánata.

Tanyai gyermeket nem mernék első szentáldozáshoz bocsátani szentgyónás nélkül. Azért nem, mert ezeket a gyermekeket sokkal több bűnalkalom veszi körül, mint egy gondosan nevelt városi gyermeket. A tanyai szülők részint nem érnek rá, részint nincs meg bennük az érzék ahhoz, hogy gyermekeik erkölcsi fejlődését figyelemmel kísérjék. Mennyi romboló hatású dolgot lát a gyermek, és hall azokban a túlszűfolt lakásokban, ahol néha több család lakik együtt! Még a szülések is sokszor a gyermekek szemei előtt történnek. Többen alszanak egy ágyban fiúk és leányok vegyesen stb. Azután meg itt úgy van, hogy nagyobb gyermek neveli a kisebbet. Ki sem lehet fejezni, hogy mennyit ront egy-egy nagyobb, vásott gyermek a többiekén. Gyakran megtörténik, hogy a gyermek

értelmével még fel sem éri a bűnt, és máris bűnös szokások rabja. Káromkodások, csúnya beszédek, szemérmetlen cselekedetek áldozatává lesz, és folytatja ezeket akkor is, amikor már tudja, érz, hogy Isten előtt utálatos dolgot cselekszik. Még olyan kis tanyákon is megtörténik ez, ahol idegen gyermek alig fér hozzájuk. Nem ritkán egyik testvér rontja el a másikat. Nem lehet ugyan általánosítani, de ki tudná határozottan állítani, hogy egyes esetekben nem így volt-e? Nem sötétenlátás ez. A mindennapi tapasztalás bizonyítja. Egy gyermekrontási perrel kapcsolatban pl. egész sereg szülő esküdött meg arra, hogy a megrontott apró leányka nem volt ártatlan azelőtt sem, mert látták vétkezni többször is. Legszomorúbb a dologban az, hogy akkor egyikük sem tartotta érdemesnek csak egy szóval is felhívni a gyermek atyjának és anyjának figyelmét erre a tényre. Ez az oka annak, hogy tanyai és falusi lelkészek félnek a gyermekek korai első szentáldoztatásától, mert a szentgyónást nem lehet elengedni, és mert nehéz az egészen kisgyermekeket jó szentgyónásra előkészíteni. Ha pedig az ember az önállóan és jól végzett szentgyónásoknak — hogy úgy mondjam — a technikai feltételeit is keresi és kívánja a kis első gyónókban, akkor szinte lehetetlen is. Eleinte önálló lelkiismeretvizsgálatot, a bánat és erősfogadás öntevékeny és minél tökéletesebb felindítását, a hibák gyors és szabatos felsorolását kívántam kis gyónóimtól is. Ha ezekre nem láttam bennük elég készséget, nem engedtem őket szentgyónáshoz és így szentáldozáshoz sem. Az az elgondolás vezetett, hogyha az első szentgyónás alkalmával nincs meg bennük ez a készség, nem lesz meg később sem. Az élet, a lelkipásztori tapasztalás meggyőzőtt róla, hogy ez nagy tévedés volt. Különbséget kellett volna tennem a szentgyónáshoz szükséges lelkület és a gyónási készüllet elsajátítása között. Amíg az előbbi pótolhatatlan, de könnyen közölhető a legkisebb gyermekkel is, ha már értelmét használni kezdi, az utóbbi elengedhető és pótolható azzal, hogy közösen előkészíti az ember a kicsikéket mindaddig, míg az iskolai

hitoktatás kapcsán és a gyakorlat folytán ez a készség is szépen ki-fejlődik bennük. Mi lenne, ha sok felnőtt hívünknel a fentebbi szigorú elvet alkalmaznók? Hányat kellene elutasítanunk? Viszont sokszor álltam már egészen kis gyermekek betegágyánál, még iskolás sem volt némelyik, — a szentáldozásra, mint úti eledelre kellett őket előkészítenem és így a szentgyónásra is, — bár a betegség fájdalmai, az idő rövidsége, a gyermek fáradtsága és félnksége erős gátlásokként léptek fel, mégis meghatódva kellett észlelnem, hogy különös hálát adhatnak a jó Istennek, ha egyik-másik felnőtt hívet legalább kikérdezni tudnám úgy, mint ezeket az apróságokat.

Első és legfontosabb teendő tehát a bűnbánat felébresztése, a lelkiatya iránti bizalom és a bűnöktől való szabadulás vágyának a kifejlesztése. A bizalmat már iskoláskor előtt lehet fejlesztgetni. Ezt a munkát azután fokozhatja az ember iskoláskorban úgy, hogy valahányszor a gyermek életében előfordulható bűnről és vele kapcsolatban Isten büntetéséről esik szó a hitoktatásban, mindig hozzá lehet fűzni az intelmet: «Szerencsétlen gyermek! Milyen boldog lett volna, ha meggyónhatta volna bűnét! Örüljete, hogy ti nem-sokára gyónhattok; a jó Isten megbocsát és szeretni fog, én pedig nagyon fogok örülni, hogy megszabadultok a bűntől, és hogy ebben segíthetek nektek!» Mennyire meg tud erősödni ezekben a csöpp-ségekben a teioldozás után való vágyakozás, mutatja egyik I. osztályos leánykám esete. Édesanyja ellenezte, hogy első áldozó legyen.

— Nem tudok most szép fehér ruhát venni neked, kisleányom, — mondotta a csöppségnek. — A többi gyermek szép fehér ruhában fog áldozni, neked meg nem lesz. Jövőre majd te is kapsz szép fehér ruhát, akkor majd áldozhatsz.

De a kisleány nem hagyta magát:

— Azt mondotta a plébános úr, hogy a Jézuska nem nézi, milyen a ruhám! — és állhatatosan meg-megújította kérését.

— Dehát miért akarsz te mindenáron most áldozni? Ráérsz jövőre is!

— Nem érek rá, — állhatatoskodott a kicsi, — mert szeretném, ha a Jézuska már most megbocsátaná bűneimet.

Erre már elmosolyodott a mama:

— Mi bűnöd lehet neked, te csöppség? Nincs még neked bűnöd!

— De van! — erősítette a kisleányka.

— Nohát, ha annyi sok bűnöd van, mondd el hát nekem is, hadd látom, hogy van-e igazán?

— Van, de nem mondom meg, mert azt csak a papbácsinak szabad elmondani, majd ha gyónok, — felelte a kis bűnbánó.

A jó gyónási készség és a gyakori szentáldozásra való hajlamosság kinevelésében igen nagy fontosságú munkát végez a hitoktató az iskolában azzal is, ha a parancsolatokat kezdettől fogva úgy tanítja, hogy a tanulás a gyónási előkészület szolgálatában álljon. Első fokozat. Ismerje a gyermek a parancs lényegét. Pl. I. parancs. A római I. fölé pontot tesz: i betűt, az imádd szónak a kezdőbetűje. A szó többi betűjét kisebb alakú betűkkel írom mellé a táblára. A végén már csak az I betűt írom fel a táblára, és a gyermeknek azonnal eszébe jut az «imádd» szó. Második fokozat. Mikor így megjegyzi maguknak a parancsok lényegét kifejező szót, kezdem magyarázni tartalmát. Hogy az első parancsnál maradjunk, pl. felteszem a kérdést: Hogyan kell imádni a jó Istent? Felelet: imádkozni kell. Mikor szoktunk imádkozni? Hogyan kell imádkozni? Megértetem azt is, hogy bűn, ha valaki sokáig nem imádkozik. (Gondoljunk csak vallástalan szülők gyermekeire, akik esetleg egész vakációban nem imádkoznak.) Harmadik fokozat. Pl. ugyanennél a parancsnál: Istent nemcsak külsőképpen, hanem belsőképpen is kell imádni. (Hit, remény, szeretet elleni bűnök. Külső imádás hibái.) Így nagyon tökéletessé lehet kiépíteni a gyermeknek önmagára reflektáló készségét; már kezdettől különbséget tud

tenni bocsánatos és halálos bűnei között, tudja, miket kell lektüzdenie legelsősorban; könnyű gyóntatni, tisztában van vele, mikor kell feltétlenül gyónnia, nyugodtan vezethetem a gyakori vagy mindennapi szentáldozás útján a tökéletesség felé.

4. Az Úr Jézus kis barátai.

Sok kifogás merül fel a gyermekek korai szentáldozásával szemben azért is, mert a gyermekekben nem látszik az a komolyság, amit mi felnőttek szoktunk tanusítani szentgyónás és szentáldozás előtt. Ez azonban nem jelent annyit, mintha kis szívük nem tudna komoly bűnbánatra és szeretetre hangolódni. Ez csak azt mutatja, hogy a gyermeknek nemcsak a teste izgékony, hanem a kedélye is. Mint ahogyan egy játéknál nem tud sokáig időzni, úgy egy érzelmenél sem. Don Bosco Szent János már csak igazi ismerője volt a gyermeki léleknek. Olvashatjuk élettörténetében, hogy a gyermekek néha valósággal hancúroztak gyóntatószéke előtt, de azért nem küldötte el egyiket sem. Még sincs okunk kétségbevonni azt, hogy komolyan vette gyóntatói tisztét és feltételezni, hogy könnyelműen engedte volna a gyermekeket szentáldozáshoz. Ez az előrebocsátott megjegyzés azonban nem azt akarja jelenteni, hogy ne törekedjünk arra, hogy minél tökéletesebben, minél tartósabban éreztessük meg a gyermekkel, milyen szent és komoly dolgot cselekszik, amikor az Úr Jézushoz közeledik. Ezt a célt legkönnyebben úgy érhetjük el, ha minél elevebben, minél színesebben és minél vonzóbban tárjuk a gyermeki lelkek elé az Úr Jézus életét, aki gyakran akarja magához ölelni kis barátait az Oltáriszentségben, mindig jobbá akarja őket tenni. Nagyon hasznos segédeszközként állnak rendelkezésre ebben a nevelő munkában a színes szemléltetőképek, vetítettképek, mozielőadások. A kalocsai iskolanővérek még dramatizálták is a kis óvodásokkal az Úr Jézus életét, úgy készítették őket elő első szentáldozásra. Mivel ebben az irány-

ban nem lehet eleget dolgozni, azért ne csak a tanítókat, tanítónőket buzdítsuk ilyen irányú munkálkodásra, ne csak magunk dolgozzunk minden igyekezetünkkel e szent cél elérésére, hanem vonjuk bele ebbe a munkába a szülőket is. Elsősorban meg kell velük értetnünk, hogy a «Quam singulari» dekrétumnak reájuk vonatkozó előírása mit tartalmaz, és hogy ez nem valami divatos, új parancs, hanem az Úr Jézus Szent Szívének régi és nagy kívánsága velük szemben. Szereti ártatlan gyermekeit, el akarja foglalni lelkük trónját, mielőtt ott a bűn tanyát üt. Igen nagyfontosságú a szülők nevelése azért is, mert iskolásnál kisebb gyermekek első szentáldozása és az Oltáriszentségnek, mint útieledelnek nyújtása az ő közreműködésük nélkül szinte lehetetlen. Ha nem tanusítanak azonnal kellő megértést, azon nem kell megütközni. Szoktatni, tanítgatni kell őket. Saját plébániám területén pl. úgy küzdöttem az első nehézségeket, hogy az iskolás gyermekek útján a tanító urakkal nyilvántartattam az iskolásnál kisebb beteg gyermekeket is. Ők jelentették, ha valamilyen eset előfordult, én pedig elmentem, hogy lássam, mi a teendő. Ha még nem lehetett szentségekben részesítenünk a kicsikét, akkor elmondottam felette az Anyaszentegyháznak beteg gyermekekre vonatkozó áldását. Most már mindig gyakrabbi eset, hogy maguk a szülők jelentik a beteg kisgyermeket. Példát mutatunk a szülőknek arra is, hogy miképpen kell a gyermeket már zsenge korban megismertetni az Úr Jézus életével és a főbb hitigazságokkal. Nagyon jó vezérfonál a szívgyárda által kiadott képeskönyv az Úr Jézus életéről: annak képeit és kis versikéit könnyen el tudják magyarázni apróságaiknak a kevésbbé művelt szülők is. Nagyon hasznos és kedves dolog mesedélutánok keretében a kicsikéknek az édesanyák jelenlétében az Úr Jézus életének egy-egy történetét elmesélni. Így bepillantanak a szülők abba is, hogyan lehet szent dolgokat kisgyermekkel megkedveltetni és megismertetni.

Amiket itt leírtam, igazán apróságok. Megvalósításukhoz

nem kell semmi különleges tehetség, a legelfoglaltabb pap is keresztül viheti, mert a rendes lelkipásztori tevékenységbe illeszkednek bele. Nagyobb munkával, több találékonysággal szebb eredményt lehet elérni. Csak arról akartam bizonyosságot tenni, hogy az eucharisztikus élet fejlesztése körül a legkisebb fáradságot is bőségesen jutalmazza az édes Üdvözítő.

Szép szál tanyai legény állított be hozzám. Búcsúzni jött, mielőtt bevonul katonának. Jól esett a kedves figyelmesség. Megkínáltam cigarettával. Beszélgettünk. Elláttam jótanácsokkal, mihez tartsa magát a katonaéletben. Inkább csak úgy szokásból tanácsolgattam. Nem nagyon féltettem Pistát, hiszen gyermekkorá óta ismerem. Gyakori áldozó, azóta is, mióta az iskolából kikerült. Éreztem azonban, hogy akar még valamit mondani, csak nem tudja, hogyan kezdje el.

— Űgy-e, van még mondanivalód? Csak kivele bátran, katonásan! — segítettem a zavarán.

— Szeretek egy leányt. Iskolás korunk óta szeretjük egymást Bözsivel. Most attól félek, hogy amíg oda leszek, nem lesz, aki vigyázzon rá. Mert tetszik tudni, én őriztem mindig, hogy jó legyen, nemcsak a rossz fiúktól, de még rossz leányoktól is. Most azt szeretném, ha plébános úr gondjaiba venné, amíg katona leszek, mert nekem csak tisztességes leány lesz a feleségem.

Most már emlékeztem. Böske jó leány. Ő is gyakran megfordul az Űr Jézus asztalánál. Akkor nem tűnt fel, de most már eszembe jutott, hogy mindig Pistával együtt jöttek gyónni, áldozni. Természetesen elvállaltam Pista fiam megbízását. Azóta hárman óvjuk, védelmezzük Böskét. Az Űr Jézus, én meg Pista a leveleivel. Egy kicsinyt tovább tartott a katonáskodás, mint ahogyan számítottuk. Pistát bekívánták az altiszti iskolába is. De azért nincs semmi baj. Pista nemsokára hazajön. Szép pár lesz belőlük. Egy jó katolikus családdal több él majd a tanyán. Szeretettel mosolyog majd rájuk Jézus Szíve. De nemcsak mi várjuk Pistát, hanem egy gazdatiszt

barátom is. Megbízható munkavezetőre van szüksége. Pistából István lesz, olyan István, akinek Szent István a mintaképe. Isten, Egyház, haza, család, társadalom mindig nyugodtan számíthat rá. Ilyen lelkeket tud teremni a magyar tanyák ugara az eucharisztikus Jézus vére nyomán.

A ZÁRDAISKOLÁK NÖVENDEKEI ELSŐK AZ ÚR OLTÁRÁNÁL.

Bakky János

egyházmegyei tanfelügyelőségi titkár, hitoktató (Eger).

A cím elolvasása kissé kellemetlen érzést kelthet azokban a kiváló nevelőkben, akik nem zárdaiskolákban buzgólkodnak dicséretre méltó eredménnyel apró növendékeik szentáldozása körül. Ezt a kellemetlen érzést azonban szüntesse meg a tényeknek tárgyilagos mérlegelése, mely feltétlenül arra a megállapításra késztet bennünket, hogy a zárdaiskolák növendékei általában valóban elsők az Úr oltáránál. Nem állítjuk, hogy kivétel nélkül, hanem csak — általában.

1. Miért első?

Erre a kérdésre adandó feleletünket két részre osztjuk: kegyelmi és anyagi vonatkozású körülmények tárgyalására.

1. Már az, hogy a zárdaiskolákban — nagyon kevés kivétellel — kápolna van, ahol Oltáriszentséget őriznek, első pillanatra eldönteni látszik a kérdést. Az Úr Jézusnak szentségi közelsége oly elsőrangú hatással van a gyermekekre, hogy ezt a kedvező körülményt semmifele emberi adottság nem pótolhatja.

Mikor az apró, elsős elemista először lép be a zárdaiskolába, már akkor legalább tudat alatt kibontakozik benne az a gondolat, hogy ott nemcsak apácánénik laknak, gyermekek tanulnak, hanem ott tartózkodik csodás módon a Jézuska is, kinek még a neve halla-

tára is felcsillan az apróság szeme, s fölmelegszik szívecskéje . . . Milyen pótolhatatlan előny származik a nevelő részére abból, hogy nem egyedül áll a gyermekekkel szemben, hanem egy fedél alatt van vele szentségi valóságban az isteni Mester . . . Ez kikerülhetetlenné teszi, hogy amikor a nevelő az első szavakat intézi elsős tanítványaihoz, már akkor oktatást adjon az Eucharisziáról: «Ez az épület, hová ezután naponként járni fogtok, nemcsak iskola, hanem a Jézuska háza is! Itt lakik a szomszéd szobában, a kápolnában. Annyira szeret benneteket, hogy nem tud a mennyországban maradni, leszáll ide a földre, fehér ostyába rejtőzik, éjjel-nappal ott van az oltárszekrényben, onnan figyel benneteket most is, mert Ő a falon is át tud látni, és olyan halkán, hogy csak lelkünkkel tudjuk meghallani, folytonosan ezt suttogja: Szeretlek, Józsika, téged is, Margitka, téged is, téged is, — mindenkit szeretek . . . » Kipirul a gyermek arca, lelke kiszáll az iskolateremből, be a kápolnába, s ahol eddig csak gyermeki kíváncsiság talált sok tarka kielégülést, most megkapja az első legmelegebb érzést: az édes Jézus ölelését... Ezután már csak párba kell őket állítani és látogatóba vinni az Úr Jézushoz. Innen pedig már csak egy lépés az első lelkiáldozás, a másik már a valóságoshoz vezethet.

Ezekből világosan kitűnik, milyen pótolhatatlan előny származik abból, hogy az Úr Jézus egy fedél alatt van a gyermekekkel. De azonkívül, hogy a nevelő ily rövid úton jut el tanítványaival az eucharisztikus isteni Mesterhez, megbecsülhetetlen előny származik az Úr Jézus szentségi jelenlétéből a profán ismeretek közlésénél, továbbá a fegyelmezésnél is. Röviden, az eucharisztikus Üdvözítő lesz a gyermek egész énjének a központja: «Itt van a Jézuska, figyelek, tanulok, mert ezt kívánja tőlem, nem rosszalokodok, mert ez Neki fáj, meglátogatom, imádkozom hozzá, mert ennek örül . . . »

Természetesen a nevelőnek egy percre sem szabad módszerében mellőzni az isteni Mestert. Minden célkitűzésnél s annak

módszeres végrehajtásánál látszódjék át a legelső és legvégső cél követése: az Úr Jézus szeretete. Ez viszont feltételezhető a szerzetes tanítónőknél, hiszen ők az Úr szolgálóleányai, akik minden reggel odaborulnak Uruk zsámolyához, s mielőtt tanítványaik közé lépnének, szívükbe veszik és a gyermekek közé magukkal viszik az isteni Üdvözítőt. Lehetetlen, hogy ezeknek az Úr Jézusért mindent feláldozó szerzetesnőknek volna elsőbbrangú törekvése, mint az, hogy a gondjaikra bízott gyermekek minél közelebb kerüljenek a Megváltó Szent Szívéhez. Minden gyermek anyjai ők, akik mint a júdeai asszonyok, az Úr Jézus karjaiba viszik a gyermekeket. Sőt ennél is többre törekcszenek: örökre összeforrasztani a gyermekek szívét az Úr Jézus Szent Szívével. Nem is tehetnek mást, hiszen ezt akarja — szinte fizikai kényszerűséggel — a naponkinti szentáldozás folytán bennük élő eucharisztikus Krisztus.

Igaz, a szerzetes tanítónőkön kívül a civil tanerők is dicséretre méltó eucharisztikus nevelést végezhetnek és sokan végeznek is (magam is szívesen emlékszem egyik budapesti városrészt világi nevelőinek példás eredményeket felmutató eucharisztikus nevelői munkásságára s ezen a helyen sem mulaszthatom el kijelenteni, hogy az általuk vezetett egyik gyermeknyaraltatás — éppen a gyermekek gyakori és korai áldoztatásával kapcsolatban — értékes és maradandó nyomokat hagyott a bükkaljai falucska eucharisztikus életében kicsinyeknél és nagyoknál egyaránt), mindazonáltal azt kell mondanunk, hogy *a zárdaiskolák eucharisztikus nevelési nívója általában annyira felülmúlja a többi iskolákét, mint amennyire a szerzetes tanítónői hivatás a világi tanerők hivatása felett áll.*

2. Azonkívül, hogy a zárdaiskolák eucharisztikusabb levegőt árasztanak magukból — az ott lakó isteni Üdvözítő és szolgálóleányai útján —, a zárdaiskoláknak anyagi előnyei is vannak. Fentebb első helyen említettem azt a pótolhatatlan kegyelmi előnyt, mely az Úr Jézusnak szentségi közelségéből származik. Itt ugyanezt teszem anyagi vonatkozásban. Sok helyen talán éppen az, hogy az

iskola, a templom és a gyermek lakóhelye távol vannak egymástól, valósággal leküzdhetetlen akadályt jelent a gyakori áldozás terén. Tanítás előtt, kevés nyári hónapot kivéve, rövid idő áll rendelkezésre, még akkor is, ha a gyermek a korai kelés áldozatától sem kíméli magát. Templombamenés, szentmisehallgatás, onnan haza, reggelizés, iskolábamenés közepes távolságok esetén is legalább azt kívánják, hogy a gyermek hat óra előtt keljen fel. Mennyivel kényelmesebb a zárdaiskoláknál. Elég negyed 8-ra iskolába érkeznie a gyermeknek. Háromnegyedóra szentmisére és reggelizésre elég.

Vannak ugyan, akik nem tartják szükségesnek azt, hogy a gyermekek hétköznapiakon is hallgassanak szentmisét. Elég — mondják —, ha kellő előkészülettel áldoznak. Mi pedig erre azt mondjuk, hogy a kellő előkészülettől — a szükség esetét kivéve — a szentmisehallgatás el nem választható. A szentáldozás a szentmise gyümölcse, tartozéka. Visszahatás nélkül az előbbi az utóbbitól el nem választható. A tapasztalat is azt bizonyítja, hogy alig óvható meg a gyermek lelki élete bizonyos elferdüléstől — főképpen a szentmise értékének mérlegelésében —, ha a szentmise nélküli szentáldozást a gyermekeknél rendszeresen megengedjük.

Azután a reggelizés kérdése a szentáldozás után. Első pillanatra mintha nem is volna probléma. Elviszi a gyermek magával reggelijét, és elfogyasztja a szentáldozás után az iskolateremben, — mondhatnók egyszerűen. Pedig ez nem is olyan egyszerű. A legtöbb gyermek olyan reggelit kap (kávé, tej, stb.; szegény gyermekeknél előző napi főzelék, tészta), melynek az elköltése melegítve kívánatos és még inkább — ajánlatos. Most jön a melegítés kérdése. Ennek a megoldása zárdaiskoláknál egyáltalán nem okoz nehézséget, mert egyszerűen az egyik apácánéni beszállítja a reggelis üvegeket a konyhába, ott berakják a szükségletnek megfelelően egy vagy több nem éppen forró vízzel töltött lábasba. A szentmise végére visszaszállítják a reggelit az osztályokba. A szegényebb gyermekek reggelijét már körülményesebb megmelegít-

teni, különösen, ha egyáltalán nem is hoz. Itt már áldozatos szeretetre van szükség. Hála Istennek, az irgalmas szeretetet az apácánéniknél megtaláljuk. A tapasztalat azt igazolja, hogy ezen a téren nem volt még oly súlyos nehézség, melyet az irgalmas szeretet meg nem oldott volna. Azt sem szabad kérnünk a szülőktől, hogy gyermekeiknek hideg reggelit adjanak, mert a folyékony reggelinek az elköltése nagyon körülményes. Egy ilyen kérés beláthatatlan károkat okozhat. A gyermekekért okkal és sokszor ok nélkül aggódó szülők úgyis nagyon nehezen nyugszanak bele az iskolai reggelizésbe. Az efféle aggodalmakat azonban, mint minden más, a korai és gyakori áldozással kapcsolatban felmerülő nehézséget a minél gyakrabban tartandó eucharisztikus tárgyú szülői értekezleteken kell eloszlatnunk.

Mint már fentebb is említettem, szegény gyermekeknél igen gyakran előfordul, hogy egyiknek-másiknak nincsen reggelije. Ilyenkor a zárdának kell áldozatot hoznia. Természetesen, ha nagyobb és állandóbb szegénységről volna szó, ebben az esetben segélyakció megszervezésével kell a helyzeten segítenünk. Azt azonban nem szabad megengednünk — legfeljebb csak kivételenként —, hogy a gyermekek egymásközt szétosszák reggelijüket. Bármennyire szívből tennék is ezt a gazdagabb gyermekek, a szülők esetleges aggodalmai miatt el kell tiltanunk. Beszélhetnénk még egyéb részletekről és nehézségekről is, de ezekre vonatkozólag már csak azt szögezzük le, hogy adódjanak bármily akadályok, legyenek a gyermekek bármily szegények vagy gazdagok (a tapasztalat szerint ez nagyobb akadály, mint az előbbi), minden nehézségen átvuthatunk, ha — «Krisztus szeretete hajt bennünket».

II. Hogyan legyenek elsőek a zárdaiskolások?

E kedvező körülmények azonban még nem döntik el a mérleget feltétlenül a zárdaiskolások javára. A teljes elsőbbséget — a fentiekén kívül — a Krisztus szellemében végzett, céltudatos,

módszeres eucharisztikus nevelés adja meg. Ennek kiinduló pontja és tengelye a korai és gyakori szentáldozás. *Az egri zárdaiskolákban évek óta az első osztályosoknál kezdjük az első szentáldozást.* Ezt kívánja tőlünk az Oltáriszentséget alapító Üdvözítőnk akarata és az Egyház tételes parancsa. De ha parancs által nem is volnánk erre kötelezve, erre készítené az egyszerű tapasztalat is, mely pl. engem nyolc éve végzett hitoktatói működésem alatt arról győzött meg, hogy minden *buzgólkodásom mellett sem tudtam kiváltani másodikos vagy régebben harmadikos tanítványaimból azt a meleg rajongást a szentáldozás iránt, mely az elsősökből oly megható méretekben tör elő.* További igyekezetünk aztán az, hogy azt a forró összekapcsolódást, melyet az első szentáldozás elsős tanítványaink és az Úr Jézus között létesít, a gyakori szentáldozás által állandósítsuk. Ezzel kapcsolatban alkalmat adunk arra, hogy gyakran áldozó gyermekeink hetenként szentgyónást végezhesse- nek. Ez nagy munkatöbbletet jelent ugyan a hitoktatók számára, e nélkül azonban az eucharisztikus nevelés el sem képzelhető. Gárdagyűlés, exhortációk, triduumok, különféle ájtatosságok, magán- és közös lelkibeszélgetések útján pedig tágitjuk, alakítjuk a gyermeklelkeket a magasabb kegyelmi élet befogadására és megszeretésére. Módszerünk lényege a gyermeklelket úgy összekapcsolni az Eucharisziával, hogy a gyermek minden ténykedésében továbbra is gyermek maradjon. A receptet már Szent Pál megadta: «Akár esztek, akár isztok, akár bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére cselekedjete!» (I. Kor. 10, 31.) Ezt kell megvalósítanunk a gyermekek életében is. Minden más, mint pl. az elméleti oktatással való agyontömés vagy a túlzásba vitt ájtatoskodás talán soha ki nem heverhető csömört idéz elő. *Hagyjuk gyermekként élni a gyermekét!* De szenteljük meg minden mozdulatát, elégítsük ki örök nyugtalanságát az Úr Jézushoz való kapcsolódással, még pedig sarkán, változatosan, mint amilyen az ő élete. Hiszen az életszentégnek nem feltétlenül az a tartozéka, hogy valami világrengető

dolog történjék, hanem az, hogy szenteltessék meg minden ténykedésünk az Úr Jézus iránti szeretettel.

Mióta a budapesti eucharisztikus világkongresszusra készülünk, szokásba hoztuk, hogy jó cselekedetek árán búzaszemeket gyűjtetünk a gyermekekkel. Az így «megvásárolt» búzaszemeket osztályonként tartalékoljuk a tanév végéig, mikor aztán az egész városból összehalmozott búzamennyiséget megőrltetjük, a lisztből ostyákat süttetünk, ezeket az ostyákat konsekrálják a kongresszusi ünnepélyes szentáldozás alkalmával. Micsoda szent törekvést, nemes versengést váltott ki ez a célkitűzés a gyermekekből. Már a verseny kihirdetését követő napon alig győztük a bejelentéseket «adminisztrálni . . .» — Tisztelendő bácsi kérem, jelentette az egyik úri kislány, tegnap szó nélkül megettem a főzeléket, pedig nem szeretem. — Kisöcsém veszekedni akart velem, folytatta a másik, de én figyelembe se vettem, pedig a legszebb babámról tépte le az ünneplő ruhát . . . ! — Én meg bementem a templomba és imádkoztam a Jézuskához; — én pedig nagyon megtanultam a leckét, szépen beszéltem a cseléddel, nem firkáltam be a falat, pedig kréta volt nálam, tízóraim felét odaadtam a szegényebb társamnak, lefekvéskor többet és buzgóbban imádkoztam, mint máskor, egyszeri kérésre elmentem a boltba! — zúgták az apróságok. Dömping a jócselekedetből — a búzaszemekért!

Most tovább megyünk, és azoknak a gyermekeknek, akik egyesre feleltek, piros papíron egyest adunk, ezeket a jegyeket összegyűjtjük, és a májusi ünnepélyes áldozásra a fentebbi módon készítendő ostyákat ezeknek az egyes osztályzatot jelentő céduláknak az elégetése okozta lángnál süttetjük meg. Így került gyermekeinknek a szívjósága bele az Eucharisziába . . . Lehet-e szentebb, valóságosabb kapcsolatot létrehozni gyermek és Krisztus között?

A gyermek örökös mozgás és nyugtalanság. Az eucharisztikus nevelésben a gyermeknek eme tulajdonságához alkalmazkodunk. Teret, mozgási lehetőséget adunk számára. Ez nemcsak az ő

szempontjából szükséges, de eredményeiben gyakran felette értékes is.

Első áldozásra készültünk. A szülők között mindig akad olyan, aki okosabb a pápánál (de ezt most szószerint kell értenünk!), s nem engedi elsős gyermekét a szentáldozáshoz. Az érvek ismeretesek. Az ellenérvek is. De ez utóbbiak rendesen nem elégségesek, mert főképen az értelemhez fordulunk. Az pedig rideg és kemény. Lepattan róla érvelésünk. Ekkor jön a kisgyermek, akinek — kellő okossággal — kitűzzük a harci terepet: bevenni apuka vagy anyuka szívét. Az eredmény kétségtelen. S hogy mily teljes az ilyen győzelem, erről tanúskodik az a megfigyelésem, hogy elsőáldozások alkalmával nem hatódik meg jobban egy szülő sem, mint az, akit ilyen harci műveletek árán sikerült megnyerni. — Ha egyszer össze lehetne gyűjteni azokat a könnycseppeket, melyeket ezek a szülők gyermekeik első áldozásakor még az áldoztató paténára is ejtenek, ezek lennének a földkerekség legértékesebb gyöngyszemei . . .

Per analogiam jöhet a többi célkitűzés. A szentév folyamán a legtöbb helyen missziót tartanak. Célkitűzés: az otthoniak mind-egyike járjon el a szentbeszédre. Vagy: a karácsonyi, húsvéti s főképen az eucharisztikus világkongresszusi szentáldozás elvégztetése szeretteinkkel. Aztán a vasárnapi szentmise, a sajtó és a katolikus akció legtöbb célkitűzése mindmegannyi terep a gyermek lelki buzgalmának a foglalkoztatására. — Lényeg tehát ez: *adjunk a gyermekeknek lehetőleg rövid időre szóló cselekvési programot, működési teret, mely lelki képességeiket foglalkoztatja, erősíti, kicsi életüket pedig Isten szolgálatának édes érzésével kellemesíti.* Így való-
sul meg Krisztust magukban hordozó és érte minden áldozatra kész gyermekeink életében a nemzetek apostolának a korintusi szeretteihez írt intése: «Dicsőítétek és hordozzátok Istent a ti testeitekben.» (I. Kor. 6, 20.)

Törekvéseink helyességét Isten némelykor bámulatos eredménnyel igazolja. Egyik elsős tanítványomra «panaszkodott»

egyszer anyukája: Főtisztelendő Úr, kérem, a kislányomat egyik délután órákon keresztül sehol sem találtuk. Végre estefelé előjött — az egyik csendesebb szoba szekrényéből.

— Bocsanatot kérek, anyuka, rebegte a kicsi, de oly sok beszélgetnivalóm volt már a Jézuskával, — és alkalmasabb helyet nem találtam . . . Ez a kis tanítványom különben felnőtteket megszégyenítő komoly lelki életet él, olyannyira, hogy egyik alkalommal magam sem resteltem az Úr Jézussal való szoros barátságát igénybe venni. Amiért magam hónapokon át eredmény nélkül imádkoztam, azt kis tanítványom «protekciója» két nap alatt elérte számomra. T. i. elsőáldozás előtt voltunk. A szülők részéről a soha nem hiányzó nehézségek eloszlatására előadásokat tartottam. Krónikus hörghurutom azonban igen kellemetlenkedett, sőt mindjárt az első előadás után teljesen elvesztettem a hangom. Minthogy semmiféle gyógybeavatkozás nem járt eredménnyel, végső szűkségemben kis tanítványomhoz «folyamodtam». Teljes gyógyulásom máról-holnapra bekövetkezett. Talán az isteni Üdvözítő így akarta tudtomra adni, hogy mi nagyok is hajoljunk meg ama szentségi barátság előtt, melyet Ő kicsinyeinkkel tart. Vagy talán arról akart meggyőzni, hogy még rendkívüli ajándékait sem vonja meg tőlünk, ha a gyermekek eucharisztikus nevelésén fáradozunk.

A szentemlékű párisi kis Guy életén kívül sok-sok körülötünk élő tisztaelkű s komoly életszentségre törekvő gyermek példájából szinte kikényszerül belőlünk a megállapítás: nagy az Isten az ő kicsinyeiben, jövődő földi országának az alapjai nem mi felnőttek, a mai élet világnézeti bacillusaitól megfertőzött nagyok vagyunk, hanem az Eucharisziával táplálkozó, erősödő kicsinyek . . .

Axel Munthe írja San Michele regényében, hogy Capri szigetén az éneklő madarak szemét kiszúrják a taljánok, hogy szegénykék mindig egy melódiát énekeljenek. Amikor pedig a vándormadarak költözésük közben a sziget sziklás hegyein megpihennek,

ezerszámra fogják el őket, és szállítják a legínyencebb kéjelgők asztalaira . . . Axel Munthe, aki ott a szigeten, Tiberius római császár hírhedt palotájának romjai felett építtette fel romantikus San Michelejét, megvásárolta a sziget kies hegyvidékét, hogy a természet bájos dalosait, ezerszínben pompázó madárkáját megmentse a gyilkos kezekről. — Korunk démoni elvetemültsége ugyan gyermekeink ártatlan lelke ellen is kivetette már a kelepceit, sokat közülük már meg is vakított, de mi Istentől való küldetésünk erős tudatában kiállunk megmentésükre, és az Eucharisztia-ban lakozó isteni Üdvözítő karjaiba helyezzük őket. Munkánk, fáradozásunk nemcsak mentés, hanem elsősorban építés is. Az eljövendő szebb, krisztusibb élet plántáit ültetjük, neveljük, mint ahogy a költő mondja:

«Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.» (Mécs.)

AZ ELSŐOSZTÁLYOS GYERMEKEK ÁLDOZTATÁSÁNAK AKADÁLYAI.

Dr. Mátrai Gyula

pápai t. káplán, az Oltáregyesületek országos igazgatója (Budapest).

Kereken kijelentjük, hogy az elsőosztályos gyermekek áldoztatásának *objektív akadályai nincsenek*. Szubjektív akadályai vannak ugyan néha, de azok kivételek, nemcsak az első, hanem a második osztályosoknál is felhozhatók. A kivétel erősíti a szabályt! Egyéni felfogások érvényesülésének pedig e téren nincs helye. Nem volna-e különös, ha valaki haragudnék azért, mert a cseresznyefa korán virágzik, és korai gyümölcsöt terem. Éppen a koraiságában van a kedvessége és értéke. Ha nem is olyan zamatos és tartós, mint a későbbi gyümölcsök, értéke a várakozás első kielégítésében rejlik. Az elsőosztályos gyermek lelke tavaszán sem lehet értéktelen az Úr Jézus előtt a korai virágzás után a korai gyümölcs: a gyermek szentáldozásában kitermelt szeretet, mely Neki alkalmat ad arra, hogy benne éljen, és a gyermeki szeretet zsenge gyümölcseinek «gyönyörűségében» részesüljön.

Vegyük csak sorra az akadályokat, melyek az elsőosztályosok áldozása elé tornyosulnak.

1. Más elemi igazságokra kell előbb megtanítani!

Igaz, hogy akadnak olyan gyermekek, akiknek a szülői házban nem járt ki az elemi megelőző «hitoktatás» a család vallásos levegőjének abszolút hiánya vagy azzal éppen ellentétes irányja miatt.

Lehet olyan eset, hogy az Istenről csak káromkodni hallott a gyermek. De ez — hála Istennek — nálunk a legnagyobb ritkaság. S ha így volna is, akkor is könnyebb *a legelemibb vallási ismeretek közlését is a szentségház világosságába beállítani.*

Hogy a kisgyermekre milyen hatással van az Eucharisztia, annak gyönyörű példáját láttam az Örökimádás-templomban. Egy hároméves kisleány tűnt fel nekem napról-napra, amint a gyónatószékekben ült, és gyónókra várakoztam. Csendesen surrant be a csapóajtók között. Amint az oltárt meglátta, összetette kezecskéjét, szemét a kitett Oltáriszentségre függesztette, és felnőttes megismerítő komolysággal, az imádás és hit jelenlétét bizonyító gesztussal végezte a kettős térdhajtást. Azután, amennyire lehetett, előre ment, rendesen az első padba, letérdelt, s a szeme folyton a Szentostyán volt. Imája 2—3 percig tartott, s aztán ugyanúgy, ahogy jött, távozott a templomból. Sokszor megnézték a felnőttek e gyermek szentséglátogatásait. A gyermek nem okoskodik, lelke nem bíbelődik a miként szkeptikus nehézségeivel, csak lent jár a kicsinyek biztos talaján, és hite szilárdabban áll a nagyok minden akaratbeli energiával alátámasztott eucharisztikus «meggyőződésénél». Ez a gyermek most már napi áldozó nagyleány. Vele beszélgetve is láttam, hogy lelkében a hit első sugara az Eucharisztia titka előtt tört elő, és vezette őt minden más hittitok és moralitás felé. «Dominus solus dux eius fuit», — mint ahogy a szent gyermekség útját járó Lisieuxi Szent Teréz életútjának homlokára írták.

Mondanunk sem kell, hogy az olyan gyermek, aki egyszer megízlelte az Eucharisziát, vágyódik a szentáldozás után. Nyári szünidőben egy 3½ éves kis leány várt meg a templomajtóban, és megszólított: «Pap bácsi, mikor kapom meg a Jézuskát én is?» Ismételt kérésére 4½ éves korában megkapta. S a hatás? Ez a gyermek víg, csintalan és fiús, de tisztalelkű és őszinte. Az Eucharisztia mintegy a kegyelem védőrétegével vont be a lelkét. Játssza tanulta a hittant, mert először az Eucharisziát ismerte meg.

2. Nem érti meg egy hétéves gyermek!

A fenti példák is cáfolatok az életből erre az ellenvetésre. Az Eucharisztia titkát a felnőtt sem érti meg másképp, mint hittel. A gyermek meg a tiszta hit alapján zavartalanul, mintegy a rátalálás örömeivel hiszi, hogy «a Jézuska itt van.» A szentségház az Ő lakása. «Onnét lát engem! Oda vár engem! Szívembe akar jönni, mert gyönyörűsége az neki, ha a nagyok bűnei elől az én szívembe menekülhet», mondja egy kicsike.

Mondjak-e többet? Egyéni élmény ez is. A háború utáni években sok katona járt az Örökimádás-templomba. A szentmisén egy igen kedves, elegáns főhadnagy ministrált. Az egyik szentmisén egy piciny, ötéves leányka áldozott. A főhadnagy megbotráncozott azon, hogy ilyen kis gyermeket megáldoztatnak. Ekkor elmondottam neki, hogy Tercsi bizony tudja, mit csinál. Első áldozása napján (ötéves volt, egy máter készítette elő) délután a Kisded Jézus-kongregáció összejövetelén azon értük őt, hogy a Jézuskával való találkozás lelki örömeiről beszélt kis társainak. Amikor a főhadnagy ezt hallotta, szeme megtelt könnyel, és így szólt: «Főtisztelendő Úr, nagyon szégyenlem magam, én már három éve nem gyóntam, és nem áldoztam. A mellett, hogy ministrálok, lanya életet élek, de a jövő vasárnap nem ministrálok, hanem a kis Tercsivel együtt akarok áldozni, mert engem az ő példája térít meg». Úgyis lett. A főhadnagyot az ötéves Tercsi szentmise után audiencián fogadta a zárdában. Nagy csokoládés csomagot kapott tőle. A csokoládét, mint a Jézuska küldeményét osztotta szét délután kis pajtásainak. Ez a gyermek nem zárdai növendék, hanem egy szegény takarítónő özvegynek egyetlen leánya volt, mert hétéves korában elrepült az égbe. Mamája sokszor kérte, és — tapasztalta segítségét. Most is elsőrangú apostolunk a bűnösök Istenhez vezetésének nehéz munkájában.

Hogy hogyan fogják fel a kicsinyek az Eucharisztia titkát,

arra jellemző a következő eset. Egy jó katolikus anyának gyermeke és elsőrangú nagymamának 4½ éves unokája a kis feketeszemű Bözsike. Goromba apjának ütlegetésétől súlyos beteg lesz. Később a tüdőbaj is jelentkezik. Nem akarják, hogy szentség nélkül haljon meg. Előkészítik őt. Jobban lesz. De már nem tud lemondani a Jézuskáról. Első szentáldozása az Örökimádás-templomban volt. Mindenki bámulta összeszedettségét. S azóta is jön kéthetenként gyónni. S ez a Bözsike utánam fut egyszer az utcán, elkapja a kezemet, és számtalan csókot hint a mutató és hüvelykujjamra. Amikor ránézek, és kérdek, miért csinálja, így szól: «Mert ezzel a két ujjával adja nekem Főtisztelendő úr a Jézuskát». Kell-e ennél mélyebb megértés? A szentségi Úr Jézus gyengéd szeretetmelege nyilatkozott meg ebben a csöpp lélekben.

3. Igen, ezek kivételek!

Elismerem az összes felhozott példáról. De! Gyóntattam én már húsz év alatt sok első áldozót; lelkükbe láttam a gyónásukban, és láttam, mit tudnak az Eucharisziáról. Az első szentáldozásuk és az azutáni magatartásuk megmutatta, ki mennyire érti, és fogja fel az Eucharisztia titkát. A tapasztalás után Isten szent színe előtt megesküdnek, — ha kellene, — arra, hogy az elsőosztályos korában áldozó 75%-kal tökéletesebben végezte első szentáldozását, és később is jobb előmenetelt tanúsított lelkiekben, mint a III. vagy IV. osztályos áldozó. S az egyenkint előkészített ilyen nagyobb gyermekek első áldozása még jobban megerősíti ama hitemet: *mennél korábban áldoznak a gyermekek, annál jobban végzik; mennél későbbre teszik náluk a szentáldozást, annál hidegebb, felületesebb és maradandóbb hatás nélküli lesz az.*

Foglalkoztam sok hat év alatti külön első áldozóval és egypár 13—14 évessel (főleg külföldiekkel), de a tapasztalás egészen a korai áldozások mellett szól. S ezt nemcsak én tapasztaltam, hanem olyan papoktól is hallottam, akik 18 év óta mindig az elsőosztályo-

sokat vitték első áldozásra. A budapesti hitoktatóknak buzgóbbjai *mindig* vitték az első osztályosokat, a zárdákban szintén ez volt a gyakorlat. Nem tették volna, ha nem tapasztalták volna, hogy ez a helyes. Ha ezeket sorban megszólaltatnók, mindannyian a korai áldozás mellett foglalnának állást.

4. Nem bírjuk a munkatöbbletet!

Ezt mondják sok helyen a gyóntatók, mert a kicsinyek nemcsak először áldoznak, hanem azután gyakori áldozókká is válnak. Bizony megesett, hogy az első áldozás után csoportosan jelentkező gyóntókat elküldötték, mert «a felnőttek miatt nem értek rá!» Pedig nem olyan borzasztó nagy munka a jól elkészített kicsinyek gyóntatása. Azt hangsúlyozzuk, hogy *jól* kell őket előkészíteni, mert ha először nem jól gyónnak, mindig kínos lesz a gyóntatásuk. A gyóntató pontosan kitűzött órára ott van, s mielőtt gyóntatni kezdené őket, egypár szót intéz hozzájuk, körülbelül azt mondja el, amit mindenkinek mondana, akinek nincs különös problémája. Azután beül a gyóntatószékre, és ha nem látja különös szükségét annak, hogy egy-egy gyermekkel foglalkozzék, *csak feloldoz és elégtételt ad*. A kis gyermekek gyóntatásánál ez elég. A hosszas bibelődés a gyermek kapacitása miatt céltalan. Természetesen a kis gyermekek lelkének is lehetnek problémái, de ez igen ritka eset. Az ilyen «közös buzdításos» gyóntatással rengeteg időt takarítunk meg. Hollandiában így megy a gyakori áldozók gyóntatása a felnőtteknél is. Természetesen a kicsinyekkel való foglalkozásnak meg kell nyernünk a papságot: elsősorban a fiatalokat, akik a gyermek-pasztorációra külön is predesztinálva vannak.

5. Inkább a felnőttek problémáival foglalkozzunk!

Azzal, hogy az Eucharisziát odaállítjuk már a kisgyermek lelkébe, nem éppen azt érjük-e el, hogy a felnőttek problémái kevesebbek lesznek? Nem azért van-e az elpogányosodás (világnezet,

erkölcs, egyke és egysel!) jeleivel tele a felnőtt katolikusok lelke falun és városban, mert nem élő valóság nekik, nem «élmény» számukra a legfölségesebb Oltáriszentség titka. Magamat sem véve ki, milyen volt — lelki értékeléssel mérlegelve — a mi IV. osztályos első áldozásunk? Semmire sem emlékszünk belőle, mert *későn volt*, és nem volt *a gyakori áldozásban folytatása*.

Nem tudjuk eléggé hangsúlyozni, hogy a «Quam singulari» nem engedély, hanem dekrétum: döntvény, tehát parancs. Ne okoskodjunk! Roma locuta, causa finita! Engedelmeskedjünk Anyaszentegyházunknak, és örömmel ragadjuk meg az eucharisztikus szentév alkalmát arra, hogy az elsőosztályos, sőt egyes kivételes esetekben a még korábbi első szentáldozást megengedjük, s ugyanakkor az eucharisztikus lelki életbe (gyakori és napi áldozás) is bevezessük gyermekeinket.

Néhány évvel azután, hogy az Örökimádás-templomba helyezett főpásztorom, vasárnap délelőttönként ismételtén bejött hozzám egy ötéves kis fiú, aki ezzel állított be: «Tisztelendő bácsi, én is szeretnék gyónni, mert nagy bűnös vagyok, és akkor, ha feloldozna, én is vehetném a Jézuskát!» Megjegyzendő, hogy apja-anya teljesen vallástalan volt, sőt a gyermek ki is kapott, amiért a templomba jött. Azt hiszem különös isteni segítség vezette őt oda. Meggyónt, megáldozott, mielőtt iskolába járt volna. Papot hívott atyjához halála előtt, megtérítette anyját, és most igen kedves mosollyal köszönt, ahányszor csak találkozom vele. Ebben a mosolyban mindig benne érzem a hálát azért, hogy nem küldtem el, amikor kisgyermekes dolgaival oly sokszor jelentkezett nálam a gyóntatószékben. Ez a fiú 22 éves fiatalember létére állja a sarat: tiszta lelket hordoz a főváros erkölcsi szennyétől mérges utcáin. Megóvta őt az Eucharisziával való korai találkozás.

Ellenvetésekét hallhatunk még, de egyet se olyat, amelyre a tények rá ne cáfolnának. «Facta loquuntur!» A tények beszélnek! De nemcsak beszélnek, hanem köteleznek is arra, hogy *a léleknek*

minél előbb nyujtsuk a legnagyobb támaszt, a szentségi Úr Jézust. Az élet forrásából minél előbb táplálkozzék gyermekeink élete is.

Hadd legyen ott az isteni Orvos minden baj orvoslására, mint betegséget megelőző segítő! Az Úr jelenléte a gyermek fejlődő lelki-életében olyan, mint a napsugár hatása a bacillusokra, megöli a lelkiéletre káros baktériumokat, akármilyen bőséggel szórja beléje az élet. Nyissuk meg minél korábban, minél megértőbben az Eucharisztia napja előtt a gyermeklelkeket, hogy ebben a kegyelem-sugárzásban éljenek, és erős emberekké legyenek.

SZIVGÁRDA ÉS A LEGMÉLTÓSÁGOSABB OLTÁRISZENTSÉG.

Blaskó Mária

író, «A Szív» munkatársa (Budapest.)

A Szívgyárda, teljes nevén «Jézus Szíve Gyermekgyárda», szorosan a legméltóságosabb Oltáriszentség szolgálatában áll. Éspedig kettős alapon: mind a Jézus Szíve tisztelet, mind a vallás-gyakorlatias gyermeknevelés — ez a kettő a Gárda két alappillére — lényegében összefügg az Eucharisziával. A Szent Szív kultusznak tartalma: minél nagyobb, melegebb istenszeretet és engesztelés. Az istenszeretetet pedig semmi sem fokozhatja jobban, mint az Istennel való egyesülés; a szentáldozás. A Jézus Szíve tisztelőjének gyakori áldozónak kell lennie. Az engesztelés pedig elégtételen-yújtás mások bűneiért, hidegségéért. Figyelmünk odaterelése a megbántott isteni szeretetre (Szívre), az elhanyagolt, megsértett Oltáriszentségre, ahol az emberszívekre vágyó istenszeretet nem talál viszonzásra. Az engesztelés gyakorlatai — ahogy az Üdvözítő Alacoque Szent Margittól kérte (pl. az első péntek, éjjeli imaóra, engesztelő áldozás) — mind épp a legméltóságosabb Oltáriszentséggel függenek össze.

Az Oltáriszentség kultuszával együtt fejlődik a kenyér színe alatt élő Úr Jézus megbántásának gondolata. Ebből táplálkozik a vágy: eleget tenni ezért is. Ismét ezen természetes fejlődésnek virága a Szent Szív kultuszban minden, ami a szentáldozásra, az

Oltáriszentség engesztelésére vonatkozik. A hívó tudja, ki van a legméltóságosabb Oltáriszentségben és mi neki Vele szemben a kötelessége. A Jézus Szíve tisztelő jobban behatol Jézus belső világába és átérzi az isteni szeretetnek (Szívnek) fájdmát, hogy ostyába rejtett életében elhanyagolják, megsértik, és ezért kíván elégtételt adni. Ismét látjuk tehát, hogy a Szent Szív tisztelete és a legméltóságosabb Oltáriszentség iránti áhitat egybekapcsolódik. Így tehát a Jézus Szíve Gárda belső élete csakis eucharisztikus szellemben képzelhető el.

Második alap, amely a Szívgárdákat a Szentséghez vezeti: a «Jézus és a gyermek» gondolata. Jézus Szívének érzéseibe hatolva próbáljuk kutatni azt, hogyan érzett Jézus a gyermekvilág iránt, mire vágyott Szent Szíve a gyermek részéről.

Az evangéliumot kell csak fellapoznunk, és abból öt mozzanat tűnik fel, amely Jézust a gyermekkel kapcsolatba hozza.

Az első Krisztus gyermeksege, vagyis a példaadásnak mozzanata. Jézus gyermekkort élt át, és pedig a hétköznapi ember gyermekkorát. Nem tűnt fel, csodát nem tett, nem hagyta el a szülői házat, mint pl. keresztelő Szent János. Olyan gyermek akart lenni, mint a többi szülők gyermeke, hogy a világ összes gyermekének példát adhasson. Sehol sem olvassuk, hogy Jézus a gyermekeknek külön prédikált volna. Ő mint Isten legjobban ismeri és megérti az embert, tehát a gyermeki szívet is. Nem prédikálja és imádkoztatja agyon a gyermekeket, nem kíván tőlük rendkívülit, példájával markol bele a szívekbe és megmutatja, hogy a hétköznapi körülmények közt élő tucatgyermeknek milyennek kell lennie, hogyan kell élnie. Ime, a Krisztus megértő Szíve! A gyermekekre parancsnál, szónál, oktatásnál jobban hat a példa, és Jézus nem sajnál isten-emberi életéből annyi évet rászánni arra, hogy ezt a példát megadhassa. A Szívgárda arra neveli a gyermeket, hogy a Gyermek-Jézust utánozza. De az, hogy a példaadót állandóan közelében érezze, fel tudja Őt keresni, lássa Őt, ha

rejtett alakban is, — csakis a gyakori szentáldozással érhető el. Ezért a Szívgyárda kezdettől fogva a gyakori szentáldozás hirdetője volt.

A gyermekkel kapcsolatos *második evangéliumi mozzanat* az Úr ajkáról hangzik: «Engedjétek hozzám a kisdedeket!» Magához engedi, magához öleli, megáldja őket. Itt sem beszél sokat a gyermekhez. Nem áll elő kívánságokkal, hogy milyen jó gyermek, jöjjön csak hozzá. Nem szabja meg a módját, miképen jöjjön, nem követel azoktól a jövőre nézve különösebbet, akiket egyszer Szívéhez szorított. Ez ismét Jézus megértő Szíve! Jól tudja, milyen a gyermek, és nem kíván tőle semmi különlegesebbet, nehezebbet, mint amit felnőtt tanítványaitól elvár. A gyermekektől csak azt akarja, hogy *Nála* legyenek, *ővéi* legyenek a maguk közvetlen, egyszerű, gyarló, gyerekes módjuk szerint. Hogy félreismerik Jézus Szíve szándékait azok a nevelők, akik a maguk gyakorolta tökéletességi fokot várják el a gyermektől! Akik túlhalmozzák őket imákkal, gyakorlatokkal és a vallásos gyermektől már különösebb lelkiiséget is várnak. Visszatartják apró gyarlóságai miatt a Jézuskától. Vagy pedig mesterkélten, agyonkészítgetve vezetik a szerető Mesterhez; ezt végre is a gyermeklélek megúnja, csömört kap a vallásosságtól, mire férfiúvá serdül. Krisztus ma is magához akarja engedni a «kisdedeket» a szentáldozásban. Ne akarjunk tehát a szentáldozáshoz több érettséget, mint amennyi a gyermekben van. Hagyjuk a gyermekeket gyermekded módon a Jézuskához menni. Épp ezért apostola a Szívgyárda *a gyermekek korai áldozásának*.

A *harmadik mozzanatban* Jézus Szívének szeretete, féltő atyai gondja szólal meg a gyermekek érdekében. Iszonyú «jaj»-jal fenyegeti meg azt, aki egyet is megbotránkoztat a kisdedek közül. Viszont — hogy az emberek minél szeretőbb gondoskodását nyerje meg a gyermek számára — önmagát állítja helyébe: «Aki egy ilyen kisdedet befogad az én nevemben, engem fogad be».

(Máté 18, 5.) Jézus ezzel különösképen reánk bízta a gyermeket. Egyrészt, hogy védjük, másrészt, hogy gondoskodjunk róla, úgy mintha csak magáról az édes Üdvözítőről gondoskodnánk. Viszont hogyan gondoskodhatunk legbiztosabban a gyermek lelkéről? Úgy, hogy gyakran, hogy naponként Jézushoz visszük, a szentáldozás kegyelemforrásához. Ezt akarja, ezt hirdeti a Szívgyárda és megismételi a krisztusi «jaj»-t is. Jaj annak, aki távoltartja a gyermeket Jézus oltárától!

A *negyedik mozzanatban* Jézus a gyermeket állítja példaadónak. Kisdedet állít a versengő tanítványok közé, és szól: «Ha csak olyanok nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be mennyek országába». (Máté 18, 4.) A gyermekkel akar hatni, a gyermek által akar tanítani. Jézus Szíve becsüli és értékeli a gyermeket. Jézus Szívének kedvesek a gyermeklélek vonásai annyira, hogy a felnőtteket is e vonások mintázására hívja fel. Jézus Szívének szándéka az, hogy a gyermekben kezdjük, a gyermekből induljunk ki, a gyermeklélek erényeit virágoztassuk fel. Figyelni, tanulmányozni a gyermekszívet, örömet találni benne és erényeiben utánozni azt. Jézus Szívének ez a vágya, szándéka mireánk nézve. A gyermekre nézve pedig az, hogy ártatlanságának erényeiben példaadója, öntudatlan vezetője legyen a nagyoknak is, hiszen azért hívja oda a kisdedeket, és állítja a tanítványok közé. A Szívgyárda kezdettől fogva apostoli-szervezet volt. Mindig is ezt akarta és tette: a gyermek által a felnőttet (szülőt) Jézushoz közelebb vitte. Minden igazi szívgyárdista azon apostolkodhatik, hogy szüleit, felnőtt hozzátartozóit a szentségekhez, a gyakori szentáldozáshoz vezesse. Ime, ez is eucharisztikus célkitűzés.

Az *ötödik mozzanathoz* Jézus Szívének azon szándéka világlik elő, hogy kedvencét, a gyermeket eszköznek használja fel önmagának megismertetésében, megdicsőítésében, kiengesztelésében. Nem egyszer vezet önmagához a szülőket, gyermekeik révén. (Jairus: Máté 9, 18; A kánaáni asszony: Máté 15, 22; A holdkóros

gyermek atyja: Máté 17, 14; A kisdedek szülei: Máté 19, 13; A kafarnaumi királyi férfi: János 4, 46.) De ennél is hangosabban kiáltja felénk Jézus Szívének e szándékát Máté evangéliumának 21. fejezete. Jézus a jeruzsálemi templomban osztogatja áldásait. Körül van véve írástudókkal és farizeusokkal, akik őt gyűlölik és meggyilkolását szívükben már elhatározták. Ott van a tömeg, mely vak, nem érti még, nem tudja, ki voltaképen ez a hatalmas csodatevő. A jeruzsálemi gyermekek pedig hívő, szerető, örvendő szívvel veszik körül, és zengik feléje a megértés, vigasztalás és dicséret szózatát: «Hozsanna Dávid Fiának!»

Jézus Szíve kinyilatkoztatja magát a gyermekek által és örül a gyermekszívek dicséretének. «Sohasem olvastátok, hogy kisdedek és csecsemők szájából szereztél dicséretet?» — feleli a gyermekek dicséretén bosszankodó farizeusoknak. (Máté 21, 16.) Az Üdvözítő vigaszt, örömet szerzett saját Szívének a gyermekajkak dicsérete által. S mivel Jézus e földön mint eucharisztikus Király uralkodik, természetes, hogy az Eucharishtiában a gyermekek dicsőítsék. Gyermek hint virágot elé a körmeneteken, gyermek áll őrséget a Szentsír fölé állított legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, gyermekek tartanak imádó-órákat a templomban. A Szívgárda gyermekeinek elsőrangú feladata az Eucharishtiában lakó Nagy Király dicsőítése! Ezt a feladatot szolgálta, és szolgálja mindig a Gárda.

* * *

Ha valaki, úgy a gyermekszív fogékony a szeretet iránt. Mai korunknak úgyis hibája az ész egyoldalú nevelése a szívnevelés elhanyagolásával. Anyagiasságra, önzésre, számításra, a hideg ész latolgatására és fontolgatására, a hitet és szívet félrerugó «csak amit az eszem megért» elv kevély tanára nevelnek sokan manapság. Ellensúlyozásul oda kell állítani a nevelésbe a szívet, mely szellemet önt az anyagba és szeretetet az önzés diktálta ész-számításokba.

A rideg ésszel diktált elméleteket a szeretet tüzében olvasztja át. Szívből fakadó hitet és szeretetet nevel a tudás mellé.

Ha észet nevelni csak ésszel lehet, úgy szívet nevelni is csak szívvel lehet. Mi Jézus Szívével akarjuk nevelni a gyermeket. Jézus *élő*, istenemberi Szívét pedig hol találjuk meg? A legméltóságosabb Oltáriszentségben.

TAPASZTALATOK, ÉLMÉNYEK, NYILATKOZATOK.

«Nekiünk, magyar papoknak, most fokozott szeretetet kell mutatnunk az Oltáriszentségben rejtőző Úr Jézus iránt. Mert az a nagy kitüntetés, amely a legközelebbi Eucharisztikus Világkongresszus helyének kijelölésével országunkat érte, nem történhetett az Ő akarata nélkül. Ő irányította helytartójának figyelmét országunk felé. Hogy miért, az az Ő szentséges Szívének titka. Azért-e, hogy meg van elégedve velünk és jutalmazni akart? Avagy talán inkább lanyhaságunkat akarja lángra gyújtani szeretetének újabb bizonyosságával, vagy pedig valami különös szándéka is van velünk? — Bármilyen legyen is az ok, amelyért isteni tekintete felénk fordult, mi igen nagy hálaért vagyunk kötelezve iránta és ezt csak fokozott apostolkodással és a kongresszus gyümölcseinek gondos előkészítésével, megérlelésével, betakarításával és megőrzésével tudjuk leróni.»

*Dr. Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás
egyik cikkéből. (Euch. Értesítő. 1937. 6. sz.)*

* * *

«Szentemlékű X. Pius pápának isteni ihletből született intézkedése, hogy az *őskereszténység szent szokása*, mely már kicsiny korban odavezette a keresztségben újjászületett lelket az Úr oltárához, a *XX. században újból törvény lett* s a hitbeli megújulásnak, a

társadalom megszentülésének leggazdagabb forrása. A szentéletű pápa sok üdvös rendelkezése között *egyik legáldásosabb*, hogy a gyermekifjúságot az Úr szent testéhez bocsátotta s ezzel oda vezette, ahol a legszebb erények virágnak. Katolikus szülők, éljetez e szent alkalommal, melyet az Anyaszentegyház nyújt. Higgyetek az Úr Jézusnak, hogy mindaz, aki eszi az Ő testét és issza az Ő véré, örök életet nyer. Kik gyermekeitek számára az élet kenyerét oly nagy iparkodással keresitek s nem egyszer oly téves utakon hajszoljátok, értsétek meg, az oltáron van az élet kenyere, a szentostyában kínálkozik a lélek egészsége, s ha gyermekeitek boldogságát kívánjátok biztosítani, *az anyalok kenyerét jókor juttassátok nekik* s akkor nyugodtak lehettek, hogyha az Üdvözítő Jézus maga lesz nemcsak tanítójuk s példaképük, hanem kenyerük, olyan ifjak és hajadonok lesznek, akiknek egész lényén a szentség illata érzik s lelki megelégedés és boldogság lesz útravalójuk.»

Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök
1934. évi nagybőjti körleveléből.

* * *

«Az összes neveléstani módszerek, hitoktatástani erőfeszítések és lélektani gyakorlatok nem képesek azt adni a gyermeknek, amit az élő, igaz Krisztus ad, aki jelen van a legméltóságosabb Oltáriszentságban» — írja dr. Hugó, mainzi püspök.

* * *

1927-ben Bolognában az olaszok nemzeti eucharisztikus kongresszust tartottak. A pápa követet küldött a kongresszusra Boggiani bíboros személyében. Mikor elindulása előtt a bíboros a pápához ment, hogy utasításokat kérjen, a Szentatyát nagyon szomorúan találta. Mi volt az oka a pápa szomorúságának? A Szentatya megmondotta a bíborosnak. Az bántja, hogy elődje, X. Pius pápa már 1910-ben kiadta a gyermekek korai szentáldozásáról szóló

rendeletét, s az még most sincs mindenütt teljesen végrehajtva. Megbízta a kardinálist, hirdesse ki a kongresszuson a pápa határozott akaratát, hogy ezt a rendeletet minél előbb teljes mértékben végrehajtsák.

* * *

XI. Pius pápa 1929 áprilisában kihallgatáson fogadta Msgr Mutschlechnert, Déltirol akkori apostoli adminisztrátorát. Mikor a pápa a gyermekek áldoztatásáról a jelentést meghallgatta, így kiáltott fel:

— Csak korán, korán, korán!

Egy másik alkalommal a Szentanya a gyermekek áldoztatására ezt a rövid szabályt adta:

— Korán, gyakran, jól, mindig jobban!

* * *

Egy katonatiszt felesége kisfiát már I. osztályos korában a szentáldozáshoz engedte. Mikor társaságbeli asszonyok kifogásolták ezt, csak ennyit felelt:

— Az én egész teológiám mindössze ennyi: engedelmeskedni. A pápa parancsolja, hogy a hétéves gyermeknek áldoznia kell. Engedelmeskedem.

Egy tábornok meghallván ezt a megjegyzést, így szólt:

— A katolicizmusnak ez az egyetlen formája, amit megérték.

* * *

«A szentségekhez való járulást az Anyaszentegyház parancsolata mindazon gyermekek számára kötelezővé teszi, akik a húsvéti idő elérkeztével hetedik életévüket betöltötték.»

(Tanterv és Utasítás. 1937. 27 l.)

«Melyik osztályban lesz nálunk a gyermek hétéves? Minthogy a törvény szerint csak olyanokat szabad az elemi iskola I. osztályába

fölvenni, akik azon év szeptember 1-én a hetedik életévüket már megkezdették, aki egy nappal a beiratás napja után tölti be a hatodik életévét, az csak a következő iskolai évre, vagyis tulajdonképpen már hét éves korában iratkozhatik be. Minthogy vannak olyan gyermekek is, akik betegség vagy költözködés miatt csak egy évvel később kerülhetnek iskolába, megeshetik, hogy több gyermek már az iskolai év elején vagy pedig annak első felében betölti a hetedik életévét. Így pl. az egri belvárosi elemi iskola I. osztályának 47 növendéke közül folyó tanévben 17 már karácsonykor betöltötte a hetedik életévét, míg májusban, mikor az első szentáldozás szokott lenni, 38 gyermek túl lesz a hetedik születésnapján, sőt ezeknek kb. a fele már közelebb lesz a nyolcadik születésnapjához. A 47 tanuló közül tehát csak kilenc lesz olyan, aki még nem lesz hét éves, de ezeknek is már csak napok, illetve hetek hiányzanak. A külvárosi iskolákban még rosszabb a helyzet. Az egyik iskolában hat, a másikban hét olyan gyermek van az I. osztályban, aki már a beiratkozáskor elmúlt hét éves; májusban pedig 41, illetve 43 gyermek lesz már a nyolcadik életévében.

(Dr. Petró József : Euch. gyermeknevelés. Eger, 1937. 65. l.)

* * *

«Mint a pestistől, úgy kell menekülnünk azok véleményétől, akik a szentáldozást érettebb korra akarják kitolni», — írja Bosco Szent János.

* * *

Bosco Szent János egy miniszternek, mikor az csodálkozását fejezte ki a szent feltűnő nevelési sikerei felett, ezt mondta:

— A gyermeknevelésnek két eszköze van: a bot és a szentáldozás. Én a botot nem használom.

* * *

Egy kis haldokló ezt kérdezi a paptól:

— Ha a jó Istenhez érek, térdet kell-e hajtanom vagy a nyakába borulhatok?

— A nyakába borulhatsz! — válaszolta meghatottan a pap.

* * *

Az első szentáldozást megelőzőleg fogalmazás volt az iskolában. Egyik kis bizalmasa az Úr Jézusnak a tárgytól eltérően ezt írta:

— Négyen vagyunk testvérek, veled, Jézuska, öten.

* * *

Zsuzsika önmegtagadásra is kész, ha a gyakori szentáldozás érdekében áldozatot kell hoznia. Édesanyja mondotta:

— Nem szereti a kávé, de az utolsó csöppig megissza, ha azért könyörög, hogy engedjem áldozni. Most nagyon boldog, mert megengedtem neki, hogy egész héten áldozhat.

* * *

Okosabb a nagymamánál.

Egy hétéves gyermek mindennap áldozott. A nagymama kifogásolta ezt azon az alapon, hogy a fiúcska rendetlen, tehát nem méltó a szentáldozásra. A kisfiú így szólt:

— De hiszen én azért áldozom, hogy jobb legyek.

* * *

Első kísérleteimet az eucharisztikus gyermeknevelés terén gyakorló-iskolában végeztem, hol ugyanazok a gyermekek hat éven át a kezem alatt voltak, s így tapasztalhattam náluk évről-évre a korai és gyakori szentáldozás áldásos hatásait. Annnyira áldásosnak és könnyen elérhetőnek bizonyult a korai szentáldozás, hogy I. osztályos kicsinyeimet már karácsony előtt előkészítettem, és vezettem az első szentáldozáshoz. Bámulatos volt a kegyelmi élet hatása e

kicsinyekre, különösen — a gyermekeknél meglepő — természetfölötti gondolkodásban, az egymás iránt megnyilvánuló gyöngéd, testvéri szeretetben, a pontos kötelességteljesítésben, az engedelmességben, az alázatosságban, az engesztelés szellemében s a lelkiismeret érzékenységében.

* * *

Ha valamelyik hibázik, a többi azonnal vele érez, vele engesztel. Ha valamelyik sarokba kerül, az egész osztály részvéte és szeretete feléje irányul, s bámulatos természetfölötti indítással tudják ilyenkor rendbehozni kis társuk ügyét. «Tessék megbocsájtani neki, mi kiengeszteljük a Jézuskát!» S megindul a verseny tízpercben, ki mivel engeszteljen. Egyik kéri a piros nyelvet, s feltűzi magának fecsegő kis társa helyett. Másik a térkép elé áll mutató pálcával kezében, s engesztel a helyett, aki nem tudott tájékozódni a térképen. A kisebbek sietnek a szentségi Jézuska elé, s ott engesztelnek imádással. És így tovább. Szeretetük ilyenkor igen leleményes. Rendkívül érzékenyek arra, hogy az Úr Jézusnak és egymásnak tartozó gyöngéd szeretet s a béke szelleme az iskolában mindig meglegyen.

* * *

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy kis gyakorlósaim nem intelligens gyermekek voltak, akik talán otthonról lelkingezést hoztak, ellenkezőleg, a nép minden rétegéből szándékosan összeválogatott, inkább elhanyagolt gyermekek. Volt közöttük cigánygyermek is. Igazgatónknak ugyanis elve volt, hogy ilyen gyermekek neveléséhez és tanításához szokjanak hozzá képzőintézeti növendékeink. Többek között felvettünk a gyakorlóba egy rakoncátlan, minden rossz hajlandósággal teli cigányfiúcskát, Palit, ki csakhamar rettegésben tartotta az egész házat, és mindenkit sorra bosszantott csínytevéseivel. Tízpercekben, sokszor tanórákban is ellillant. Besurrant hol ide, hol oda, még a sekrestyébe is, mindent

megnézegetett, s ami neki megtetszett, tulajdonába vette. A csengőt lerángatta, az ablakot beverte, beült a zongoraszobába, s hangolta a zongorát stb., stb. Egy őrizetlen pillanatban azt is megtette, hogy a zárdakapu kulcsát kivette, a kaput kívülről bezárta, a kulccsal meg vígan ugrált kinn az utcán, míg el nem fogták. Már-már betelt a mérték Pali számára. Maga az igazgató úr akarta őt eltávolítani a gyakorlóból. Kérésemre azonban megengedte, hogy Palit, ki hét-éves volt, időn kívül elkészítsem az első szentáldozásra. Úgy is történt. A rossz Pali hamarosan első áldozó és gyakori áldozó lett. Reggelenként hat órakor már a zárdakapu előtt ácsorgott, hogy el ne késsék a hétórai szentmiséről, melyen naponként áldozott. Az eucharisztikus Jézuska még Palit is kis barátjává tette; Pali igyekezett is méltóvá lenni a kis Jézuska szeretetére. Az ő lelkiismerete is éppen olyan érzékeny lett, mint a többié, most már az is nyugtalanította, ha egy-egy kis ceruzavég a zsebébe került.

* * *

Jelenlegi kis III. osztályosaimat I. osztálytól kezdve tanítom. I. osztályos korukban járultak az első szentáldozáshoz. 88 gyermekből csak kettő maradt el betegség miatt, a többi mind bocsátható volt az első szentáldozáshoz, pedig a gyóntatóatyja egyenkint levizsgáztatta őket. A múlt évben — II. osztályos korukban — jó részük gyakori, napi áldozó volt. Több mint 8000 szentáldozást végeztek az elmúlt tanévben. Bámulatos áldozatokat hozott egyik-másik — főleg a hideg téli időben — a napi szentáldozásért.

* * *

De különösen kedvesek és áldozatos lelkületűek voltak a négy évvel ezelőtti kis elsőáldozók. Mikor megértették azt, hogy Jézuska nagypénteken életét áldozta fel érettük, s azóta a Jézuskát szerető gyermekek szintén Jézuskának áldozzák, ami nekik legkedvesebb, megszólal az egyik kislány: «Én elhozom a babámat a Jézuskának!»

«Én is, én is!» — lelkesednek a kislányok. A fiúcskák is nekittüzesednek ám: «Én elhozom a kis dobomat!» «Én a kis cserkészemet!» «Én Lekvár Petit!» És így tovább. «Én mindent elhozok a Jézuskának!» — mondja végül ragyogó arccal a kis Kovács Rozika! A következő áldozási oktatásra valóban el is hozza ki-ki a maga kis áldozatát, és elrejtik a padba. Mikor a tisztelendő bácsi magyaráz, egyszer csak megszólal az egyik kislány: «Tessék egy kicsit hátrafordulni». Intek a tisztelendő bácsinak, tegye meg. Megteszi. A kicsinyek pedig előszedik az elrejtett áldozatokat. «Most tessék ide nézni!» Tisztelendő bácsi megfordul. Hát ragyogó arccal emelik a levegőbe a sok babát s egyéb áldozati tárgyat, boldogan magyarázgatva a tisztelendő bácsinak, hogy mindezeket ma a Jézuskának fogják áldozni. Tanítás után csakugyan ki-ki fogta a maga áldozati adományát, szépen párba álltak, ragyogó arccal bevonultak a kápolnába, ott letérdeltek a szentségi Jézuska elé, és megható komolysággal mondták utánam: «Jézuskám, Te az életedet adtad értem, én is elhoztam Neked, ami nekem legkedvesebb» stb. S lerakták áldozataikat Jézuska elé. Megható volt, amint megváltak a babáktól s egyebektől. Én azután később felszállítottam a baba-sereget a szobámba. Húsvéti szünet előtti napon a Jézuska visszaküldte a babákat, játékokat, hogy legyen mivel játszaniok a szünetben. Volt öröm, ölelgették, csókolgatták a rég nem látott kincseket. Voltak, akik nem vették vissza áldozatukat, mert ők «örökbe» adták Jézuskának. Első áldozásuk napján odaajándékozták más gyermekeknek, hogy így mégis a Jézuskáé maradjon, mert amit a szegény gyermekeknek adunk, azt Jézuskának adjuk.

Amikor felhordtam szobámba az áldozati adományokat, kíváncsian bontottam fel a kis Kovács Rozika dobozát, melyben ő *mindenét* elhozta Jézuskának. Mi volt benne? A doboz egyik sarkában kis babaágy. Belefektetve — baba gyanánt — egy kis lábatlan Szent Antal szobor, betakargatva babaruhával. Az ágy mellett gondosan egymás mellé és fölé rakosgatva: babaruhák, csipkedarab,

kis szűrő, kis kutya, papírcsillag a karácsonyfáról, két rossz kis gyertyatartó, dugó, kis orvosságos üveg, egy leesett gumisarok s effélék. Ez volt a kis Rozika *mindene*. Milyen kedves lehetett a Jézuskának e csöppség hősies áldozata, ki boldog öntudatossággal énekelgette azután az első szentáldozási éneket: «Minden kincset és örömet érted, Jézus, megvetek!»

Valóban az eucharisztikus Jézus szeretete hősies lelkekké alakítja a kicsinyeket, nagyokat egyaránt.

Ha tudnák, mit veszítenek azok a nevelők, kik még nem vezették be iskolájukba az eucharisztikus nevelést! . . .

ZÁRSZÓ:

AZ ACTIO CATHOLICA AZ EUCHARISZTIKUS JÉZUS SZOLGÁLATÁBAN.

Mihalovics Zsigmond

tb. kanonok, az A. C. országos igazgatója.

Mi lehetne más az Actio Catholicának a célja, mint az, ami az Úr Jézus Krisztus jövetelének is a célja volt és amit Ő ezekkel a szeretetből fakadó szavakkal fejezett ki: «Ego veni, ut vitam habeant et abundantius habeant». Azért jöttem, hogy az embereknek életük legyen, és hogy szebb, boldogabb, gazdagabb életük legyen. Nemcsak a túlvilágon, az örökéletben, hanem itt a földön is. Az Úr Jézus Krisztusnak egy másik nagy gondolata, vágya, akarat az, amit fenséges imájában így fejezett ki: «Adveniat regnum tuum . . . sicut in coelo et in terra». Hogy jöjjön el, Atyám, a te országod, miképen mennyben, úgy a földön is. Hogy itt a földön is minden az Isten parancsát kövesse, hogy minden az Isten akaratát valósítsa meg, hogy az emberek között és mindenütt itt a földön megvalósuljon Istennek országa. Két krisztusi gondolat, amelyek nagyszerűen fejezik ki az Actio Catholica célját. Két krisztusi vágy, két krisztusi akarat, két nagy krisztusi munka, amelyek különbözőknek látszanak, alapjában véve azonban egy véggel felé haladnak, egyet akarnak; mert az ember boldogsága és az Isten országa korrelatív dolgok: olyan mértékben boldog az ember, amilyen mértékben körülötte és benne kialakult az Isten országa, és amilyen mértékben a földön az Isten országa megvaló-

sult, olyan mértékben képes a föld az ember boldogságát megadni vagy elősegíteni.

Az A. C. végső célja : az eucharisztikus élet.

Az Actio Catholica a boldogabb, gazdagabb és igazabb emberi életet akarja. Ezt az életet akarja megteremteni az emberekben, az emberek között, mert érzi és tudja azt, hogy milyen mély és örök vágyódás él a halhatatlan emberi lélekben a boldog és szép élet után. Mert tudja azt, hogy Isten milyen szép és milyen gazdag életet akar adni az embereknek, és hogy milyen szép és boldog élete lehetne az embernek itt a földön, ha az ember felhasználná azt, amit az Isten ad, és amit adni akar. Mert látja azt, hogy milyen szomorú, milyen üres, milyen kietlen és milyen boldogtalan az emberiségnek az élete, és hogy mennyivel szebb és boldogabb lehetne, ha az emberiség megértené és követné a boldogabb és szebb életet teremteni és adni akaró Mestert, az Istent.

Ha körülnézünk a világban, mindenütt szomorúság, fájdalom, boldogtalanság, célja nélküli üres emberi élet. Akár az élete megoldását nem találó nagyleányt nézzük, akár az életüket felépíteni nem tudó fiatal embereket tekintsük, akár az öregeket vagy fiatalokat, szegényeket vagy gazdagokat, a falunak népét vagy a városnak kultúrált emberét, a családot vagy a közéletet, a gyárat vagy az irodát, mindenütt ugyanazt látjuk: milyen szomorú, milyen boldogtalan, milyen sivár az emberi élet, amely pedig olyan szép, olyan boldog és olyan tartalmas lehetne! Miért? Azért, mert az emberek elszakadtak az Istentől, az Evangéliumtól, a kegyelmi élettől. Mert azt gondolták, hogy elegek önmaguknak és azt hitték, hogy pusztán emberi erővel, csak tévedő emberi értelemmel tudnak maguknak boldog és szép életet teremteni. Büszkén elindultak, és fájdalmasan csalódtak. Egyedül akartak emberi boldogságot teremteni, — az eredmény üres, kietlen, szomorú emberi élet lett. Mert az ember egyedül boldog és szép életet magának

teremteni nem tud. Az ember ehhez nem elég. Ide Isten kell, ide tanító kell, ide segítő kell, ide vezető kell, ide kegyelem kell! Éppen ezért jött közénk az Úr Jézus Krisztus: hogy életünk legyen és hogy boldogabb, igazabb és szebb emberi életünk legyen. Hogy lelkével és Evangéliumával, hét szentségével és kegyelmével, egyházával és szerető szívével bennünket tanítson, segítsen, és a szebb, boldogabb emberi élethez elvezessen. Mert «Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet».

Az Actio Catholica, amely ezt a boldog életet akarja adni a szenvedő emberiségnek, ezen törekvésében nem tehet mást, minthogy rámutat Krisztusra, a megoldásra, a forrásra, a terem-tőre és éltetőre. Rámutat Krisztus evangéliumára; csak belőle fakadhat boldog emberi élet. Az Ő evangéliuma világító és emberi boldogságot teremtő isteni tanítás. Az Evangélium mellett még kegyelem is kell. Az a kegyelem, amely megvilágosítja a homályos szemet, fogékonyra teszi a lelket és új életre indítja a szívet. A kegyelem, amely inspirál és átalakít, felvilágosít és tanít, amely eltölt és megerősít, amely Krisztus evangéliumával és az én akaratom-mal boldog életet teremt. Kegyelem kell, és Evangélium kell, az Úr Jézus Krisztus kell az emberiségnek. Amikor az Actio Catholica az emberiségnek a boldog életet akarja adni, akkor kell, hogy az Úr Jézust adja, a kegyelmi életet adja, sürgesse és tanítsa. A Krisztust követő és a boldogabb világot teremtő kegyelmi életet, amelynek lelke, ereje, mindene az eucharisztikus élet, az eucharisztikus Úr Jézus Krisztus. *Igy jut el az Actio Catholica munkája kiinduló pontjához, missziójához és végcéljához, az eucharisztikus Úr Jézus Krisztushoz.* Mert mindennek a lelke és végcélja csak egy: az eucharisztikus élet.

Az Actio Catholica látszólag sok mindent csinál. Ujságot ad ki, röpiratokat szerkeszt, gyűléseket hív össze, mozgalmakat indít, gondolatokat ad, intézményeket létesít, triduumokat és missziókat sürget, száz irányban dolgozik, de ez a százirányú

munka mindig csak egy lélekből származik, az eucharisztikus lélekből, és mindennek csak egy a célja: a boldogabb emberi életet adó eucharisztikus élet. Az Actio Catholica minden egyszerű és földinek tetsző cselekedete mögött ott van láthatatlanul mindig a mindent inspiráló eucharisztikus Úr Jézus Krisztus.

Eucharisztikus lelkiületű emberek kellene.

Nemcsak az ember távolodott el Istentől, hanem az egész emberi társadalom, az egész emberi élet. A politika, a tudomány, az irodalom és művészet, a kereskedelem és az ipar egyaránt. Ebben az Istentől elfordult és elszakadt világban és életben az ember boldog nem lehet. Ebben az ember boldogan nem élhet. Ezt a boldogtalan társadalmat és emberi életet vissza kell vezetni Istenhez, evangéliummal kell eltölteni, az Isten parancsai szerint kell átalakítani, alkalmassá kell tenni arra, hogy benne az ember boldogan tudjon élni. Irodalmat és művészetet, politikát és kereskedelmet, egyes családot és tömeget az evangéliummal kell tölteni. Az Isten parancsai szerint kell átalakítani a földet, hogy benne szabadon és boldogan tudjon kibontakozni a szép és boldog emberi élet. Ez az Actio Catholica világot teremtő és átalakító nagy missziója. De ehhez a nagy munkához, ehhez az isteni misszióhoz emberek kellene, ezt megértő, ezért lelkesedő apostolok kellene! Isten gondolatáért égő lelkek pedig csak a kegyelmi életből, a Krisztussal összeforrt életből, az Eucharisziából születnek. *Ezt a munkát csak az Eucharisziából élő emberek tudják elvégezni, mert csak ezekben lüktet a teremtő lélek.* Olyan mértékben halad ez a munka, amilyen mértékben támadnak az Eucharisziából élő emberek, tömegek, seregek. És olyan mértékben változik át majd a világ és születik meg a földön a boldogabb és szebb élet, amilyen mértékben elterjed mindenütt az Eucharisztia szelleme. Ha falvakban, tanyákon, városokban, egyszerű munkások között vagy grófi helyen, gyermekek vagy felnőttek, egyszerű lelkek vagy

tudósok körében eucharisztikus emberek támadnak, ha ezek az Eucharisziából élő emberek mindenütt találkoznak, és szent lelkesedéssel összefognak, akkor majd elindul a boldogabb és szebb emberi élet. És ha majd a gazda és a munkás, a szegény és a gazdag, az úr és a cseléd, a vezető és a vezetett mind az Eucharisziából él, akkor meglesz a boldog, szép emberi élet, az Evangéliumnak a világa, az, amiért Krisztus imádkozott, a «regnum tuum, az Isten országa». Ime, újra az Actio Catholica társadalmi mozgalmának, világot teremtő missziójának a lelke, a végcélja, mindene az eucharisztikus élet.

Az ifjómunkás szervezkedések vagy szakmabeli megbeszélések, falusi leánykörök, gazdasági problémák vagy társadalmi kezdeményezések mind-mind *végso megoldásukat az Eucharisziában, az eucharisztikus életben lelik*. Ezek a tevékenységek önmagukban nem elégségesek, az Actio Catholica munkája itt meg nem állhat. Mindenütt el kell érkeznünk a lélek mélyéig, az eucharisztikus életig, mert csak akkor teremtettük meg azt a boldogabb, szebb emberi világot, ha megvalósítottuk azok közt is az eucharisztikus életet. Az Actio Catholicának tehát lelke és végcélja mindig és mindenütt az eucharisztikus élet.

A gyermekek korai áldoztatása.

Mi sem természetesebb, mint az a gondolat, hogy *minél hamarább* vigyük az emberi lelket e boldog világot teremtő kegyelmi élet felé. Mi sem természetesebb, mint az a törekvés, hogy minél hamarább és minél több gyermeket vezessünk az Eucharisziához, az eucharisztikus élethez. Minél hamarább, hogy el ne kallódjanak, hogy el ne vesszenek, hogy boldogságra teremtett halhatatlan kis lelküket más irányzatok el ne ragadják, hanem minél korábban megtalálják lelküknek és életüknek Mesterét, az eucharisztikus Jézus Krisztust. *Ezért kell, hogy az Actio Catholicának különösen gondja legyen a gyermekek korai és gyakori szentáldozására.*

Ezzel a gondolattal kapcsolódik be e könyv az Actio Catholica munkájába.

Az Actio Catholica hálás mindazoknak, akik ezt az értékes és nagyon komoly könyvet szívük szeretetével megírták. Akik az illetékeseknek figyelmét erre a rendkívül fontos dologra, a gyermekek korai és gyakori áldozásra irányították.

Akik a boldogabb és szebb emberi életet akarják, azok a gyermekek korai és gyakori áldozásának a gondolatát nagyon értékelik és akik a halhatatlan emberi lelket nagyon szeretik, azok a kis gyermekeket szívükbe zárják, és a gyermekek gyakori szentáldozásnak apostolai lesznek mindenütt.

Az ifjúságnak eucharisztikus nevelése egy új világ kezdete, amelyen felépül majd a boldogabb és szebb emberi élet.

* * *

Az Actio Catholica így kapcsolódik bele az eucharisztikus Jézus szolgálatába, az eucharisztikus Úr Jézus így működik közre az Actio Catholica céljának megvalósulásában: «Ut adveniat regnum tuum» és «ut vitam habeant et abundantius habeant».

TARTALOMJEGYZÉK.

<i>Dr. P. J. : Imádság</i>	Lap. 3
----------------------------------	-----------

I. ELMÉLETI RÉSZ.

1. <i>Dr. Pataky Arnold</i> : Jézus eucharisztikus beszéde Szent Jánosnál	7
2. <i>Dr. Petró József</i> : A csecsemők áldoztatása a régi keresztényeknél	13
3. <i>Dr. Müller Lajos</i> : Az Egyház tanítása a gyermekek áldoztatásáról	23
4. <i>Dr. Vízay Miklós</i> : Jorio kardinálisnak, a Szentségek szent Kongregációja jelenlegi prefektusának cikke az Osservatore Romanóban	43
5. <i>Csávossy Elemér</i> : A Magyar Püspöki Kar tanítása az 1937-iki Tanterv és Utasításban	50

II. A GYERMEKEK KORAI ÁLDOZÁSA KÜLFÖLDÖN.

6. <i>Dr. Premm Mátyás</i> : A gyermekek korai szentáldozása Ausztriában	67
7. <i>Dr. Knébel Miklós</i> : A holland katolikusok példája	76
8. <i>Dr. Kalmár Özséb</i> : Tapasztalatok Amerikából	84

III. GYAKORLATI RÉSZ.

9. <i>Dr. Révay Tibor</i> : «Quamprimum ... Mielőbb»	91
10. <i>Dr. Magyarász Ferenc</i> : A gyermekek gyakori szentáldozása ..	96
11. <i>Barkóczy Sándor</i> : A gyermekek eucharisztikus nevelése — kirándulásokon	102
12. <i>Dr. Schmiedt Béla</i> : A tanítók és tanítónők közreműködése ...	111
13. <i>Németh János</i> : Az I. osztályos gyermekek előkészítése az első szentáldozásra	120
14. <i>Szedő Dénes</i> : A gyermeklélek vágyódása az Oltáriszentség után	131
15. <i>Angyal Géza</i> : A korai szentáldozás vegyesvallású községekben	136
16. <i>Dr. Maksa János</i> : Az első pénteki szentáldozás	144
17. <i>Harsányi József</i> : A korai szentáldozás a tanyavilágban	152
18. <i>Bakky János</i> : A zárdaiskolák növendékei első az Úr oltáránál	166
19. <i>Dr. Mátrai Gyula</i> : Az I. osztályos gyermekek áldoztatásának akadályai	176
20. <i>Blaskó Mária</i> : Szívgárda és a legméltóságosabb Oltáriszentség	183
21. Tapasztalatok, élmények, nyilatkozatok	189
22. <i>Mihalovics Zsigmond</i> : Zárszó. Az A. C. a szentségi Jézus szolgálatában	198

